Ray Bradbury

Nužudykime Konstanciją

Ray Bradbury

Nužudykime Konstanciją

UDK 820(73)-3
Br-14

Ray Bradbury
LET'S ALL KILL CONSTANCE
New York, William Morrow, 2003

ISBN 9955-13-003-2

Šią knygą
su meile skiriu
savo dukrai
Aleksandrai,
be kurios pagalbos
trečiasis tūkstantmetis
tikriausiai niekuomet nebūtų atėjęs.

Taip pat su
dėkingumu ir meile —
SID STIEBEL

Pirmas skyrius

Buvo tamsi ir audringa naktis.

Ar tokiu sakiniu paprastai stengiamasi prikaustyti skaitytojo dėmesį?

Kad ir kaip būtų, tai vis dėlto išties buvo audringa naktis, ir tamsus lietus pliaupė ant kalifornietiškosios Venecijos namų stogų ir kliokė lietvamzdžių latakais. Kartkartėmis vidurnakčio dangų tai čia, tai ten perskrosdavo žaibai. Lijo nuo pat saulėlydžio, ir atrodė, kad liūtis nesiliaus iki aušros. Gatvėse nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Naktinės užuolaidos dengė langus; daug kur pro jas buvo matyti blausūs melsvi šviesos atšvaitai. Tai nakvišos kiūtojo prie televizorių, kaip visuomet, tykodami blogų naujienų ar šiaip ko nors šiurpinančio. Vienintelis daiktas, kuris judėjo visame liūties ruože dešimt mylių į šiaurę ir tiek pat į pietus, buvo kažką besivejanti Mirtis. Ir tas kažkas, iš paskutiniųjų skuodžiantis Mirties *priešakyje.*

Tam, kad pabarbentų į beveik popierines manojo vandenyno pakrantėje stovinčio vienaaukščio namo duris ir užklupų mane susirietusį prie savo rašomosios mašinėlės, išblaškytų beapimantį snaudulį. Tarp vėjo gūsių išgirdęs smūgius į savo duris, pasijutau tarytum uždarytas lifte.

Atlapojęs duris, anapus slenksčio išvydau Konstanciją Ratigan.

Arba, kaip ją visi vadino, tiesiog Ratigan.

Tą akimirką dangų vėl perskrodė žaibų kanonada — tarytum kažkas greitosiomis būtų kokį tuziną kartų nufotografavęs Ratigan.

Kaštoninės spalvos banglentininkės kūnas slėpė keturiasdešimties metų nuolatos besikeičiančią triumfo ir sielvarto istoriją. Šviesdama bronzine oda, ši smulkutė metro penkiasdešimt penkių centimetrų ūgio būtybė vakarais skraidydavo šen ir ten vandenyno platybėmis, saulei leidžiantis, nuplaukdama toli į jūrą, o sugrįždavo, sklido gandai, tik saulei tekant, tam, kad visą dieną praleistų paplūdimyje, šūkautųsi su už pusmylio nuo kranto žaidžiančiais jūros gyvūnais arba sėdėtų visiškai nuoga prie savo baseino ant okeano kranto, abiejose rankose laikydama po taurę martinio ir mėgaudamasi saulės glamonėmis. Arba nusileisdavo į savo namų rūsio veidrodinį kambarį, trokšdama be galo ir be krašto mėgautis savo atvaizdu ant blyškių lubų, bėgančiu drauge su Eriko von Stroheimo, Džeko Džilberto ar Rodo la Roko šmėklomis, tuomet, tyliai nusijuokusi į skliautuotas sienas, vėl dingdavo su banglente vandenyne — greitai judantis taikinys, kurio Laikas ir Mirtis, atrodė, niekuomet nepagaus.

Konstancija.

Ratigan.

— Mano Dieve, ką tu *čia* darai?! — sušuko ji, žvelgdama į mane šlapiu nuo lietaus, o gal ašarų, veidu.

— Mano Dieve, — atsakiau aš, — kas *jūs* esate?

— Atsakyk į mano klausimą!

— Megė išvykusi į Rytus, į mokytojų konferenciją. Aš čia mėginu užbaigti savo naują romaną. Mūsų namas žemyno gilumoje dabar yra apleistas. Šį namą mes kadaise nuomojome, tad buvęs šeimininkas man pasakė: jūsų butas pajūryje yra

tuščias, gali atvažiuoti, rašyti, maudytis į valias. Todėl aš ir esu čia. Dieve, Konstancija, užeik į vidų. Tu čia paskęsi!

— Aš jau užėjau. Nesiliesk prie manęs!

Tačiau Konstancija į vidų nesiskubino. Ilgą laiką ji stovėjo krūpčiodama nuo galingų žaibų iškrovų ir po jų sekančių perkūno papliūpų. Man dingtelėjo į galvą, kad priešais mane stovi moteris, kurią pažįstu jau metų metus, egzotiška ir nenusakoma, kurią daugybę kartų mačiau šokančią į jūrą ir lipančią į krantą, kurios atvaizdą regėjau ant jos rūsio veidrodinio kambario sienų, besiiriantį per Von Stroheimo ir kitų nebylių vaiduoklių gyvenimus.

Dabar ji stovėjo tarpduryje, dar labiau sumažėjusi žaibų ir griaustinio fone. Staiga ji pasikeitė — pavirto mažu vaiku, prie krūtinės glaudžiančiu savo rankinę, apglėbusiu savo pečius nuo šalčio, užmerktomis akimis nuo kažkokio neįvardijamo siaubo. Man buvo sunku patikėti, kad Ratigan, amžinoji kino filmų žvaigždė, dabar, pačiame audros šėlsmo epicentre, apsilankė pas mane.

— Užeik, užeik, — galiausiai pasakiau dar kartą.

— Nesiliesk! — dar kartą sušnibždėjo ji.

Galiausiai ji puolė prie manęs ir, trumpu vakuuminiu bučiniu lyg saldainį akimirkai įsiurbusi mano liežuvį, nėrė į vidų. Tačiau netrukus ir vėl staiga apsisuko, sugrįžo atgal ir lūpomis švelniai pakštelėjo man į skruostą.

— Po perkūnais, tai šiek tiek pikantiška, — pasakė ji. — Tačiau palauk, aš gi esu apimta panikos!

Delnais susiėmusi savo alkūnes, ji suzmeko ant sofos, šlapiais drabužiais bemat sušlapindama jos užtiesalą. Aš nuvilkau jos suknelę, atnešiau didelį rankšluostį ir juo apglėbiau moters pečius.

— Tu taip elgiesi su visomis moterimis? — paklausė ji, kalendama dantimis.

— Tik tamsiomis ir audringomis naktimis.

— Aš nesakysiu Megei.

— Nusiramink, Ratigan, dėl Dievo meilės.

— Vyrai tai man sako visą gyvenimą. O po akimirkos jie smeigia iešmą kiaurai per mano širdį.

— Ar tu kaleni dantimis dėl to, kad ką tik vos nepaskendai, ar dėl to, kad esi persigandusi?

— Išsiaiškinsime. — Ji išsekusi atsirėmė į sofos atlošą. — Aš čia bėgau visą kelią nuo savo namų. Žinojau, kad tavęs čia nėra, nes jau keleri metai, kai iš čia išvykote, tačiau, Kristau, kaip puiku, kad tave čia radau! Gelbėk mane!

— Nuo ko, dėl Dievo meilės?

— Nuo mirties.

— Nė vienas nuo to neišsigelbsti, Konstancija.

— Nesakyk taip! Aš atėjau į šį pasaulį ne mirti. Kristau, aš atėjau gyventi amžinai!

— Tai tik malda, Konstancija. Ne tikrovė.

— Tu taip pat gyvensi amžinai. Tavo knygos!

— Na, gal kokius keturiasdešimt metų.

— Negarantuok dėl tų keturiasdešimties. Keleriais iš jų galiu pasinaudoti aš.

— Tu galėtum pasinaudoti alkoholiu. Sėdėk ir pasistenk atsipalaiduoti.

Aš atnešiau pusiau nugertą butelį „Cold Duck".*

— Jėzau! Kas tai?

— Aš nepakenčiu viskio, o vynas yra pigus rašytojo tonizatorius. Gerk.

— Tai tikri nuodai. — Ji gurkštelėjo ir perkreipė veidą. — Greitai! Ko nors kito!

Mūsų miniatiūriniame vonios kambaryje suradau nedidelį degtinės buteliuką, laikytą ilgoms darbo naktims. Konstancija stvėrė jį į rankas.

* Kokteilis, kurio sudėtyje yra putojančio burgundiško vyno, šampano ir cukraus.

— Ateik pas Mamą!

Ji išgėrė du trečdalius vienu mauku.

— Nusiramink, Konstancija.

— Nebijok, tu nepamatysi mano priešmirtinių traukulių.

Ji sukliukino sau į gerklę dar tris gurkšnius ir užsimerkusi atidavė man tuščią butelį.

— Dievas yra geras, — pasakė ji ir atsidrėbė ant pagalvių. — Tu nori išgirsti apie tą prakeiktą padarą, kuris mane čia atvijo vandenyno pakrante?

— Palauk. — Aš priglaudžiau kokteilio butelį sau prie lūpų ir nugėriau keletą gurkšnių. — Skelk.

— Gerai, — atsakė ji. — Tai *Mirtis*.

Antras skyrius

Staiga pagailo, kad degtinės buteliukas jau tuščias. Pajutau, kad mane krato šiurpas. Įjungiau mažą kambario viduryje stovinčią dujinę krosnelę ir, pasiknaisiojęs virtuvėje, suradau butelį riplio.

— Po velnių! — suriko Ratigan. — Tai juk plaukų priežiūros priemonė! — Ji išgėrė ir nusipurtė. — Kur aš buvau?

— Tu greitai bėgai.

— Taip, bet tai, nuo ko bėgau, atsekė paskui mane.

Tą akimirką priekines duris supurtė įnirtingi vėjo gūsiai.

Aš nutvėriau ją už rankos ir laikiau, kol vėjo gūsis aprimo.

Tuomet ji atsegė savo didelę juodą rankinę ir, iš jos išsitraukusi nedidelę knygelę, drebėdama ištiesė ją man.

— Štai.

Aš perskaičiau: „Los Andželo telefonų katalogas, 1900".

— O Viešpatie, — sušnibždėjau.

— Pasakyk man, kodėl aš tau tai atnešiau? — paklausė ji.

Aš verčiau lapus, pradėdamas nuo A. Pro mano akis praskriejo G, H, M, N, O... iki pat pabaigos — vardai, vardai, vardai iš seniai į praeitį nugrimzdusių metų, vardai, o Dieve, vardai ir vėl vardai...

— Panagrinėk jį atidžiau, — pasakė Konstancija.

Pradėjau nuo pradžios. A — Aleksanderis, Albertas ir Viljamas. B — Barou. C — ...

— Dieve mano! — sušnibždėjau aš. — Argi tai 1900 metai? Tai juk 1960-ieji. — Aš pažvelgiau į Konstanciją, blyškus blyškutėlis palyginti su jos amžinai vasariška ruda oda. — Šie žmonės... Vos keletas iš jų dar tebėra gyvi. — Aš spoksojau į eilėmis žemyn besidriekiančius numerius. — Dauguma šių numerių skambinti nėra jokios prasmės. Tai yra...

— Kas?

— Mirusiųjų knyga.

— Pataikei tiesiai į taikinio centrą.

— Mirusiųjų knyga, — pakartojau aš. — Egiptietiška. Tiesiai iš kapų rūsio.

— Nagi, toliau, — paprašė Konstancija.

— Tau ją kas nors atsiuntė? — paklausiau aš. — Ar buvo joje kokia nors žinutė?

— Tokioje knygoje kaip ši neturi būti jokių žinučių, ar ne tiesa?

Aš atverčiau dar keletą puslapių.

— Ne. Kadangi iš tikrųjų kiekvienas čia paminėtas žmogus yra miręs, ja norima pasakyti, kad...

— Kad *aš* greitai prisidėsiu prie jų.

— Tu esi įrašyta paskutinė šiuose mirusiųjų puslapiuose?

— Taip, — pasakė Konstancija.

Aš atsikėliau ir nuėjau padidinti krosnelės šildymo intensyvumą. Staiga mane nupurtė šiurpas.

— Kokį baisų dalyką teks padaryti.

— Baisų.

— Telefonų knygos, — sumurmėjau aš. — Megė sako, kad aš raudu prie jų, tačiau priklauso nuo to, *kokia* telefonų knyga ir *kada*.

— Viskas tarpusavyje susiję. Dabar...

Iš savo rankinės ji išsitraukė antrą mažą juodą knygutę.

— Atversk šitą.

Aš ją atverčiau ir perskaičiau:

— Konstancija Ratigan. — Čia pat buvo ir jos adresas pajūryje. Atsiverčiau pirmąjį puslapį. Ten buvo vien tik pavardės, prasidedančios A raide.

— Abramsas, Aleksanderis, Alsopas, Alenas...

Atsiverčiau kitą puslapį.

— Boldvinas, Bredlis, Bensonas, Bartonas, Basas... — pajutau, kaip šąla mano pirštų galiukai.

— Ar visi jie yra tavo *draugai?* Aš *žinau* šiuos vardus.

— Ir?..

— Ne visi, bet dauguma iš jų yra palaidoti Miško Pievelėje. Tačiau šią naktį jie visi iškasti. Tai kapinių knyga, — pasakiau aš.

— Ir blogesnė nei 1900 metų.

— Kodėl?

— Šitą aš atidaviau prieš daugelį metų. Holivudo gelbėtojams. Negalėjau priversti savo širdies sunaikinti tuos vardus. Mirusiųjų vis gausėjo. Gyvųjų liko vos keletas. Kad ir kaip būtų, aš šią knygą atidaviau. Dabar ji sugrįžo atgal. Radau ją, šį vakarą sugrįžusi iš jūros.

— Jėzau, tu plaukiojai šitokiu oru?

— Ir lyjant, ir šviečiant saulei. O šį vakarą, sugrįžusi namo, savo kieme lyg antkapio akmenį radau gulinčią šitą.

— Ir jokio raštelio?

— Nesakydama nieko, ji pasako viską.

— Kristau, — teištariau aš. Senąjį telefonų sąrašą paėmiau į vieną ranką, o mažąją Ratigan užrašų knygutę — į kitą.

— *Dvi* beveik mirusiųjų knygos, — pasakiau pakuždomis.

— Taip, beveik, — pasakė Konstancija. — Pažiūrėk štai čia, ir čia, ir dar čia.

Ji parodė pirštu tris vardus trijuose skirtinguose puslapiuose, kiekvienas iš kurių buvo apibrėžtas raudonu apskritimu ir pažymėtas kryžiaus simboliu.

— Šie vardai kuo nors ypatingi? — paklausiau aš.

— Taip, ypatingi. Šie žmonės dar *nemirę*. Bent jau aš taip manau. Tačiau jie yra pažymėti, argi ne? Kiekvienas — kryžiaus ženklu, kuris reiškia...

— Pasmerkti mirčiai? Nauja myriop pasmerktųjų partija?

— Taip... Ne, nežinau, tačiau tai mane baugina. Žiūrėk.

Konstancijos vardas, esantis beveik pačiame puslapio viduryje, taip pat buvo apibrėžtas raudonu apskritimu; prie jo irgi buvo kryžiaus ženklas.

— Mirusiųjų knyga plius sąrašas tų, kuriems, galimas daiktas, greitai teks atsisveikinti su šiuo pasauliu?

— Visa tai įvertinus, kaip ta knyga atrodo *tau?*

— Šalta, — atsakiau aš. — Baisiai šalta.

Namo stogą plakė nesibaigiantys lietaus šuorai.

— Kas galėjo tai *padaryti*, Konstancija? Išvardyk bent keletą.

— Po velnių, tokių dešimt tūkstančių. — Ji kurį laiką tylėjo, matyt, skaičiuodama. — Ar patikėsi, kad jų devyni šimtai? Gal kokiu tuzinu daugiau ar mažiau.

— O mano Dieve, tiek įtariamųjų yra aiškiai per daug.

— Paskirsčius per trisdešimt metų? Skurdus asortimentas.

— Skurdus! — sušukau aš.

— Jie eilėmis stovėdavo paplūdimyje prie mano durų.

— Tu neprivalėjai kviesti jų užeiti!

— Tuomet, kai jie visi kaip pamišę šaukia Ratigan vardą?

— Tu neprivalėjai klausyti.

— Kas tai, baptistų atgimimas?

— Atleisk.

— Gerai. — Ji išgėrė paskutinį butelyje likusį gurkšnį ir susiraukė iš pasibjaurėjimo. — Ar padėsi man surasti tą kalės vaiką, arba du kalės vaikus, jei mirusiųjų knygas atsiuntė du skirtingi šliužai?

— Aš ne detektyvas, Konstancija.

— Kodėl tada aš prisimenu, kaip vos nepaskendai kanale su tuo pamišėliu Šrenku?

— Palauk...

— Kodėl tada aš tave mačiau drauge su Kupriu *Notre Dame* „Fenix Studios" filmavimo aikštelėje? Prašau, padėk Mamai.

— Leisk man išsimiegoti ir pamąstyti apie visa tai.

— Jokių miegų šią naktį. Apkabink šiuos senus kaulus. *Dabar...*

Ji atsistojo ir, laikydama rankose abidvi mirusiųjų knygas, nuėjo skersai kambarį prie durų. Atidariusi jas, užsimojo, pasiruošusi sviesti knygas į juodą lietų ir kranto smėlį plakančią bangų mūšą.

— Palauk! — sušukau aš. — Jei jau nuspręsiu tau padėti, man jų reikės!

— Šaunuolis. — Ji uždarė duris. — Lova ir glamonės? Bet jokių fizinių pratimų.

— Aš jų ir neplanavau, Konstancija, — pasakiau aš.

Trečias skyrius

Be penkiolikos minučių trečią, pačiame audros siautulyje, priešais pat mano namelį į žemę smogė baisus žaibo kirtis. Čia pat nugriaudėjo galingas perkūno trenksmas. Sienose apmirė pelės.

Ratigan pašoko lovoje.

— Gelbėk mane! — suriko ji.

— Konstancija, — sužiurau tamsoje jos pusėn. — Tu kalbiesi su savimi, Dievu ar manimi?

— Su visais, kas tik manęs klausosi!

— Mes *visi* klausomės.

Ji suglebo mano rankose.

Telefonas suskambo trečią nakties,.tą valandą, kai miršta visi, kas turi mirti.

Aš pakėliau ragelį.

— Kas šiuo metu yra lovoje su tavimi? — išgirdau Megės balsą. Megė skambino iš kažkurios tolimos šalies, kur tuo metu nelijo ir negriaudėjo perkūnas.

Aš įdėmiai žvelgiau į įdegusį Konstancijos veidą, po kuriuo man regėjosi balti kaukolės kaulai.

— Niekas, — atsakiau.

Ir tai buvo beveik tiesa.

Ketvirtas skyrius

Šeštą valandą ryto jau turėjo pradėti aušti, tačiau dėl storų lietaus debesų dangus tebebuvo tamsus. Žaibai tebeblykčiojo ir tebefotografavo krantą daužančią bangų mūšą.

Gatvėje staiga žiebė neįtikėtinai stiprus žaibas, ir aš išvydau, kad antrasis lovos, kurioje miegojau, čiužinys yra tuščias.

— Konstancija!

Namelio durys buvo plačiai atlapotos, ir lietus merkė kilimą. Dvi telefonų knygos, didesnė ir mažesnė, gulėjo numestos ant grindų, kad be vargo jas surasčiau.

— Konstancija, — pasakiau sunerimęs ir apsidairiau aplinkui.

„Bent jau ji apsivilko savo suknelę", — pagalvojau aš.

Surinkau jos namų numerį. Tyla.

Numojęs ranka į apsiaustą, išėjau į lauką ir pilnomis lietaus akimis pajūriu nuėjau iki jos arabišką tvirtovę primenančio namo. Jis buvo skaisčiai apšviestas, kambariuose taip pat degė visos lempos.

Tačiau viduje nešmėžavo jokie šešėliai, lauke taip pat nebuvo matyti nė gyvos dvasios.

— Konstancija! — surikau visu balsu.

Šviesos degė kaip degusios, tyla tvyrojo kaip tvyrojusi.

Už mano nugaros į krantą kurtinamai griuvo milžiniška banga.

Grįždamas prie vandens, smėlyje bandžiau įžvelgti jos kojų pėdsakus.

Nė ženklo.

Ačiū Dievui, pagalvojau aš. Tačiau po akimirkos supratau, kad pėdsakus vis viena būtų nuplovęs lietus.

— Sėkmės tau! — sušukau aš ir grįžau namo.

Penktas skyrius

Vėliau, išaušus, aš išėjau pro savo namelio duris ir patraukiau dulkėtu keliu tarp džiunglių medžių ir laukinių azalijų krūmų, su savimi nešdamasis dvi šešių butelių pakuotes. Pabarbenau į raižytas afrikietiško stiliaus Kramlio namo duris. Tylu. Luktelėjęs pabeldžiau dar kartą. Vėl tyla. Tuomet pastačiau vieną alaus butelių pakuotę priešais duris ir atsitraukiau.

Po aštuonių ar devynių ilgų atsikvėpimų durys vos vos prasivėrė — lygiai tiek, kad nuo nikotino parudę pirštai užkabintų alų ir įsitrauktų jį į vidų. Tuomet durys vėl užsitrenkė.

— Kramli! — sušukau, prišokęs prie durų.

— Eik šalin, — pasigirdo balsas viduje.

— Kramli, tai Durnelis. Leisk man įeiti!

— Jokiu būdu, — vėl pasigirdo Kramlio balsas, šį sykį jau švelnesnis, nes jis jau buvo atsikimšęs pirmą alaus butelį. — Skambino tavo žmona.

— Po velnių! — sušnibždėjau aš.

Kramlis nurijo gurkšnį.

— Ji pasakė, kad kiekvieną kartą, kai tik ji palieka miestą, tu krenti į gilų mėšlą ar išspardai neūžaugų lesbiečių kompaniją.

— Ji taip nesakė!

— Klausyk, Vili, — kreipiuosi į tave kaip į Šekspyrą, — aš esu senas žmogus ir negaliu klausytis apie visas tas kapinių karuseles bei krokodilžmogius, naktimis plaukiojančius kanalais. Padėk prie durų tą kitą butelių pakuotę. Ir dėkok Dievui už savo žmoną.

— Po velnių, — sumurmėjau aš.

— Ji pasakė, kad greitai grįš namo, jei nesiliausi išdykavęs.

— Ji irgi išdykautų, — suburbuliavau.

— Nieko nėra geriau nei tai, kad žmona anksti sugrįš namo ir padarys galą visam šiam chaosui. Palauk. — Jis nurijo dar vieną gurkšnį. — Tu esi geras vyras, Viljamai, tačiau ne, dėkoju.

Aš pastačiau prie durų kitą šešių butelių pakuotę ir, ant jos padėjęs 1900 metų telefonų knygą bei asmeninę Ratigan telefonų knygelę, pasitraukiau tolėliau.

Po ilgokos pauzės ranka vėl pasirodė tarpduryje, aklosiomis apgrabaliojo knygas ir, nustūmusi jas į šalį, nusitvėrė alaus butelių pakuotę ir įsitraukė į vidų. Aš laukiau. Galiausiai durys atsivėrė dar kartą. Smalsi ranka sugraibė knygas ir su jomis dingo už durų.

— Puiku! — sušukau aš.

„Labai gerai! — svarsčiau sau. — Po kokios valandos, dievaži... jis būtinai paskambins“.

Šeštas skyrius

Ir iš tiesų po valandos Kramlis paskambino.

Tačiau jau nebevadino manęs Viljamu.

— Šunsnuki, šūde, bjaurybe. Tu puikiai žinai, kaip prikaustyti žmogaus dėmesį. Kas ten per velniava su tomis prakeiktomis mirusiųjų knygomis?

— Kodėl tu taip kalbi?

— Velniai griebtų, aš juk gimiau lavoninėje, augau kapinėse, braidžiau po Karalių Slėnį netoli Karnako aukštutiniame — ar žemutiniame? — Egipte. Kai kada naktimis sapnuoju, kad mirkstu kreozote. Kas *neatpažins* mirusiųjų knygos, jei ji yra patiekiama drauge su alumi?

— Tas pats senis Kramlis, — pasakiau aš.

— Geriau, kad taip nebūtų. Kai tik baigsiu kalbėtis su tavimi, tučtuojau skambinu tavo žmonai.

— Neskambink!

— Kodėl ne?

— Kadangi... — Aš sutrikęs patylėjau, o tuomet sumurmėjau: — Man reikia tavo pagalbos!

— Nesąmonė.

— Ar girdėjai, ką pasakiau?

— Girdėjau, — suniurnėjo jis. — O Dieve.

Patylėjęs pridūrė:

— Susitiksime prie Ratigan namų saulei leidžiantis, kai visi gaivalai iš vandenyno sugrįžta į krantą, kad tave pagautų.

— Gerai. Prie Ratigan namų...

Jis nutrenkė ragelį anksčiau nei aš.

Septintas skyrius

Viskas vyksta naktį — štai koks planas. Niekas neturi vykti dieną: saulės šviesa pernelyg skaisti, todėl visi šešėliai laukia sutemų. Dieną per šviesu ir per kaitru, todėl niekas nė piršto nepajudina. Veikti saulės atokaitoje ir visiems matant nėra jokio malonumo. Vidurnaktis teikia malonią vėsą, o tamsios medžių šakos gaiviai glosto veidą. Pakyla vėjas, plėšdamas medžių lapus. Toli aidi žingsniai. Girgžda sijos ir grindų lentos. Nuo marmurinio antkapio angelo sparnų siūbteli dulkių debesėlis. Kaip grobio ieškantys krankliai sklando šešėliai. Prieš aušrą gatvių šviesos užgęsta ir miestas trumpam apanka.

Būtent tada prasideda visos tikros misterijos, tada tvyro nuotykių dvasia. Aušra niekuomet neišauš. Kiekvienas sulaiko kvėpavimą, sutelkia dėmesį į tamsą ir, smelkiamas baimės, akimis varsto šešėlius.

Tad buvo tikra tiktai tai, kad, tamsioms vakarinio vandenyno bangoms plakant dar tamsesnę pakrantę, aš susitikau su Kramliu paplūdimyje priešais didelį baltą, arabišką tvirtovę primenantį Konstancijos namą. Mes prisiartinome prie jo ir pažvelgėme į vidų.

Visos durys buvo plačiai atvertos, viduje skaisčiai degė šviesos, kambaryje sukosi užstrigusi plokštelė su 1928 metų Geršvino pianino įrašu, trijų dalių metras. Klausytojai buvome tik aš ir Kramlis. Konstancijos niekur nebuvo matyti.

Aš pravėriau burną, norėdamas atsiprašyti Kramlio už tai, kad jį čionai pakviečiau.

— Gerk savo džiną ir tylėk, — Kramlis bakstelėjo man alaus buteliu.

— Dabar, — tęsė jis, — tu man pasakyk, ką, po velnių, visa tai reiškia? — Jis pavartė asmeninės Ratigan mirusiųjų knygos puslapius. — Čia, čia ir štai čia.

Pustuzinis vardų buvo apibrėžta raudonu apskritimu, šviežiai nupiešti ryškūs ir giliai įspausti kryžiaus simboliai.

— Konstancija spėjo, ir aš pritariu jos nuomonei, kad šie ženklai reiškia, jog šių vardų savininkai dar tebėra gyvi, tačiau, galimas daiktas, nebeilgai. Ką tu manai?

— Aš taip nemanau, — atsakė Kramlis. — Apskritai tai jūsų reikalas. Aš planavau šį savaitgalį vykti į Josemito parką, ir štai pasirodai tu, kaip koks filmo prodiuseris, kuris, nusišlapindamas ant kas antro kadro, suteikia scenarijui nepakartojamo aromato. Ko gero, man verčiau važiuoti į Josemitą, o tu čia kapstykis kaip triušis su visomis savo intuicijomis.

— Palauk, — pasakiau aš, nes jis jau buvo besigręžiąs durų link. — Argi tau neįdomu išsiaiškinti, kurie iš čia paminėtųjų dar teberėplioja ir kurie jau guli?

Aš stvėriau knygą ir mestelėjau, kad jis būtų priverstas ją gaudyti. Knyga nukritusi atsivertė ties puslapiu su gigantišku kryžiaus ženklu šalia vos ne cirko plakatui būdingo dydžio raidėmis užrašyto vardo. Kramlis susiraukė. Aš perskaičiau vardą: Kalifija. Karalienė Kalifija. Bunkerio kalva. Jokio adreso. Tačiau šalia vardo buvo telefono numeris.

Kramlis prisimerkęs žiūrėjo į užrašą, negalėdamas atplėšti nuo jo akių.

— Žinai, kur tai yra? — paklausiau aš.

— Bunkerio kalva, po velnių, aišku, kad žinau. Aš juk gimiau už kelių kvartalų nuo tos vietos. Tikras nemokamas meksikiečių, čigonų, skrybėlėtų nulėpausių airių, baltųjų padugnių ir juodžių troškintuvas. Dažnai ten eidavau pas Kalahaną ir Ortegą, Laidotuvių generolus. Svajodavau pamatyti tikrus negyvėlius. Tai buvo visokie Gvadalacharos valkatos, negyvos gėlės iš Rozaritos pliažo, Dublino kekšės. Bjaurastis! — staiga suriko Kramlis, imdamas gėdytis savo leksikono ir vis labiau linkdamas dalyvauti mano ekspedicijoje. — Ar tu mane girdėjai? Ar klauseisi? O Dieve!

— Aišku, girdėjau, — atsakiau. — O kodėl mums paprasčiausiai nepaskambinus vienu iš šių raudonai apibrėžtų numerių iš neišsiaiškinus, kas dar ant žemės, o kas jau po žeme?

Jam nespėjus ištarti nė žodžio, aš stvėriau knygą ir nubėgau kopomis prie skaisčiai apšviesto Ratigan kiemo baseino, šalia kurio ant stalelio stikliniu viršumi, lyg specialiai man padėtas, gulėjo bevielio telefono ragelis. Skambindamas nedrįsau nė žvilgtelėti į Kramlį — akies krašteliu mačiau, kad jis stovi nė nekrustelėdamas.

Iš už daugelio mylių atsiliepė operatorės balsas. Toks numeris nebeegzistavo. „Po velnių, — pagalvojau aš. — Bet... Palauk!“

Greitai paskambinau į informaciją, gavau reikalingą numerį ir jį surinkau, laikydamas ragelį taip, kad Kramlis galėtų girdėti pašnekovo balsą:

— Kalahanas ir Ortega, labas vakaras, — atsiliepė balsas su sodriu airišku akcentu iš centrinės *Abbey Theatre* estrados. Aš plačiai išsišiepiau. Pastebėjau, kaip Kramlio veidas nerviškai sutrūkčiojo.

— Kalahanas ir Ortega, — pakartojo balsas, šį sykį garsiau ir temperamentingiau. Paskui ėjo ilga pauzė. Aš tylėjau. — Kas, po velnių, čia skambina?

Aš padėjau ragelį, kol Kramlis nesuspėjo jo pačiupti.

— Kalės vaikas, — susikūprinęs drėbtelėjo jis.

— Du kvartalai, gal trys, nuo tos vietos, kur tu gimei?

— Keturi, galvijau tu.

— Eime? — paklausiau aš.

Kramlis stvėrė Ratigan knygą.

— Beveik, bet ne visiškai mirusiųjų knyga, — pasakė jis.

— Gal nori pamėginti dar vieną numerį? — Aš atverčiau knygą, pirštu perverčiau puslapius ir sustojau prie U. — Štai dar vienas, o Dieve, taip, dar geresnis nei Karalienė Kalifija.

Kramlis sušnairavo į mane.

— Ratiganas, Maunt Louve. Koks Ratiganas gyvena Maunt Louve? Tai ta vieta, į kurią didelis raudonas tramvajus, kurio nebėra jau pusę mano gyvenimo, gabendavo tūkstančius iškylautojų.

Kramlio veidą aptemdė prisiminimų šešėliai.

Aš bakstelėjau dar vieną vardą.

— Ratiganas. Šv. Vibianos katedra.

— Koks Ratiganas, šventas šokinėjantis Jėzau, slepiasi Šv. Vibianos katedroje?

— Pasakei kaip atsivertęs katalikas. — Aš patyrinėjau dabar jau nuolatos susiraukusio Kramlio žvilgsnį. — Tu kaip nori, o aš ten einu.

Tai pasakęs, žengiau tris apgaulingus žingsnius į tą pusę. Kramlis nusikeikė:

— Kaip, velniai griebtų, tu ten nuvažiuosi, jei neturi nei teisių, nei automobilio?

— Tu mane paveši, — pasakiau neatsisukdamas.

Mano žodžius lydėjo ilga tyla.

— Gerai? — padrąsinau jį.

— Tu žinai, kaip surasti tą vietą, kur kažkada važinėjo Maunt Louvo tramvajus?

— Mane ten sykį buvo nuvežę giminės, kai buvau aštuoniolikos mėnesių amžiaus.

— Vadinasi, nesunkiai gali parodyti kelią?

— Viską prisimenu su mažiausiomis smulkmenomis.

— Užsičiaupk, — pasakė Kramlis, dėdamas nepraimtą šešių alaus butelių dėklą į seną išklerusį automobilį. — Sėsk į vidų.

Mes sėdome į automobilį, palikome Geršviną groti savo Paryžiaus pasažus ir nuvažiavome Maunt Louvo kalno link.

— Tylėk ir nieko neaiškink, — pasakė Kramlis. — Ten, kur reikia, linktelėk galva į kairę, į dešinę arba mostelk pirmyn.

Aštuntas skyrius

— Tebūsiu prakeiktas, jei suprasiu, kurių velnių aš visa tai darau, — murmėjo Kramlis, važiuodamas beveik priešinga eismo puse. — Sakau, tebūsiu prakeiktas, jei suprasiu, kurių velnių...

— Aš girdėjau ir supratau, — pasakiau, stebėdamas besiartinančias kalvas bei kalnų viršūnes.

— Ar žinai, ką tu man primeni? — suprunkštė Kramlis. — Mano pirmąją ir vienintelę žmoną, kuri žinojo, kaip mane suvystyti savo formomis, proporcijomis ir plačiomis šypsenomis.

— Ar *aš* noriu tave suvystyti?

— Pasakyk, kad ne, ir aš išmesiu tave iš automobilio. Kai pamatai mane besiartinantį, tu sėdi ir apsimeti, kad sprendi sudėtingą kryžiažodį. Tu tebūni suspėjęs įrašyti tik kokius keturis žodžius, kai aš griebiu tavo pieštuką ir tavo vaidybos nebelieka.

— Argi aš taip kada nors dariau, Kramli?

— Nevesk manęs iš pusiausvyros. Ar seki kelių ženklus? Jei ne, tai pradėk juos sekti. *Tučtuojau*. Pasakyk man, kam sumąstei šitą idiotišką ekspediciją?

Aš pažvelgiau į man ant kelių gulinčią Ratigan telefonų knygutę.

— Ji man pasakojo, kad bėgo nuo Mirties, nuo vieno iš šioje knygutėje įrašytųjų. Gal vienas iš šių žmonių nusiuntė jai knygutę kaip kokią suknistą dovaną. O gal ji bėgo *pas* juos, kaip darome ir mes, norėdama pamatyti, ar tas, kuris išdrįso siuntinėti mirties žodynus nepakartojamoms vaikiškoms aktorėms, gali būti žudikas.

— Ratigan yra ne vaikas, — subambėjo Kramlis.

— Vaikas. Ji nebūtų buvusi tokia nepakartojama ekrane, jei nebūtų turėjusi tiek daug Meglin Kidi, atsiskleidžiančios visose tose sekso akrobatikos scenose, vaikiškumo. Įsibaiminusi yra ne senoji Ratigan. Tai mažoji Ratigan, panikos apimta, bėga per pilną pabaisų naktinį mišką, Holivudą.

— Tu čia kepi dar vieną savo riešutų pilną vaisinį Kalėdų pyragą?

— Argi tai, ką kalbu, jį primena?

— Be komentarų. Kas galėjo paskatinti vieną iš šių raudonai paženklintų draugų atsiųsti jai dvi knygas, pilnas šlykščių prisiminimų?

— Kodėl ne? Konstancija kažkada turėjo daug gerbėjų. Tad dabar, po daugelio metų, žmonės jai gali jausti kokią nors pagiežą. Jie gali jaustis atstumti, palikti, užmiršti. Ji tapo garsenybe. O jie atsidūrė tarp pakelės šiukšlių. Galimas daiktas, jie pasenę ir jaučia, kad artinasi mirtis, todėl nori suspėti „atstatyti teisybę“.

— Tu man imi priminti mane, — tarė Kramlis.

— Dėl Dievo meilės, tikiuosi, kad tu apsirikai. Aš noriu pasakyti...

— Viskas gerai, nesijaudink. Tu niekuomet nebūsi Kramlis, kaip ir aš niekuomet nebūsiu Žiulis Vernas jaunesnysis. Kur, po velnių, mes esame?

Aš skubiai apsidairiau aplinkui.

— Ei! — sušukau. — Tai ir yra ta vieta. Maunt Louvas! Ten, kur prieš daugelį metų sudužo didysis senasis raudonas tramvajus.

— Profesorius Louvas, — pasakiau aš, mėgindamas iš sąmonės gelmių ekspromtu ištraukti kažkur nugrimzdusius prisiminimus, — buvo žmogus, kuris Pilietinio karo metais sugalvojo fotografuoti iš oro baliono.

— Iš kur visa tai? — sušuko Kramlis.

— Iš niekur, — atsakiau sutrikęs.

— Tu pilnas bevertės informacijos.

— Nežinau, — atsakiau užsigavęs. — Mes esame ant Maunt Louvo kalno, ar ne? Ir jo vardas kilęs iš profesoriaus Louvo ir jo Tiunervilio tramvajaus, besiropščiančio šio kalno šlaitu, taip?

— Taip, taip, žinoma, — atsakė Kramlis.

— Taigi, profesorius Louvas pritaikė karšto oro balioną fotografavimui — remiantis nuotraukomis būdavo dešifruojamas priešininko pajėgų išsidėstymas didžiajame Valstijų kare. Balionai ir naujasis išradimas — traukiniai — padėjo Šiaurei pasiekti pergalę.

— Gerai, gerai, — subumbėjo Kramlis. — Aš lipu iš automobilio ir esu pasiruošęs kopti aukštyn.

Aš nuleidau automobilio stiklą ir pažvelgiau į piktžolių užgožtą keliuką, besirenkančiuose vakaro šešėliuose kylantį aukštyn ilga stačia įkalne.

Užmerkiau akis ir pasakiau:

— Iki viršūnės trys mylios. Tu tikrai nori eiti pėsčiomis?

Kramlis nužvelgė įkalnę.

— Ne, velniai griebtų, ne. — Jis sugrįžo į automobilį ir užtrenkė dureles. — Ar yra kokių nors šansų, kad mes nuvažiuosime į šalį nuo to prakeikto siauro keliuko ir nudardėsime nuo skardžio? Garantuota, tokiu atveju mes būtume lavonai.

— Šansų visada yra. Pirmyn!

Kramlis privairavo savo kledarą prie beveik neregimo keliuko papėdės, išjungė variklį, išlipo, paėjėjo į priekį, koja paspardė žemes ir išrovė keletą piktžolių.

— Aleliuja! — sušuko jis. — Geležis, plienas! Senasis geležinkelis. Niekas nesivargino ardyti, o tik apžarstė jį žemėmis!

— Tu matai? — paklausiau aš.

Įraudusiu nuo įniršio veidu Kramlis sudribo ant automobilio sėdynės ir užtrenkė dureles.

— Viskas, pasipūtėli! Automobilis niekur nevažiuos!

— Greitai dėk koją ant starterio!

— Po velnių! — Kramlis nuspaudė pedalą. Automobilio variklis sudrebėjo ir užsivedė.

— Tebūna dukart prakeikti visi tavo vaikai!

Automobilis ėmė ropštis aukštyn.

Devintas skyrius

Kelias aukštyn į kalną ėjo dviguba dykviete. Sausasis sezonas atėjo anksti, ir dar laukinę žolę buvo nusvilinęs gaisras. Visas kalvos šlaitas iki pat viršūnės buvo juodos kaip anglis spalvos. Mums važiuojant, jis traškėjo ir čežėjo po automobilio ratais. Prieš dvi savaites kažkas čia buvo kyštelėjęs degtuką. Visą kalvos šlaitą apgaubusios liepsnos vaizdas buvo toks įspūdingas, kad nuotraukos apkeliavo televizijos naujienas ir pirmuosius laikraščių puslapius. Tačiau dabar ugnis buvo seniai išblėsusi; ore tebetvyrojo tik užgesusios ugniavietės kvapas. Kramlis ir aš lėtai kilome į Maunt Louvo kalno viršūnę per nuodėgulius vos įžiūrimu keliuku.

Pakeliui Kramlis pasakė:

— Gerai, kad tu nematai pro mano pusės langą. Tūkstančio pėdų skrydis stačiai žemyn.

Aš suspaudžiau kelius. Kramlis tai pastebėjo.

— Na, gerai, gal tik kokie penki šimtai pėdų, — nuramino mane.

Aš užmerkiau akis ir, suraukęs antakius, pasakiau:

— Maunt Louvo keltas buvo iš dalies elektrinis tramvajus, o iš dalies — funikulierius.

— Tai kas? — pakėlė antakius Kramlis.

Aš atitraukiau kelius vieną nuo kito.

— Trasa buvo atidaryta 1893 metų liepos ketvirtąją. Čia dalijo nemokamai pyragaičius ir ledus, todėl lankytojų buvo tūkstančiai. Pirmajame vagone Pasadenos pučiamųjų orkestras grojo „Sveika, Kolumbija". Tačiau išvydę, kad geležinkelis nyra į debesis, jie pakeitė melodiją ir užgrojo „Dieve, arčiau Tavęs". Išgirdę šią melodiją, mažiausiai dešimt tūkstančių pakeliui išsirikiavusių žmonių apsiverkė. Pakilus dar aukščiau, orkestras užgrojo „Aukšyn, tik aukštyn". Trijuose iš paskos kylančiuose vagonuose važiavo Los Andželo simfoninis orkestras. Viename vagonėlyje — smuikai, kitame — variniai pučiamieji, trečiajame — timpanai ir mediniai pučiamieji. Kilus sąmyšiui, rankoje lazdelę laikantis dirigentas nesuspėjo įlipti ir liko apačioje. Vėliau taip pat trimis vagonėliais užsikėlė Solt Leik Sičio mormonų bažnyčios choras. Viename vagonėlyje — sopranai, kitame — baritonai, o trečiajame — bosai. Jie giedojo „Pirmyn, Kristaus kariai". Ši giesmė labai tiko tai akimirkai, kai jie pasislėpė debesyse. Buvo rašoma, kad visus vagonus ir funikulierius storai nuklojo dešimt tūkstančių mylių raudonos, baltos ir mėlynos vėliavų medžiagos. Kai galiausiai atėjo vakaras, viena isteriškai nusiteikusi moteris, garbinanti profesorių Louvą už jo indėlį tiesiant Maunt Louvo geležinkelį ir pakeliui įrengiant tavernas bei viešbučius, pareiškė: „Melskimės Dievui, iš kurio plaukia visos malonės, ir melskimės profesoriui Louvui" — po šių žodžių minios vėl pratrūko raudoti, — nenutildamas burbuliavau aš.

— Tebūsiu aš prakeiktas, — pasakė Kramlis.

— Ramiojo vandenyno elektrinio geležinkelio atšakos kilo į Maunt Louvo kalną, driekėsi į Pasadenos austrių fermą, Selego liūtų zoologijos sodą, San Gabrielio misiją, Monroviją, Boldvino rančą, Vitierį, — tęsiau aš.

Kramlis kažką sumurmėjo panosėje ir toliau važiavo tylėdamas.

Bandydamas pagudrauti, aš paklausiau:

— Ar mes jau vietoje?

— Bailys ir ištižėlis, — pareiškė Kramlis. — Atmerk akis.

Aš atmerkiau akis.

— Manau, kad mes jau vietoje.

Mes iš tiesų buvome vietoje. Priešakyje dunksojo senos geležinkelio stoties griuvėsiai, o už jų — keli apsvilę sudegusio paviljono statramsčiai.

Aš pamažėle išlipau iš automobilio ir atsistojau šalia Kramlio, žvelgdamas į keleto mylių ilgumo šlaitą, besileidžiantį tiesiai į jūrą.

— Net Kortesas niekuomet nematė geresnio vaizdo, — pareiškė Kramlis. — Vaizdelis tiesiog puikus. Stebiuosi, kodėl šito ansamblio nebuvo mėginama atstatyti.

— Politika.

— Taip visuomet. Tai kur dabar mes šioje vietoje rasime žmogų Ratigano pavarde?

— *Ten!*

Už kokių keturiasdešimties pėdų, šalia didžiulio pipirmedžių sąžalyno, stovėjo mažutis vienaaukštis namelis, pusiau sulindęs į žemę. Ugnis jo nebuvo palietusi, tačiau lietūs ir kruša spėjo išblukinti jo dažus bei pašiaušti stogą.

— Čia turi būti negyvėlis, — pasakė Kramlis, ir mes pasukome namelio link.

— Argi kada nors būna kitaip — kitaip kam reikėtų eiti ir žiūrėti?

— Eik ir patikrink. Aš čia pastovėsiu, nekęsdamas savęs už tai, kad nepaėmiau daugiau gėralo.

— Irgi mat detektyvas, — pasakiau aš ir nužirgliojau prie viešbutėlio. Turėjau gerokai pasidarbuoti, kol pavyko atidaryti duris. Kai jos cypdamos galiausiai pasidavė, aš baugščiai atsitraukiau atgal, o tuomet nedrąsiai įkišau galvą į vidų.

— Kramli, — pašaukiau ilgokai patylėjęs.

— Aha? — atsiliepė tas, stovintis už kokių šešiasdešimties pėdų.

— Ateik, pažiūrėk.

— Lavonas? — paklausė jis.

— *Dar geriau,* — atsakiau aš, kupinas pagarbos vaizdui, kurį išvydau.

Dešimtas skyrius

Mes įžengėme į tikrą laikraščių labirintą. Net ne labirintą, o, po velnių, tikrą katakombą su siaurais praėjimais tarp senų laikraščių stirtų — *New York Times, Chicago Tribune, Seattle News, Detroit Free Press.* Penkios pėdos į kairę, šešios į dešinę, o vidury — siauras praėjimas, kuriuo tegalima vargais negalais prasisprausti, saugantis griūties, kuri gali suteikti amžiną poilsį po laikraščių kalnu.

— Šventas Dieve! — atsidusau aš.

— Pakartok dar kartą, — suniurzgė Kramlis. — Kristau, čia tikriausiai sukrauta dešimt tūkstančių savaitraščių ir dienraščių. Tikri kultūros sluoksniai — žiūrėk, geltonesni laikraščiai apačioje, baltesni — viršuje. Ir ne viena stirta, o dešimt tuzinų — o Dieve, visas šimtas!

Išties laikraščių stirtų pabaigos nebuvo matyti — ji skendo nebeįžvelgiamoje prieblandoje.

Vėliau aš pamaniau, kad tai buvo kažkas panašaus į tą akimirką, kai lordas Karnarvonas 1922 metais atidengė Tutanchamono kapą. Visos šios nuo laiko išblukusios antraštės, mirusios informacijos kalnai — kur visa tai veda? Prie vis naujų ir naujų informacijos kalnų. Kramlis ir aš šonu nedrą-

siai slinkome gilyn, vargiai sprausdami tarp stirtų eilių savo pilvus ir užpakalius.

— Dieve, — sušnibždėjau aš. — Jei kada įvyktų *tikras* žemės drebėjimas...

— Jis jau įvyko! — iš tunelio galo ataidėjo balsas, tarytum būtų prabilusi tūkstantmečius išgulėjusi mumija. — Buvo sugriovęs stirtas! Vos manęs nesuplojo!

— Kas čia? — šūktelėjau aš. — Kur jūs, velniai griebtų?

— Puikus labirintas, ar ne? — vėl piktdžiugiškai ataidėjo mumijos balsas. — Pastačiau visa tai savo rankomis! Ryto naujienos ir vakaro apžvalgos, specialūs leidiniai lenktynių ir kitomis temomis, sekmadienio komiksai ir taip toliau, ir taip be galo! Keturiasdešimt metų! Tikras naujienų muziejus, naujienų biblioteka. Eikite toliau! Sukite į kairę. Aš kažkur čia, netoli nuo jūsų!

— Judėk! — sušuko Kramlis. — Čia juk turi būti kokia nors vieta, kurioje būtų galima apsisukti!

— Gerai, gerai! — vėl pasigirdo balsas. — Jūs jau netoli. Laikykitės kairės. Nerūkykite! Šią prakeiktą vietą būtų sunku palikti per gaisrą! „Hitleris ateina į valdžią“, „Musolinis bombomis supleškina Etiopiją kaip šiaudų kūlį“, „Ruzveltas mirė“, „Čerčilis stato geležinę užtvarą“: įspūdingos antraštės, ar ne?

Mes galiausiai prasispraudėme už kampo ir tarp laikraščių stirtų išvydome kažką panašaus į miško kirtavietę. Jos tolimajame gale buvo matyti kareiviškas gultas. Ant jo gulėjo nei mumija, nei ilgas džiovintas jautienos kumpis. Kažkas, ko nebuvo galima pavadinti nei gyvu, nei mirusiu. Ore tvyrojo gailus kvapas.

Aš lėtai prisiartinau prie gulto; Kramlis slinko man iš paskos. Dabar aš supratau, iš kur tas tvaikas. Tai buvo ne lavono, o be galo seniai nesipraususio kūno smarvė.

Ant gulto gulinti skudurų krūva sujudėjo. Nuo veido nuslydo sudūlėję paklodės draiskalai. Iš po dviejų suvytusių vokų į mus pažvelgė siauri akių plyšeliai.

— Atleiskite, kad neskubu keltis, — suvirpėjo suvytusi burna. — *Chez Monsieur* iš *Armentieres*, nesikeliu jau keturiasdešimt metų. — Jis sukikeno ir užspringęs vos neužduso.

— Ne, ne, man nieko blogo neatsitiko, — šiaip taip išsikosėjęs, sušnibždėjo. Jo galva atkrito atgal. — Kur, po velnių, jūs taip ilgai buvote?

— Kur...?

— Aš jūsų laukiau! — pasakė mumija. — Kokie dabar metai? 1932? 1946? 1950?

— Beveik atspėjote.

— 1960-ieji?

— Kaip pirštu į akį, — atsakė Kramlis.

— Aš ne beprotis, — virpėjo išdžiūvusi senio burna. — Ar atnešėte man maisto gyvybei palaikyti?

— Gyvybei palaikyti?

— Ne, ne, žinoma, to negali būti. Tai vaikas, nešioja šunų ėdalą šia laikraščių alėja, vieną indelį po kito, nes kitaip viskas sugriūva. Jūs esate ne jis — ar jis?

Mes susižvalgėme tarpusavyje ir papurtėme galvas.

— Kaip jums patinka mano mansarda? Originali prasmė: vieta, kurioje žmonės būdavo uždaromi, kad neturėtų galimybių siautėti ir nesivaldyti*. Mes suteikėme mansardos sąvokai naują prasmę ir pakėlėme nuomos mokestį. Kur aš buvau? O, taip. Kaip jums patinka ši lindynė?

— Panašu į krikščionybės tyrinėtojų skaityklą, — pasakė Kramlis.

— Prakeikta manija, — pasakė Ramzis II. — Pradėjau 1925 metais. Ir nebegalėjau sustoti. Naikinti ir griebti; naikinti ne tiek jau daug — daugiausia griebti. Visa tai prasidėjo vieną dieną, kai pamiršau išmesti rytinį laikraštį. Kitas etapas buvo savaitės *Tribune/Times/Daily News* kolekcija.

---

* Žodžių žaismas: (*angl.*) penthouse — mansarda, pent — sulaikyti, uždaryti (*Vert.*).

Paskui — daugiau. Štai čia, dešinėje, yra 1939 metų numeriai. Kairėje — 1940 metai. Per žingsnį atgal — 1941-ieji. Tvarka kaip bažnyčioje!

— Ką darote, kai norite susirasti tam tikros datos numerį, tačiau pasirodo, kad jis yra palubėje?

— Apie tai stengiuosi negalvoti. Pasakykite datą.

— 1937 metų balandžio 9-oji, — nuslydo man nuo liežuvio.

— Kokių velnių ta *diena?* — paklausė Kramlis.

— Netrukdyk vaikinui, — pasigirdo šnabždesys iš po dulkių antklodės. — Džin Herlou, mirė dvidešimt šešerių. Ureminis apsinuodijimas. Pagalba nesuspėjo. Miško Pievelė. Nelson Edi, Žaneta Makdonald, dvigubos laidotuvės.

— O Dieve! — nebeišlaikiau aš.

— Kietai, ar ne? Dar!

— 1942 metų gegužės trečioji, — vėl išsprūdo man iš burnos.

— Žuvo Kerol Lombard. Lėktuvo katastrofa. Daug ašarų.

Kramlis grįžtelėjo į mane.

— Ar tai *viskas*, ką tu žinai? Tik mirusias kino žvaigždes?

— Neerzink vaikino, — vėl pasigirdo senyvas balsas šešiomis pėdomis žemiau mūsų galvų. — Ką jūs čia veikiate?

— Mes atėjome... — pradėjo Kramlis.

— Mes dėl... — sumykiau aš.

— Nesiaiškinkite. Tai, kad jūs čia, yra natūrali įvykių eigos pasekmė.

— Pasekmė?

— Pastarąjį kartą, kai kažkoks pilietis užlipo ant Maunt Louvo kalno, pasiryžęs nušokti žemyn, jis to padaryti nesiryžo ir nulipęs buvo partrenktas automobilio, kuris ir išgydė jo gyvenimo ligą. O pas mane pastarąjį kartą žmogus buvo užėjęs... šiandien vidurdienį!

— Šiandien!?

— O kas čia nuostabaus? Ateini ir surandi seną kiuženą,

paskendusią dulkėse, nepasiverčiančią šiene nuo 32-ųjų. Kai kas *iš tiesų* čia atėjo prieš keletą valandų, atėjo ir šūktelėjo į šiuos tunelius blogą naujieną. Pamenate pasaką apie košės malūnėlį? Pasakius „malk!“, malūnėlis imdavo gaminti karštą košę. Vaikas sykį pasakė „malk!“, tačiau užmiršo žodį „stok!“. Nelemtas malūnėlis užtvindė koše visą miestą. Žmonės turėjo išvalgyti takus, kad galėtų nueiti vieni pas kitus. Tai aš graužiu laikraščius, o ne košę. Apie ką aš ką tik kalbėjau?

— Kažkas šūktelėjo į koridorių...

— Koridorių tarp *London Times* ir *Le Figaro*? Taip. Moteris bliovė kaip mulas. Jos klyksmai ištuštino mano pūslę. Jau maniau, kad sugrius laikraščių stirtos. Stumtelsiu, ir visos šios stirtos virs kaip domino kaladėlės, rėkė ji. Mane *vemti verčia* vien jau sumauta šių spaudinių išdėstymo architektūra!

— Manyčiau, kad žemės drebėjimai...

— Patyriau ir jų! Patį pragarą sudrebinęs „Jangdzės upės potvynis“, „Dučės užkariavimai“ ir kiti, bet, kaip matote, viskas liko savo vietose. Netgi didysis drebėjimas 32-aisiais neįveikė mano „kortų namelių“. O šita moteris išrėkė visas mano nedorybes ir pareikalavo tam tikrų metų tam tikrų numerių. Aš pasakiau ieškokti pirmoje eilėje kairėje, paskui dešinėje. Neapdorotą medžiagą visuomet laikau arti paviršiaus. Girdėjau, kaip ji grumiasi su popierių kalnais. Jos keiksmai galėjo uždegti patį Londoną. Galiausiai ji trenkė durimis ir nurūko, ieškodama vietos stačia galva nušokti žemyn. Nemanau, kad ji atvažiavo automobiliu. Žinote, kas ji buvo? Nesakysiu — spėkite.

— Nežinau, — priblokštas atsakiau.

— Matai tą katės patiesalą ant stalo? Nuimk jį ir ištrauk popierius su keistais užrašais.

Aš priėjau prie stalo. Po dulkių sluoksniu ir kažkuo panašiu į sudžiūvusį paukščių mėšlą suradau porą tuzinų identiškų kvietimų.

— Klarensas Ratiganas ir... — aš nutilau.

— Skaityk, skaityk! — paragino senis.

— Konstancija Ratigan, — žioptelėjau aš ir tęsiau toliau, — maloniai kviečia į savo vestuves ant Maunt Louvo kalno 1932 metų birželio 10-ąją, trečią valandą popiet. Palyda mašinomis ir traukiniu. Šampanas.

— Supratai? — paklausė Klarensas Ratiganas.

Aš pažvelgiau į jį.

— Klarensas Ratiganas ir Konstancija Ratigan, — pasakiau. — Palaukite. Argi nereikia paminėti mergautinės Konstancijos pavardės?

— Skamba kaip kraujomaiša, turite omenyje?

— Ganėtinai keista.

— Tu nesupranti, — sušnibždėjo jo lūpos. — Konstancija privertė *mane* pasikeisti pavardę! Anksčiau aš buvau Overholtas. Ji sakė, kad prakeiks save, jei paaukos savo aristokratišką pavardę ir iškeis ją į manąją — nudėvėtą antrarūšę prekę. Todėl...

— Jūs pasikrikštijote prieš ceremoniją? — paklausiau aš.

— Niekuomet anksčiau nebuvau ketinęs to daryti, bet galiausiai padariau. Holivudo vyskupijos diakonas manė, kad aš kvaištelėjęs. Ar jūs bandėt kada ginčytis su Konstancija?

— Aš...

— Nėra ko ir kalbėti! „Mylėk mane arba palik mane“, — dainuoja ji. Man patiko ta melodija. Ji mane uždegė ir pakerėjo. Turbūt esu pirmas sumautas kvailys visoje Amerikoje, kuris sudegino savo gimimo liudijimą.

— Velniai mane griebtų, — pasakiau.

— Ne tave, o *mane*. Į ką taip žiūri?

— Į tave.

— Taip, žinau, — tarė jis. — Aš neatrodau įspūdingas. Neatrodžiau įspūdingas ir tuomet. Matai tą blizgantį prietaisą ant kvietimų krūvos viršaus? Maunt Louvo geležinkelio garvežio varinė rankena. Ratigan patikdavo, kaip aš daužydavau

šita rankena. Aš buvau Maunt Louvo tramvajaus motoristas! Jėzau! Ar kur nors čia nėra alaus? — staiga paklausė jis.

Aš nurijau seiles.

— Jūs teigiate, kad buvote pirmasis Ratigan vyras, o prašote alaus?

— Aš nesakiau, kad buvau pirmasis jos vyras — paprasčiausiai vienas iš kelių. Kur tas alus? — Senis apsilaižė lūpas.

Kramlis atsiduso ir išsitraukė šį tą iš kišenių.

— Štai alus ir malomarai.*

— Malomarai! — Senis iškišo liežuvį, ir aš vieną ant jo uždėjau. Jis leido jam kaip komunijai ištirpti burnoje. — Malomarai! Moterys! Negaliu be jų gyventi! — Jis pusiau atsisėdo, tiesdamas ranką alaus.

— Ratigan, — priminiau aš.

— O, taip. Vestuvės. Ji atvažiavo tramvajumi, susižavėjo oru, lyg jis būtų mano kūrinys, pasipiršo, o po mūsų medaus mėnesio vieną naktį suprato, kad aš neturiu nieko bendra su čionykščiu klimatu, tapo šalta kaip varveklis ir išsinešdino. — Senis suvirpėjo.

— Ir viskas?

Aš išsitraukiau Ratigan telefonų knygelę.

— Štai kas mus atvedė pas jus.

Senis įsižiūrėjo į raudonu rašalu apibrėžtą savo vardą.

— Kodėl kažkam prireikė jus atsiųsti pas mane? — Jis akivaizdžiai svajojo apie dar vieną kąsnį. — Palaukite! Jūs esate kažkoks *rašytojas?*

— Kažkoks.

— Štai kas, po velnių! Kaip ilgai ją pažįstate?

— Kelerius metus.

— Metai su Ratigan yra tūkstantis ir viena naktis džiaugsmo rūmuose. Velniava, sūneli. Galiu lažintis, kad ji pati raudonai apibrėžė mano vardą, nes nori, kad tu parašytum jos

* Amerikoje populiarūs šokoladu glaistyti sausainiai.

autobiografiją. Ir informaciją pradėtum rinkti nuo manęs, Ištikimojo Senio.

— Ne, — pasakiau aš.

— Ji neprašė tavęs užsirašyti to, ką aš tau sakysiu?

— Niekuomet.

— Po velnių, argi būtų ne puiku? Argi kas nors kada nors parašė knygą, labiau pašėlusią nei Konstancija, aršesnę nei Ratigan? Tai būtų bestseleris! Atsigulk su Ratigan ir atsikelk su blizgučiais nusagstytomis blusomis. Bėk greitai žemyn ir ieškok leidėjo! Man už idėją priklauso karališkas honoraras. Sutarta?

— Karališkas honoraras.

— Dabar duokite man dar vieną malomarą ir alaus. Jums dar reikia pliurpalų?

Aš linktelėjau galvą.

— Tas kitas stalelis... — Tas stalelis buvo paprasčiausia dėžė nuo apelsinų. — Ant jo yra į vestuves kviestų svečių sąrašas.

Aš nuėjau prie apelsinų dėžės ir, pasikapstęs tarp kažkokių kvitų, suradau kokybiško popieriaus skiautelę ir ėmiau skaityti. Jis pasakė:

— Ar tau nerūpi, iš kur kilo žodis „Kalifornija“?

— Kas tai...

— Paklausyk. Ispanai, 1509 metais žygiavę į šiaurę nuo Meksiko, nešėsi knygas. Viena iš jų, parašyta ispanų kalba, buvo apie amazonių karalienę, karaliaujančią pieno ir medaus krašte. Karalienę Kalifiją. Šalis, kurią ji valdė, buvo vadinama Kalifornija. Ispanai pažvelgė į šį slėnį, išvydo pieno upes, paragavo medaus ir visa tai pavadino...

— Kalifornija?

— Panagrinėkite tą svečių sąrašą.

Aš pažvelgiau ir perskaičiau:

— Kalifija! O Dieve! Mes jai šiandien mėginome skambinti! Kur ji yra dabar?

— Būtent tai Ratigan ir norėjo sužinoti. Kaip tik Kalifija numatė mūsų iš anksto nulemtą santuoką, bet ne jos žlugimą. Todėl Ratigan mane čia surado ir ėmė atakuoti savo užpakaliu ir prastu šampanu — vien tik dėl Kalifijos paistalų. „Kur, po velnių, ji yra? — šaukė ji šiandien, sprausdamasi tuneliu tarp laikraščių. — Tu *turi* tai žinoti!" „Aš nekaltas! — atsakiau jai iš kito tunelio galo. — Eik, Konstancija! Kalifija sunaikino mus abu. Eik ir nužudyk ją, o paskui nužudyk ją dar kartą. Kalifija!" — Mumija išsekusi nuvirto ant gulto.

— Jūs visa tai pasakėte, — paklausiau aš, — šiandien apie vidurdienį?

— Apytikriai, — atsiduso senis. — Aš pasiunčiau Ratigan nuleisti jai kraują. Tikiuosi, ji suras tą sumautą astrologę ir... — Jo balsas prislopo. — Gal dar porą malomarų?

Aš uždėjau sausainį jam ant liežuvio. Jis bemat ištirpo. Senis vėl kaip užsuktas ėmė berti žodžius.

— Jums nė į galvą nešautų pamėginti pamatyti šią bekaulę būtybę, tačiau banke gavau pusę milijono. Nueikite ir pamatysite. Aš burna į burną gaivinau Volstrito biržas — jos buvo nemirusios, tik miegojo. Nuo pat 1941-ųjų, per Hirosimą, Envetaką ir Niksoną. Aš sakiau — pirkite IBM, pirkite *Bell.* Dabar aš įsitaisiau šią nuostabią vietą su vaizdu į Los Andželą, vienaskyliu Endžiu Gampu už nugaros, o iš Glendalo turgaus pas mane kasdien ateina vaikas, nešinas konservuota kiauliena, marinuota paprika ir vandens buteliais. Grafo gyvenimas! Jūs, vaikinai, jau baigėte kovoti su mano praeitimi?

— Beveik.

— Ratigan, Ratigan... — tęsė senis. — Moteris, tinkama prie patriukšmavimų ir audringų plojimų. Ji buvo kartkartėmis paminima tuose laikraščiuose. Paimk po vieną laikraštį nuo kiekvienos krūvos viršaus, keturis iš dešinės, šešis iš kairės, visus skirtingus. Pakeliui į Marakešą ji paliko sraigės pėdsakus. Šiandien ji sugrįžo išvalyti savo katės dėžutę.

— Ar jūs iš tiesų matėte ją?

— Man ir nereikėjo jos matyti. Jos klyksmas perskeltų ir vėl suklijuotų Rumpelstiltskiną.

— Ar ji tenorėjo tik Kalifijos adreso?

— Ir laikraščių! Paimk juos ir eik į pragarą, pasakiau jai. Mūsų išsiskyrimas jau ilgas ir be atšilimo laikotarpių.

— Ar galiu pasiimti vieną iš šitų? — paklausiau aš, pakėlęs kvietimą.

— Imk jų visą tuziną! Tuos, kurie pakliuvo Ratigan į rankas, ji dalijo į kairę ir į dešinę. „Tu visuomet gali užsakyti daugiau", — sakydavo ji. Griebk tuos kvietimus. Vok laikraščius. Koks, sakei, tavo vardas?

— Aš nesakiau.

— Dėkui Dievui! Dabar lauk! — pasakė Klarensas Ratiganas.

Kramlis ir aš pasukome laukan, atsargiai sprausdamiesi pro laikraščių labirintus. Pakeliui pasiėmėme aštuonių laikraščių egzempliorius iš aštuonių skirtingų krūvų ir jau buvome besirengią sukti durų link, kai mums kelią užtvėrė vaikas, nešinas sunkia dėže.

— Ką tu čia atnešei? — paklausiau aš.

— Bakalėjos prekes.

— Daugiausia gėralus?

— Bakalėją, — vėl atsakė vaikas. — Jis dar čia?

— Nebegrįžkite! — atsiliepė karaliaus Tutanchamono balsas iš laikraščių katakombos gilumos. — Manęs čia nebebus!

— Jis čia, viskas gerai, — pasakė vaikas, šiek tiek pablykšdamas.

— Trys gaisrai ir žemės drebėjimas! Dar vienas prieš akis! Aš jaučiu jį besiartinant! — Mumijos balsas tolo ir nutolo.

Vaikas pažvelgė į mus.

— Visa tai tavo, — pasakiau aš, atsitraukdamas atgal.

— Nejudėkite, nekvėpuokite, — pasakė vaikas, įkeldamas vieną koją pro duris.

Kramlis ir aš nejudėjome ir nekvėpavome. Jis nuėjo.

Vienuoliktas skyrius

Kramlis sugebėjo apsukti savo griuveną ir sėkmingai nugabeno mus abu žemyn skardžio pakraščiu. Bevažiuojant mano akys prisipildė ašarų.

— Nesakyk, — paliepė Kramlis, vengdamas mano žvilgsnio. — Nenoriu girdėti.

Aš sunkiai nurijau seiles.

— Trys gaisrai ir žemės drebėjimas. Ir bus dar daugiau!

— Gana! — sušuko Kramlis, užguldamas stabdžius. — *Nesakyk,* ką tu manai, po velnių. Be abejo, artinasi kitas žemės drebėjimas: Ratigan! Ji sudraskys mus visus! Lauk, lauk, ir eik pėsčiomis!

— Aš bijau aukščio.

— Gerai! Tada užčiaupk kietai savo burną!

Mes važiavome žemyn po dvidešimčia tūkstančių lygų tylos. Gatvėje, transporto kamšatyje, aš vieną po kito skaitinėjau laikraščius.

— Po velnių, — staiga pasakiau. — Nesuprantu, kodėl jis mums leido pasiimti šituos laikraščius?

— O ką tu ten matai?

— Nieko. Nulį. Riestainio skylę.

— Duok man. — Kramlis paėmė iš mano rankų laikraštį ir viena akimi ėmė skaityti, kita akimi sekdamas kelią. Pradėjo lyti.

— Emili Star, mirė dvidešimt penkerių, — perskaitė jis.

— Žiūrėk, kur važiuoji! — surikau aš, išvydęs, kad automobilis rieda į šoną.

Jis įbedė akis į kitą laikraštį.

— „Korina Keli skiriasi su Von Šternbergu".

Jis švystelėjo laikraštį sau per petį.

— „Rebeka Stendiš ligoninėje. Jos būklė sparčiai blogėja".

Dar vienas švystelėjimas, dar vienas laikraštis nulėkė per petį.

— „Ženevietė Karlos teka už Goldvino sūnaus". Ką pasakysi?

Nutaikęs momentą, kai lietus susilpnėjo, aš jam padaviau dar tris laikraščius. Jie visi netrukus atsidūrė ant galinės sėdynės.

— Jis pasakė, jog nėra išprotėjęs. Ką manai?

Aš sklaidžiau laikraščius.

— Mes kažko nerandame. Jis nebūtų šitų laikraščių laikęs šiaip sau.

— Ne? Riešutai tinka prie persikų, slyvos — prie riešutų. Vaisių salotos.

— Kodėl Konstancija... — Aš sustojau. — Palauk.

— Laukiu. — Kramlis kietai sugniaužė vairą.

— Viduje yra aukštuomenei skirtas puslapis. Čia ir didelė nuotrauka. Konstancija, gerasis Dieve, dvidešimčia metų jaunesnė, ir mumija, tas senis nuo kalno, jaunesnis, su daugiau mėsos ant kaulų, neblogai atrodantis, jų vestuvės, šalia — Luiso B. Majerio asistentė Merti Krebs, o kitoje pusėje — žymioji astrologė Karlotė K. Kalifija!

— Ta pati, kuri nurodė Konstancijai tekėti už žmogaus, gyvenančio ant Maunt Louvo kalno. Astrologė pranašauja, Konstancija aklai vykdo. Surask nekrologų puslapį.

— Nekro...?

— Surask, surask! Ką ten matai?

— O šventoji karve! Dienos horoskopas ir vardas — Karalienė Kalifija!

— Kokia prognozė? Gera? Vidutiniška? Tinkama diena pradėti dirbti darže ar tekėti už mulkio? Paskaityk balsu!

— „Laiminga savaitė, laiminga diena. Priimkite visus pasiūlymus, didelius ir mažus". Ką pasakysi?

— Mes *turime* surasti Kalifiją.

— Kodėl?

— Nepamiršk — raudonas apskritimas apibrėžtas ir apie jos vardą. Mes turime ją pamatyti, kol dar neįvyko kas nors tragiška. Raudonas kryžiaus ženklas reiškia mirtį ir laidotuves. Tiesa?

— Ne, — atsakė Kramlis. — Senasis Tutanchamonas ant Maunt Louvo kalno dar tebekvėpuoja, o jo vardas taip pat apibrėžtas raudonu apskritimu ir pažymėtas kryžiaus ženklu!

— Tačiau jis jaučia, kad kažkas turi įvykti. Kažkas turi ateiti pas jį.

— Kas, Konstancija? Tas stebuklingas nykštukas?

— Teisingai, senis kol kas tebėra gyvas. Tačiau tai nereiškia, kad Kalifija taip pat dar nėra nušluota. Senis Ratiganas davė mums nedaug informacijos. Gal ji galėtų suteikti daugiau. Visa, ko mums reikia, yra jos adresas.

— Tik tiek tereikia? Ei! — Kramlis staiga pasuko prie šalikelės ir sustojęs išlipo iš automobilio. — Dauguma žmonių niekuomet apie tai nepagalvoja, Konstancija nepagalvojo, mes nepagalvojome. Kodėl mums nepažiūrėjus į Geltonuosius puslapius?!

Po akimirkos jis jau stovėjo kitoje šaligatvio pusėje, telefono automato būdelėje, ir sklaidė nučiurusią telefonų knygą. Suradęs reikiamą puslapį, jį išplėšė ir parsinešė į automobilį.

— Senas telefono numeris, bevertis. Tačiau adresas gal dar tiks.

Jis kyštelėjo popierių man panosėn. Aš perskaičiau: KARALIENĖ KALIFIJA. *Būrimas iš delno linijų. Frenologija. Astrologija. Egiptietiška nekrologija. Jūsų gyvenimas yra mano gyvenimas. Maloniai kviečiu apsilankyti.*

Ir prakeiktas zodiako adresas.

— Taigi! — pasakė Kramlis, kuris atrodė esąs taip arti hiperventiliacijos kaip niekuomet anksčiau. — Konstancija nurodė mums egiptietišką relikviją, ir ta relikvija yra vardu Kalifija. Ji prisakė Konstancijai tekėti už gyvulio!

— Mes to nežinome!

— Iš tiesų mes to nežinome, velniai griebtų. Pamėginkime išsiaiškinti.

Jis įjungė pavarą, ir mes greitai nulėkėme visa tai išsiaiškinti.

Dvyliktas skyrius

Mes privažiavome prie Karalienės Kalifijos „aiškiaregystės laboratorijos“, esančios pačiame Bunkerio kalvos centre. Kramlis nužvelgė ją gaižiu žvilgsniu. Tuomet aš galva mostelėjau į šalį, ir jis pamatė tai, kas jam buvo mielas reginys: KALAHANAS IR ORTEGA. ŠARVOJIMO SALĖ.

Tai pakėlė jam ūpą.

— Jaučiuosi kaip sugrįžęs namo, — prisipažino jis.

Mūsų kiužena sustojo, ir aš išlipau lauk.

— Ar eini kartu? — paklausiau Kramlio.

Kramlis sėdėjo ir žvelgė pro priekinį langą, rankas uždėjęs ant vairo, tarytum dar tebevažiuotų.

— Kaip čia yra, — paklausė jis, — kad viskas, atrodo, baigiasi drauge su mumis?

— Ar eini? Man *reikia* tavęs.

— Iš kelio.

Palypėjęs aukštyn, ten, kur baigėsi statūs cementiniai laiptai ir prasidėjo sutrūkinėjusiu cementu grįstas takelis, jis staiga sustojo, kurį laiką stebėjo didelį baltą aptriušusį namą ir pasakė:

— Atrodo, čia yra pusė kepyklos, kuri kepa tavo nelaimių bandeles.

Mes lipome toliau. Pakeliui sutikome katę, baltą ožką ir povą. Povas, išskleidęs uodegą su tūkstančiu akių, oriai stebėjo mus, einančius pro šalį. Galiausiai pasiekėme pagrindines duris. Kai pabeldžiau į jas, ant mano batų pasipylė ankstyvas sniegas — atsilupusių baltų dažų trupinių debesis.

— Atrodo, šios durys neilgai besilaikys, — pastebėjo Kramlis.

Aš dar kartą krumpliais pabarbenau į duris. Viduje pasigirdo garsas, lyg kažkas per ąžuolines grindis vilktų masyvų seifą. Prie durų iš anapus buvo stumiamas kažkoks labai sunkus daiktas.

Aš dar kartą pakėliau ranką, tačiau spiegus balsas viduje sužviegė:

— Eikit šalin!

— Skirkite penkias minutes, — prašiau aš. — Keturias, tris, vieną, dėl Dievo meilės. Man reikia jūsų pagalbos.

— Ne, — sučirškė balsas. — Tai man reikia *jūsų* pagalbos.

Mano protas dirbo kaip pašėlęs. Ausyse aidėjo mumijos balsas.

— Ar jūs kada nors pagalvojote, iš kur kilęs Kalifornijos pavadinimas? — paklausiau aš.

Tyla. Po akimirkos pasigirdo jau nebe spiegus balsas, o vos girdimas šnabždesys.

— Po velnių...

Sutraškėjo trys rakinamos spynos.

— Niekas nežino šito apie Kaliforniją. *Niekas.*

Durys prasivėrė per keletą colių.

— Gerai, duokite, — pasakė balsas.

Pro durų plyšį išlindo ranka, primenanti didelę išsipūtusią jūrų žvaigždę.

— Dėkite čia!

Aš padėjau savo delną ant jos.

— Apverskit.

Aš apverčiau savo plaštaką delnu į viršų. Ji ją sugniaužė.

— Atsipalaiduokite.

Ji kita ranka pamasažavo manąją plaštaką, o nykštys pervažiavo mano delno linijomis.

— Negali būti... — sušnibždėjo ji.

Dar keletą akimirkų lėtais judesiais ji čiupinėjo mano pirštus.

— *Yra,* — atsiduso ji. Po akimirkos pridūrė: — Jūs atsimenate savo gimimą!

— Iš kur *tai* žinote?

— Jūs tikriausiai esate septintojo sūnaus septintasis sūnus!

— Ne, — atsakiau aš. — Esu tik vienas, brolių neturiu.

— O Dieve. — Jos plaštaka, laikanti manąją, virptelėjo. — Jūs gyvensite amžinai!

— Amžinai negyvena nė vienas.

— *Jūs* gyvensite. Ne jūsų kūnas. Tačiau tai, ką jūs darote. Ką jūs veikiate?

— Aš maniau, kad mano gyvenimą jūs matote kaip ant delno.

Ji tyliai nusijuokė.

— Jėzau. Aktorius? Ne. Šekspyro sūnus, bestija.

— Šekspyras neturėjo sūnų.

— Tada Melvilio. Hermano Melvilio nesantuokinis vaikas.

— Norėčiau, kad tai būtų tiesa.

— Tai tiesa.

Aš išgirdau, kaip sunkus daiktas už durų ant cypiančių ratukų važiuoja atgal. Durys plačiai atsivėrė.

Aš išvydau stambią moterį, apsirengusią didžiule tamsiai raudono aksomo karalienės mantija, per kietmedžio grindis riedančią atgal metaliniame soste ant ratukų toli-

mosios kambario sienos link. Ji sustojo prie stalo, ant kurio gulėjo ne vienas, bet keturi krištoliniai rutuliai — juose žaidė žaliu ir gintariniu audeklu apgobto šviestuvo šviesa. Karalienė Kalifija, astrologė, būrėja iš delno, frenologė, praeities ir ateities spėjėja, pūpsojo soste kaip kalnas visoje savo trijų šimtų svarų grožybėje, tyrinėdama mus savo rentgeno žvilgsniu. Prieblandoje buvo matyti didžiulis geležinis seifas.

— Aš nekandu, — pagaliau pasakė ji.

Aš įžengiau į vidų, Kramlis — iš paskos.

— Tačiau palikite duris atviras, — perspėjo ji. Kieme išgirdau povo riksmą. Pasidrąsinęs ištiesiau jai kitą ranką.

Karalienė Kalifija atsitraukė tolyn lyg nuplikyta.

— Jūs pažįstate romanistą Griną? Grehemą Griną?

Aš linktelėjau galvą.

— Jis rašė apie dvasininką, kuris prarado tikėjimą. Tuomet tapo liudininku stebuklo, kurio priežastis buvo jis pats. Šokas, kurį sukėlė sugrįžęs tikėjimas, jo vos nepražudė.

— Šit kaip?

— Taip. — Ji žvelgė į mano plaštaką taip atsainiai, tarytum ji būtų atkirsta nuo rankos. — Viešpatie.

— Ar taip atsitiko ir jums? — paklausiau aš. — Tai, kas atsitiko tam dvasininkui?

— O Dieve!

— Ar jūs taip pat praradote savo tikėjimą ir gydomąją galią?

— Taip, — sumurmėjo ji.

— O dabar, šią akimirką, visa tai sugrįžo?

— Velniai griebtų! Taip!

Aš kietai prispaudžiau savo ranką prie krūtinės.

— Kaip jūs tai spėjate? — paklausiau aš.

— Jokių čia spėjimų. Viską paprasčiausiai jaučiu.

Mano rankoje ji išvydo kvietimą į vestuves ir laikraštį.

— Jūs buvote užlipę pas *jį*, — pasakė ji.

— Jūs žiūrėjote. Tai apgaulė.

Ji šyptelėjo puse lūpų ir prunkštelėjo.

— Visi kaip kamuoliukai atšoka rikošetu nuo jo ir atsiduria čia.

— Nepakankamai dažnai, manyčiau. Gal galiu atsisėsti? — paklausiau. — Nugriūsiu, jei tučtuojau neatsisėsiu.

Ji linktelėjo galva į kėdę, stovinčią už kelių pėdų nuo jos saugiu atstumu. Aš bemat smukau į kėdę. Kramlis, į kurį Kalifija nekreipė dėmesio, atrodė surūgęs.

— Štai kaip? — pasakiau aš. — Žmonės nedažnai lanko senąjį Ratiganą. Vargu ar kuris žino, kad jis gyvas ir gyvena ant Maunt Louvo kalno. Tačiau kažkas ten šiandien buvo nuėjęs ir rėkė ant jo.

— Ji rėkė? — Didžiulis krėsle pūpsantis kalnas beveik ištirpo prisiminimuose. — Aš nebūčiau *jos* įsileidusi, jei būčiau tai žinojusi.

— Jos?

— Tai dažna mano klaida, — Karalienė Kalifija užmetė akį į krištolinius rutulius. — Spėti ateitį ir ją *pasakyti.* Šiaip jau aš pateikiu žmonėms užuominas, ne faktus. Aš jiems nepasakinėju, kokias akcijas pirkti, su kokiu žmogumi susidėti. Dieta — mano sritis, aš pardavinėju vitaminus, kiniškas žoleles, tačiau ne ilgaamžiškumą.

— Jūs ką tik pardavėte ilgaamžiškumą.

— Jūs esate kitoks, — ji pasilenkė prie manęs. Masyvaus krėslo ratukai sugirgždėjo.

— Ateitis driekiasi priešakyje. Aš niekuomet nematau ateities labai aiškiai. Tačiau galiu pasakyti, kad jums gresia baisus pavojus. Aš visą laiką matau, kad jūs turite gyventi, tačiau kai kas jūsų gyvenimą gali sunaikinti. Būkite atsargus!

Ji užsimerkė ir ilgokai patylėjo, o tuomet paklausė:

— Jūs — jos draugas? Jūs žinote, apie ką aš kalbu.

— Ir taip, ir ne, — atsakiau.

— Visi taip sako. Ji yra sykiu ir juoda, ir balta. Ir laukinė nuo galvos iki kojų.

— Apie ką jūs kalbate?

— Mums nereikia vardų. Aš jos neįsileidau. Prieš valandą.

Aš pažvelgiau į Kramlį.

— Mes jau artinamės prie jos, baigiame ją pasivyti.

— Geriau nebandykite, — pasakė Kalifija. — Iš to, kaip ji rėkė už durų, aš spėju, kad ji galėjo turėti peilį. „Aš niekuomet tau neatleisiu! — klykė ji. — Tu mums davei netikusį kelių žemėlapį, kuris, užuot mus nuvedęs aukštyn, nuvedė žemyn! Kad tu iškeptum pragare!" Tuomet išgirdau, kaip ji sėdo į automobilį ir nuvažiavo. Šią naktį aš tikrai nemiegosiu.

— Ar ji pasakė — nors mano klausimas ir kvailai skamba, — kur važiuoja?

— Anaiptol ne kvailai, — atsakė Kalifija. — Aš manau, kad dabar, kai ji jau buvo pas tą seną kvailį ant Maunt Louvo kalno, kurį metė po pirmos nenusisekusios nakties, o paskui pas mane, kuri ją pastūmėjo pas jį, kodėl, sakysime, jai nenuėjus pas tą mulkį, kuris atliko vestuvių ceremoniją? Ji nori mus visus surinkti į krūvą ir nustumti nuo uolos!

— Ji to nepadarytų.

— Iš kur *jūs* tai žinote? Kiek moterų esate turėjęs gyvenime?

— Vieną, — leptelėjau kaip avinas.

Karalienė Kalifija prisidengė veidą nosine, tokia didele, kad užklojo pusę jos krūtinės. Atgavusi pusiausvyrą, ji vėl atsisuko į mane ir iš lėto privažiavo artyn, grakščiai stumdamasi į grindis savo neįtikėtinai mažais batukais. Negalėjau atitraukti akių nuo neįtikėtinos disproporcijos — tokios mažos atrodė jos kojytės, palyginti su didžiule virš jų plytinčia mase ir virš jos kybančiu mėnulio pavidalo veidu. Už šio milžiniško kūno aš regėjau Konstancijos šešėlį. Karalienė Kalifija užmerkė akis.

— Ji jumis naudojasi. Jūs mylite ją?

— *Atsargiai.*

— Laikykite motorą įjungtą. Ji prašė, kad jūs padarytumėte jai vaiką?

— Nedaugžodžiaudama.

— Ne žodžiai svarbu, o prakeikti negyvi naujagimiai. Ji priperėjo monstrų visame Los Andžele ir jo apylinkėse, utėlėtame Holivudo bulvare, Meno akligatvyje. Reikia sudeginti jos lovą, išbarstyti pelenus ir pakviesti dvasininką, kad pašventintų tą vietą.

— Kokį dvasininką, kur?

— Aš jus supažindinsiu. Dabar... — Ji susilaikė, matyt, nenorėdama prasitarti vardo. — Mūsų draugė. Jos niekuomet nėra namuose. Tai viena iš jos gudrybių, keliančių žmonėms paniką. Viena valanda su ja viską paaiškina. Gatvėse jie kelia riaušes. Jūs žinote žaidimą „Dėdė Vigilis"? Dėdė Vigilis sako: „Šok atgal dešimt šuoliukų, atsisuk į Vištų namelį, *stok*"!

— Bet jai manęs *reikia!*

— Ne. Ji minta griovimu ir naikinimu. Palaiminti yra nedorėliai, kurie mėgaujasi savo nedorumu. Jūsų kaulai yra jai maistas. Jei ji būtų čia, aš ją pervažiuočiau savo kėde. Dieve, tai tokie kaip ji Romą pavertė griuvėsiais. Velnias, — staiga prisiminė ji, — parodykite man savo delną dar kartą. — Jos masyvi kėdė sugirgždėjo, o kūno kalnas grėsmingai pasviro į priekį.

— Jūs ruošiatės atsiimti tai, ką pamatėte mano delne?

— Ne. Aš tik sakau, ką matau atverstame delne. Po šio gyvenimo jūs turėsite kitą! Suplėšykite tą laikraštį. Sudeginkite kvietimą į vestuves. Palikite miestą. Liepkite jai mirti. Tačiau tai padarykite telefonu iš kito šalies pakraščio. Dabar — eikite lauk!

— Kur man toliau eiti?

— Dieve, atleisk man. — Ji užmerkė akis ir sušnibždėjo: — Patikrinkite šį kvietimą į vestuves.

Aš pakėliau kvietimą ir įsistebeilijau į jį.

— Simusas Brajanas Džozefas Ratiganas, Šv. Vibianos katedra, kunigas.

— Eikite pas jį ir pasakykite, kad jo sesuo yra dvigubame pragare ir kad jai atsiųstų šventinto vandens. Nešdinkitės! Aš turiu daugybę darbo.

— Kokio?

— Išsimėžimo, — atsakė ji.

Aš suspaudžiau prakaituotame delne tėvo Simuso Brajano Džozefo Ratigano kvietimą, atsitraukiau ir atsitrenkiau į Kramlį.

— Kas *jūs* esate? — paklausė Kalifija, galiausiai pastebėjusi mano šešėlį.

— Maniau, jūs žinote, — atsakė Kramlis.

Mes išėjome į lauką ir uždarėme duris.

Visas namas sugirgždėjo nuo jos svorio.

— Perspėkite ją, — sušuko Kalifija mums pavymui, — pasakykite jai, kad nemėgintų sugrįžti.

Aš pažvelgiau į Kramlį.

— Ji nepasakė *tavo* ateities!

— Aš dėkingas Viešpačiui, — pasakė Kramlis, — ir už mažas malones.

Tryliktas skyrius

Mes nusileidome atgal tais pačiais stačiais cementiniais laiptais, ir jau palei pat automobilį mėnulio šviesoje Kramlis pažvelgė man į veidą.

— Kaip tas pasiutęs šuo atrodo?

— Aš ką tik tapau bažnyčios nariu!

— Sėsk į vidų, dėl Dievo meilės!

Aš įlindau į vidų, pilamas karščio.

— Kur dabar?

— Į Šv. Vibianos katedrą.

— Šventoji skumbre! — pasakė jis ir nuspaudė starterį.

— Ne, — atsidusau aš. — Aš negaliu išlaikyti dar vienos akistatos. Namo, Džeimsai, dušas, trys alaus ir į lovą. Pagausime Konstanciją auštant.

Mes pravažiavome Kalahano ir Ortegos įstaigą, puikią ir apmirusią kaip visuomet. Žvelgdamas į ją, Kramlis atrodė beveik laimingas.

Tačiau prieš dušą, alų ir miegą aš prisegiau prie sienos virš savo lovos septynis ar aštuonis pirmuosius laikraščių puslapius, kad naktį atsibudęs, žvelgdamas į juos, galėčiau ieškoti sprendimų.

Visi tie vardai, visos nuotraukos, visos didelės ir mažos antraštės yra išsaugotos dėl paslaptingų ar nelabai paslaptingų priežasčių.

Man už nugaros suprunkštė Kramlis.

— Arklio šūdas! Tu ruošiesi nagrinėti informaciją, kuri prarado bet kokią reikšmę tą pačią akimirką, kai buvo išspausdinta?

— Iki aušros, be abejo, jie nukris nuo sienos, palįs po mano vokais ir įsilydys į kūrybinį mano smegenų cementą.

— Kūrybinį cementą! Japonų *bušido!* Amerikietiškas jautis! Kai šie daiktai nukris nuo sienos, kaip ir tu, ar jie ims daugintis?

— Kodėl ne? Jei nieko nepadėsi, nieko ir neišimsi.

— Palauk, kol pribaigsiu šitą. — Kramlis išgėrė butelį. — Guliesi miegoti su dygliakiaulėmis, keliesi su pandomis? — Jis linktelėjo galva į ant sienos kabančias nuotraukas, vardus ir gyvenimų istorijas. — Konstancija čia kur nors yra?

— Pasislėpusi.

— Eik į dušą. Aš pasaugosiu šiuos nekrologus. Jei ims judėti, šauksiu. Kaip manai, ar tekilos kokteilis tau neišeitų į naudą?

— Maniau, kad šito tu niekada nepaklausi, — replikavau aš.

Keturioliktas skyrius

Šv. Vibianos katedra mūsų laukė Los Andželo senamiestyje. Landynių rajonas. Buvo vidurdienis, kai mes pasukome nuo centrinio bulvaro į rytus.

— Ar matei W. C. Fyldsą filme „Jei aš turėčiau milijoną"? Nusipirko keletą senų sukriošusių automobilių ir taranuodavo kelių monstrus. Super, — pareiškė Kramlis. — Būtent todėl aš nekenčiu greitkelių. Aš noriu žudyti kelyje. Tu klausaisi?

— Ratigan, — pasakiau aš. — Aš maniau, kad ją pažįstu.

— Po velnių, — Kramlis švelniai nusišypsojo. — Tu nepažįsti nė vieno. Tu niekuomet neparašysi didžiojo Amerikos romano, nes neskiri paršelio nuo jaučio kulninės. Tu per gerai vertini tuos, kurių vertinti nėra ko, tu vemi pasakų princais ir nekaltomis pienininkėmis. Dauguma rašytojų neįstengia netgi to, todėl tu sėkmingai kasiesi į priekį su savo meilikavimais.

Aš tylėjau.

— Žinai, kokia tavo problema? — suurzgė Kramlis. Po akimirkos jo veidas sušvelnėjo. — Tu myli žmones, kurie neverti meilės.

— Tokius kaip tave, Kramai?

Jis atsargiai apsidairė.

— O, su manimi bėdos neturėsi, — pareiškė jis. — Aš turiu daugiau skylių nei sietas, tačiau nesužlungu. Laikykis! — Kramlis užgulė stabdžius. — Popiežius yra namuose ir nebūdamas namuose!

Aš pažvelgiau į Šv. Vibianos katedrą, stūksančią apsnūdusio lūšnyno viduryje.

— Jėzus, — pasakiau aš, — ją būtų statęs lygiai toje pačioje vietoje. Ar eini su manimi?

— Tegu mane velniai griebia, ne! Aš buvau išspirtas iš bendruomenės dvylikos metų, kai nusibrozdinau kelius į laukines moteris.

— Ar dar kada nors ketini priimti komuniją?

— Kai mirsiu. Šok laukan, nenaudėli. Iš karalienės Kalifijos pas angelų karalienę.

Aš išlipau.

— Pasakyk labas Marijai nuo manęs, — pasakė Kramlis.

Penkioliktas skyrius

Katedros viduje buvo tuščia, kaip visuomet būna po vidurdienio, tik viena moteriškė lūkuriavo prie klausyklos. Netrukus pasirodęs kunigas išklausė jos išpažintį.

Kunigo veidas patvirtino, kad esu toje vietoje, kurioje ir turiu būti.

Kai moteris išėjo, kitoje klausyklos pusėje pasirodžiau aš, nepajėgdamas išspausti žodžio.

Prie pinučių langelio sušmėžavo šešėlis.

— Nagi, mano sūnau?

— Atleiskite man, tėve, — sumurmėjau aš. — Kalifija.

Staiga klausyklos durys su trenksmu atsidarė. Aš atidariau savąsias. Kunigas traukėsi nuo manęs, tarytum rankose aš būčiau laikęs pistoletą.

Tai buvo Ratigan prototipas. Tesveriantis gal tik kokius devyniasdešimt penkis svarus, vielų lankstinį primenančiu kūnu, kunigas atrodė panašus į viduramžių Florencijos dvasininką. Konstancijos kaulai, bet juos aptempusi oda buvo ne ruda, o kaukolės blyškumo. Kunigo lūpos troško išsigelbėjimo, ne lovos ar nuodėmingų pusryčių. Tai buvo Savonarola, maldaujantis Dievą atleisti už nereikalingas gražbylystes, tačiau jo akyse šmėžavo Konstancijos vaiduoklis.

Tėvas Ratiganas sutriko. Aš jam atrodžiau nepavojingas, gal kiek išgąsdino mano ištarta frazė. Jis nusivedė mane į zakristiją ir įleidęs uždarė duris.

— Ar esate *jos* draugas?

— Ne, pone.

— Gerai! — Jis pagaliau susitvardė. — Sėskite. Turite penkias minutes. Manęs laukia kardinolas.

— Tuomet geriau eikite.

— Penkios minutės, — pasakė Konstancija iš po savo genetinio dvynio kaukės. — Gerai?

— Aš ką tik apsilankiau pas...

— Kalifiją. — Tėvas Ratiganas atsiduso nebesugebėdamas nuslėpti desperacijos. — Karalienę. Atsiunčia pas mane žmones, kuriems negali padėti. Ji turi savo bažnyčią, su manąja ji neturi nieko bendra.

— Konstancija vėl pradingo, tėve.

— *Vėl?*

— Būtent taip Karalienė... tai yra Kalifija, pasakė. — Aš ištiesiau jam mirusiųjų knygą. Tėvas Ratiganas pavartė jos puslapius.

— Iš kur jūs šitą gavote?

— Konstancija. Ji pasakė, kad kažkas jai atsiuntė. Norėdamas ją įbauginti, nuskriausti ar Dievas žino ką padaryti. Aš noriu pasakyti, kad tik ji žino, ar tai kelia realią grėsmę.

— Jūs manote, kad ji gali paprasčiausiai juokauti, norėdama visiems pagadinti gyvenimą? — paklausė jis. — Aš pats neturiu vienareikšmio atsakymo į šį klausimą. Tačiau juk žmonės *tada* sudegino Savonarolą, o *dabar* jį garbina. Labai charakteringas nusidėjėlio-ištvirkėlio-šventojo variantas.

— Ar tarp jų yra panašumų, tėve? — išdrįsau paklausti. — Daug nusidėjėlių tapdavo šventaisiais, ar ne?

— Ką jūs esate girdėjęs apie 1492-ųjų Florenciją, kai Savonarola privertė Botičelį sudeginti savo paveikslus?

— Tai *vienintelis* amžius, apie kurį šiek tiek daugiau esu girdėjęs, pone, tėve. Tuomet — Savonarola, dabar — Konstancija...

— Jei Savonarola ją pažinotų, jis nusižudytų. Ne, ne, leiskite man pagalvoti. Aš nieko nevalgiau nuo pat ryto. Štai duona ir vynas. Užkąskime truputėlį, nes kitaip aš nugriūsiu.

Gerasis tėvas iš zakristijos spintelės išsitraukė bandelę ir ąsotį, iš jo įsipylė vyno į mažą taurelę sau, į didelę — man. Aš su malonumu išgėriau.

— Baptistas? — paklausė jis.

— Kaip jūs atspėjote?

— Geriau nesakysiu.

Aš padėjau taurę ant stalo.

— Ar galite padėti man surasti Konstanciją, tėve?

— Ne. O, Viešpatie, Viešpatie, galbūt.

Jis papildė mano taurę.

— Praėjusį vakarą. Argi gali *būti?* Aš vakar ilgai užsibuvau klausykloje. Aš jaučiau... tarytum kažkas turi ateiti. Pagaliau prieš pat vidurnaktį prie klausyklos prisiartino moteris, kuri ilgą laiką tylėjo. Galiausiai, kaip Jėzus Lozorių, aš ją pašaukiau, ir ji staiga pravirko. Viskas ėmė kilti į paviršių. Galybė pačių įvairiausių nuodėmių, nuodėmės iš praėjusių metų, dešimties, trisdešimties metų senumo nuodėmės — ji negalėjo sustoti, klimpo gilyn ir gilyn, viena nuodėminga naktis po kitos, ir taip be galo, kol galiausiai ji nutilo, ir aš jau buvau besiruošiąs jai užduoti sukalbėti kažkiek „Sveika, Marija", kai staiga išgirdau ją nubėgant. Aš patikrinau kitą klausyklos pusę, tačiau žmogaus ten nebuvo, tik tvyrojo kvepalų aromatas. Oi, Viešpatie, Viešpatie.

— Jūsų sesers aromatas?

— Konstancijos? — Tėvas Ratiganas net atsitraukė. — Smarvė dukart baisesnė nei pragaro.

Praėjusi naktis, svarsčiau aš. Viskas taip arti. Jei tik Kramlis ir aš tuomet būtume užėję čionai.

— Gal jau eikite, tėve.

— Kardinolas palauks.

— Gerai, — pasakiau aš, — jei ji sugrįš, ar man paskambinsite?

— Ne, — atsakė kunigas. — Išpažintis yra toks pat privatus dalykas kaip ir apsilankymas pas teisininką. Ar jūs dėl to nepatenkintas?

— Taip. — Aš mąsliai sukiojau ant piršto vestuvinį žiedą.

Tėvas Ratiganas tai pastebėjo.

— Ar jūsų žmona žino apie visa tai?

— Apytikriai.

— Visa tai atrodo kaip gana pikantiška moralės traktuotė.

— Mano žmona manimi pasitiki.

— Žmonos pasitiki vyrais, Dieve, laimink jas. Ar mano sesuo jums atrodo verta išgelbėti?

— O *jums* ji neatrodo verta?

— Dieve brangus, aš pasidaviau, kai ji pareiškė, jog gaivinimas burna į burną yra viena iš kamasutros pozų.

— Taip, tai Konstancija! Vis dėlto, tėve, jei ji pasirodys dar kartą, ar negalėtumėte bent jau paskambinti mano numeriu ir padėti ragelį? Aš suprasčiau, kad tai jūs signalizuojate apie jos pasirodymą.

— Jūs, atrodo, mokate perskelti plauką. Duokite man savo numerį. Aš jumyse įžvelgiu ne tiek baptistą, kiek dorą krikščionį.

Aš daviau jam savo telefono numerį, taip pat ir Kramlio.

— Tik vieną skambutį, tėve.

Kunigas žiūrinėjo lapelyje užrašytus skaičius.

— Visi mes gyvename ant šlaito. Tačiau kai kurie per stebuklą užsiauginame šaknis. Nelaukite. Jūsų telefonas gali niekada nesuskambėti. Tačiau jūsų numerį aš duosiu savo pagalbininkei Betei Keli — dėl viso pikto, jeigu kas. Kodėl jūs visa tai darote?

— Ji šuoliais bėga skardžio link.

— Žiūrėkite, kad su savimi nenusitemptų ir jūsų. Man nemalonu tai sakyti. Tačiau vaikystėje ji kartą iščiuožė pačiūžomis ant kelio ir šimtų automobilių apsupta ėmė kvatotis.

Jis įsmeigė į mane savo skaistų ir aštrų kaip adata žvilgsnį.

— Bet kodėl aš jums visa tai pasakoju?

— Tai dėl mano veido.

— Jūsų *ko?*

— Mano veido. Aš žiūriu į veidrodžius, bet niekuomet negaliu savęs pamatyti. Mano išraiška tolydžio keičiasi man dar nespėjus jos užfiksuoti. Tai kažkoks vaikelio Jėzaus ir Čingischano mišinys. Jis varo mano draugus iš proto.

Šie mano žodžiai atpalaidavo kai kuriuos kunigo sąnarius.

— Ar *beprotis eruditas* būtų tinkamas palyginimas?

— Beveik. Mokyklos chuliganai dėl šios mano išraiškos mane buvo „įsimylėję" ir pavertę savo bokso kriauše. Jūs kažką norėjote pasakyti?

— Ar aš? Na... taip, jei ta rėkianti moteris buvo Konstancija — o jos balsas atrodė skirtingas, — ji man davė nurodymų. Įsivaizduokite, nurodinėjo kunigui! Davė man terminą. Ji pasakė, kad grįš po dvidešimt keturių valandų. Per tą laiką aš turiu užtikrinti visišką jos nuodėmių atleidimą, su dviejų milijonų procentų garantija. Tarytum aš galėčiau užtikrinti tokį visišką atlaidumą iš Dievo. Aš jai pasakiau, kad ji pirmiausia pati turi sau atleisti ir paprašyti kitų atleidimo. „Dievas tave myli", — pasakiau jai. „Bet Jis *nemyli*", — pasakė ji ir išėjo.

— Ar ji *sugrįš?*

— Su balandžiais ant savo pečių ar žaibais ir perkūnais. — Tėvas Ratiganas nuvedė mane į katedros priekį. — Ir kaip ji atrodo? Kaip sirena, dainuojanti tiktai tam, kad priviliotų prakeiktus jūreivius ir juos nuskandintų. Ar ir jūs esate vienas iš tų vargšų prakeiktų jūreivių?

— Ne, paprasčiausiai vienas iš tų, kurie rašo apie žmones Marse, tėve.

— Aš tikiuosi, jie yra laimingesni nei mes. Palaukite! Gerasis Viešpatie, ji pasakė vieną *svarbų* dalyką. Tai, kad pereina į kitą bažnyčią. Ir kad gali daugiau ir nebeateiti bei nebevarginti mano ausų.

— Kokią bažnyčią, tėve?

— Kinų. Kinų ir Graumano. Tai jai yra *bažnyčia!*

— Daug kam tai yra bažnyčia. Jūs joje buvote?

— Taip. Kad pamatyčiau *Karalių tarp karalių*. Aplinka buvo įspūdingesnė nei filmas. Jūs atrodote taip, tarytum ruoštumėtės bėgti.

— Į naująją bažnyčią, tėve. Kinų. Graumano.

— Saugokitės tos klampynės. Ten prigėrė daug nusidėjėlių. Koks filmas dabar rodomas?

— Aboto ir Kostelo filme *Džekas ir pupos virkščia*.

— Apgailėtinas.

— Apgailėtinas, — sutikau aš ir leidausi į kojas.

— Turėkite omenyje *klampynę!* — pavymui sušuko Tėvas Ratiganas, man jau bėgant pro duris.

Šešioliktas skyrius

Mudviem važiuojant per miestą, aš jaučiausi kaip Didžiųjų Lūkesčių pilnas karšto oro balionas. Kramlis nuolatos baksnojo man į alkūnę, ragindamas nusiraminti. Kad ir kaip būtų, mes turime patekti į tą kitą bažnyčią.

— Bažnyčia! — murmėjo Kramlis. — Nuo kada meniniai filmai nustumia į šalį Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią?

— *King Kongas!* Štai nuo kada! 1932-ieji! Fėja Vrei pabučiavo man į skruostą.

— Šventoji skumbre! — sumurmėjo Kramlis ir įjungė automobilio radiolą.

— ...vidurdienį... — pasigirdo diktoriaus balsas, — ant Maunt Louvo kalno...

— Klausyk! — sušukau aš, jausdamas, kaip šaltis sugniaužia paširdžius.

Iš radijo toliau buvo girdėti diktoriaus komentarų nuotrupos.

— Mirtis... policija... Klarensas Ratiganas... auka... — Kurį laiką per traškesį nieko nebuvo girdėti. — Keistas incidentas... auka uždusinta, uždusinta... senų laikraščių krūvos. Prisimenate brolius Bronkse? Jie taip pat sukaupė tonas senų

laikraščių tik tam, kad šie vieną dieną užvirstų ant jų ir juos mirtinai prispaustų. Laikraščiai...

— Išjunk.

Kramlis išjungė.

— Vargšas prarastas žmogelis, — pasakiau aš.

— Ar jis iš tiesų *toks jau prarastas?*

— Prarastas, nes tu gali iš jo gauti ką panorėjęs ir jo neatsikratęs.

— Tu nori pravažiuoti pro šalį?

— Pravažiuok pro šalį, — pasakiau patylėjęs ir apsipyliau ašaromis.

— Tu gi jo nepažinojai, — pasakė Kramlis. — Kam tos ašaros?

Paskutinis policijos automobilis jau buvo beišvykstąs iš įvykio vietos. Morgo mikroautobusas jau buvo seniai išvažiavęs. Maunt Louvo kalno papėdėje ant motociklo sėdėjo vienišas policininkas. Kramlis iškišo galvą pro savo durelių langą.

— Ar mums kas nors trukdo važiuoti aukštyn?

— Tik aš, — atsakė pareigūnas. — Tačiau aš jau išvažiuoju.

— Ar ten buvo reporterių?

— Ne, įvykis to nevertas.

— Taip, — pasakiau aš, dar nuoširdžiau apsipildamas ašaromis.

— Gerai, gerai, — suburbuliavo Kramlis. — Palauk, nutaikysiu šitą prakeiktą automobilį į tikslą, tada galėsi išvemti savo plaukų kamuolį.

Aš laukiau ir toliau patyliukais ašarojau.

Policininkas su motociklu išvažiavo, o mūsų laukė ilga popiečio kelionė aukštyn į sugriautą Karnako šventyklą, sunaikintą Karalių Slėnį ir prarastąjį Kairą, ar bent jau taip aš kalbėjau mums kylant aukštyn.

— Lordas Karnarvonas atkasė karalių, mes jį palaido-

sime, — pasakiau. — Aš neturėčiau nieko prieš tokį kapą kaip šis.

— Montanos jautis, — pasakė Kramlis. — Jis buvo tikras kovotojas. Kaubojus. Jautis.

Kalvos viršūnėje nebuvo jokių griuvėsių, tik laikraščių piramidė, kurią lygino su žemėmis kažkokio beraščio vairuojamas buldozeris. Vaikinas, valdantis ratuotą mašiną, nemąstė, kad jis naikina Hersto protestus 29-aisiais ir Makormiko išsiveržimus, aprašytus *Chicago Tribune* 32-aisiais. Po žemėmis buvo gramzdinami Ruzveltas, Hitleris, mažoji Rozmari, Marija Dreiser, Eimė Sempl Makferson, vieniša, dabar jau dukart palaidota, amžinai nedrąsi. Aš nusikeikiau.

Kramlis turėjo laikyti mane, kad nepulčiau po traktoriumi ir negriebčiau laikraščių su antraštėmis PERGALĖ EUROPOJE, HITLERIS NUSIŽUDĖ BUNKERYJE arba ARMIJA IŠSILAIPINA PAKRANTĖJE.

— Ramiau! — murmėjo Kramlis.

— Bet pažiūrėk, ką jis daro su visu šiuo neįkainojamu turtu! Paleisk mane, po velnių!

Aš išsiveržiau iš Kramlio rankų ir nutvėriau du ar tris laikraščių pirmuosius puslapius.

Viename iš jų buvo skelbiama, kad Ruzveltas išrinktas prezidentu, kitame — kad jis mirė, trečiame — kad perrinktas, ketvirtame aprašyta Pearl Harboro ataka ir Hirosima po atominės bombos sprogimo.

— Jėzau, — sušnibždėjau aš, spausdamas prie šonkaulių tas brangenybes.

Kramlis paėmė laikraštį, kurio antraštė skelbė: „AŠ SUGRĮŠIU“, — SAKO MAKARTURAS.

— Aš tave suprantu, — pripažino Kramlis. — Jis buvo galvijas, tačiau pats geriausias imperatorius, kokį tik kada nors turėjo Japonija.

Pilietis, ilgą laiką stumdęs buldozerį po popierių krūvą,

dabar stovėjo ir žvelgė į mus kaip į nežinia iš kur atsiradusias šiukšles.

Mudu su Kramliu atsitraukėme, o jis, vėl įjungęs mašiną, nustūmė dar vieną popierių krūvą prie sunkvežimio, jau ir taip iki kraštų prikrauto laikraščių, kurių puslapiuose švietė antraštės: MUSOLINIS SUBOMBARDUOJA ETIOPIJĄ, ŽANETA MAKDONALD IŠTEKA, AL DŽOLSONAS MIRĖ.

— Gaisro pavojus! — suriko jis.

Aš stovėjau ir žiūrėjau, kaip pusė šimtmečio, surašyta laikraščių puslapiuose, virsta į sunkvežimį ir tampa amorfiška mase.

— Sausa žolė ir laikraščiai — pačios tikriausios ugnies gaudyklės, — pusbalsiu svarsčiau aš. — Mano Dieve, mano Dieve, kas, jei...

— Kas, jei kas?

— Kas, jei ateityje žmonės ims naudoti laikraščius ar knygas, norėdami *įkurti* ugnį?

— Jie jau taip ir daro, — pasakė Kramlis. — Žiemos rytais mano tėvelis pakišdavo laikraštį po anglimis mūsų krosnyje ir prie jo brūkštelėdavo degtuką.

— Gerai, o kaip dėl knygų?

— Joks sumautas kvailys nenaudos knygų ugniai užkurti. Palauk. Tu atrodai taip, tarytum ketintumei parašyti dešimties tomų enciklopediją.

— Ne, — atsakiau aš. — Gal nebent istoriją apie didvyrį, kvepiantį žibalu.

— Atsirado didvyris.

Mes vaikštinėjome po palaidotų dienų, naktų, metų lauką, lauką, kuriame buvo palaidota pusė šimtmečio. Popieriai traškėjo po kojomis kaip sausi javų šiaudai.

— Jerichas, — pasakiau aš.

— Kažkas galėtų čia atsinešti trimitą ir užtrimituoti.

— Užtrimituoti arba užrikti. Pastaruoju metu ir taip jau

daug rėkavimo. Ant Karalienės Kalifijos arba čia, karaliaus Tutanchamono garbei.

— O dar tas kunigas. Ratiganas. — pasakė Kramlis. — Ar Konstancija nemėgino nugriauti jo bažnyčios? Tačiau, po velnių, pažvelk — mes stovime Omahos pakrantėje, Normandijoje, Čerčilio karo štabe, laikydami prakeiktą Čemberleno skėtį. Tu klimpsti gilyn?

— Brendu trijų pėdų gylyje. Aš mąstau, kaip viskas turėjo atrodyti tą akimirką, kai senasis Ratiganas paskendo čia per potvynį. Franko falangistai, Hitlerio jaunystė, Stalino raudonieji, Detroito riaušės, *Mayor La Guardia*, skaitantis sekmadienio anekdotus — tai bent mirtis!

— Velniai jos nematė. Pažiūrėk.

Tarp antraščių AKCIJŲ RINKA ŽLUNGA ir BANKAI UŽSIDARO styrojo Klarenso Ratigano gulto liekana. Aš pakėliau tą galutinio Ratigano sunaikinimo apraišką. Ant jos buvo užklijuota laikraščio iškarpa su šokančiu Nižinskiu.

— Pora kvaišelių, — pasakė Kramlis. — Nižinskis ir senis Ratiganas, išsaugojęs šį straipsnį!

— Priliesk savo akių vokus.

Kramlis padarė, ko paprašytas. Kai jis atitraukė rankas, jo pirštai buvo drėgni.

— Po velnių, — pasakė jis. — Tai tikros kapinės. Eime!

Pakeliui aš dar nusitvėriau lapą su antrašte TOKIJAS PRAŠO TAIKOS...

Mes sėdome į automobilį ir leidomės žemyn, prie jūros.

Kramlis nuvežė mane prie mano senojo būsto pajūryje. Vėl lijo, ir aš žvelgiau į vandenyną, grasinantį mus paskandinti audringose bangose arba ant kranto išmesti negyvą Konstanciją ir kitą Ratiganą, taip pat negyvą, bei sudaužyti mano lovą ir apraizgyti ją jūržolėmis. Po velnių! Pamatęs ant sienos tebekabančius Klarenso Ratigano laikraščius, juos paskubomis nuplėšiau.

Tuomet Kramlis mane nuvežė į mano mažą tuščią na-

melį atokiai nuo jūros, kur nebuvo štormo nei bangų mūšos, ir prie mano lovos paslėpė degtinės buteliuką — Kramlio eliksyrą, paliko šviesas įjungtas ir pasakė, kad paskambins vėliau vakare, trokšdamas įsitikinti, ar mano siela vėl nepasinėrusi į nuodėmes, ir nuvažiavo.

Buvo girdėti lietaus barbenimas į stogą. Tarytum kažkas kaltų karsto vinis.

Aš paskambinau Megei, kuri tuo metu buvo kitoje nuo lietaus įmirkusio žemyno pusėje.

— Ar man vaidenasi, ar aš girdžiu kažką verkiant? — paklausė ji.

Septynioliktas skyrius

Saulė jau buvo seniai nusileidusi, kai suskambo mano telefonas.

— Ar žinai, kiek dabar laiko? — paklausė Kramlis.

— O mano Dieve, dabar juk naktis!

— Mirštantys žmonės iš mūsų atima gerokai sveikatos. Tu jau baigei sriūbauti? Negaliu žiūrėti į isteriškai sriūbaujančias bobas ar benkartus, nepaleidžiančius iš rankos nosinės.

— Aš tau esu benkartas?

— Nueik į dušą, išsivalyk dantis ir iš prieangio pasiimk *Daily News*. Aš tau skambinau, bet tu buvai kažkur dingęs. Ar Karalienė Kalifija neišpranašavo tau likimo? Tikriausiai ji tau kalbėjo apie savąjį.

— Ar ji yra...

— Pusę aštuonių aš vėl važiuoju į Bunkerio kalvą. Lauk manęs kieme apsirengęs švarius marškinius ir pasiėmęs skėtį!

Aš išėjau su švariais marškiniais ir skėčiu septintą dvidešimt devynios. Kai įsėdau į mašiną, Kramlis paėmė man už smakro ir patyrinėjo mano veidą.

— Šį kartą jokių audrų ir lietaus, gerai?

Automobilis nuriaumojo Bunkerio kalvos link.

Važiuojant pro Kalahano ir Ortegos įstaigą, buvo matyti, kad situacija prie jos visiškai kitokia.

Nebebuvo nei policijos automobilių, nei morgo autobusėlių.

— Ar mėgsti šviesųjį škotišką alų, vadinamą Senuoju Ypatinguoju? — paklausė Kramlis, stabtelėdamas šalikelėje. — Pažiūrėk į nuobodžią sceną šalia Karalienės Kalifijos namų.

Aš taip pat pažvelgiau į man ant kelių gulintį laikraštį. Kalifija nebuvo garsenybė. Jos vieta buvo netoli nekrologų.

— „Žinoma aiškiaregė, išgarsėjusi tyliuosiuose filmuose, užsimušė nukritusi nuo laiptų. Alma Kroun, vadinama Karaliene Kalifija, buvo rasta negyva ant laiptų šalia savo namų prie Bunkerio kalvos. Kaimynai jai pranešė girdėję, kaip rėkia jos povas. Kalifija išėjo jo ieškoti, paslydusi nukrito ant laiptų ir užsimušė. Jos knyga „Chiromantijos chemija" 1939 metais tapo bestseleriu. Aiškiaregės pelenai turi būti išbarstyti Egipto Karalių Slėnyje — ten, kai kurių žmonių teigimu, ji gimė."

— Šlamštas, — pareiškė Kramlis.

Mes išvydome kažką stovint Karalienės namo prieangyje ir užlipome laiptais. Tai buvo jauna, trečią dešimtį einanti, čigoniškos išvaizdos moteris ilgais juodais plaukais. Laužydama rankas, vaitodama ir raudodama, ji stovėjo atsisukusi į namo duris.

— Siaubas, — dejavo ji. — Oi, siaubas, siaubas.

Aš atidariau namo duris ir pažvelgiau į vidų.

— Ne, mano Dieve, ne.

Kramlis ir aš įžengėme į nuniokotą būstą. Namas buvo visiškai tuščias. Visi paveikslai, krištolo rutuliai, taro kortos, lempos, knygos, įrašai, baldai buvo dingę. Tarytum visa tai būtų susikrovusi į sunkvežimį ir išgabenusi kažkokia paslaptinga pervežimų kompanija.

Aš įėjau į mažą virtuvėlę ir patraukiau pravirą stalčių. Švariai tuščias, lyg visi daiktai būtų išsiurbti siurbliu. Mais-

to spintoje — taip pat švariai tuščia: jokių prieskonių, jokių konservuotų vaisių. Bufetas taip pat lyg iššluotas, nebuvo ko paduoti net jos vargšui šuneliui.

Drabužių spinta miegamajame tebebuvo pilna pakabų, tačiau ant jų nebekabojo palapinės dydžio suknios, nebuvo matyti kojinių ir batų.

Mudu su Kramliu išėjome į lauką ir vėl susidūrėme su ta pačia čigone.

— Aš mačiau visa tai! — sušuko ji, mostaguodama rankomis į visas puses. — Jie viską pavogė! Jie visi yra varguoliai. Atleiskite! Varguoliai! Kitoje gatvės pusėje, kai policija išvažiavo, jie pargriovė mane ant žemės, senos moterys, vyrai, vaikai, ir rėkaudami, kvatodami puolė į vidų ir ėmė nešti viską, kas po ranka pakliuvo: kėdes, užuolaidas, paveikslus, knygas. Griebk šitą, griebk aną! Tikra fiesta! Per valandą visas namas buvo šluote iššluotas. Visi jie į tą namą ėjo pro šias duris! Mano Dieve, tas jų kvatojimas. Pažiūrėkite į mano rankas, jos visos kruvinos! Norite Kalifijos daiktų? Eikite, pasibelskite į duris! Juk eisite?

Kramlis ir aš atsisėdome prie jos. Kramlis paėmė jos kairiąją ranką, o aš — dešiniąją.

— Kalės vaikai, — sudejavo ji. — Kalės vaikai.

— Viskas, — pasakė Kramlis. — Galite eiti namo. Nebėra ko saugoti. Viduje nieko nėra.

— *Ji* yra viduje. Jie paėmė jos kūną, tačiau ji dar čia. Aš palauksiu, kol ji man pasakys — eik.

Mes abu pažvelgėme jai pro petį į matinio stiklo duris ir jose išvydome lyg ir kokį masyvų vaiduoklį.

— Kaip jūs suprasite, kad ji jums leidžia eiti?

Čigonė nusišluostė akis.

— Aš žinosiu.

— Kur *tu* eini? — paklausė Kramlis, nes aš jau buvau pakeliui į kitą gatvės pusę. Pasibeldžiau į priešais esančio namo duris.

Tyla. Pabeldžiau dar kartą.

Pažvelgiau pro šoninį langą. Kambario viduryje, ten, kur baldų šiaip jau neturėtų būti, mačiau baldų kontūrus; kambaryje taip pat buvo akivaizdžiai per daug lempų ir drapiruotų užuolaidų.

Aš spyriau į duris ir nusikeikęs sugrįžau į gatvės vidurį. Man norėjosi belsti ir šaukti į kiekvienas duris. Tuomet jaunoji čigonė tyliai priėjo ir palietė mano ranką.

— Dabar aš galiu eiti, — pasakė ji.

— Kalifija?

— Ji pasakė: „Gerai, eik“.

— Kur? — Kramlis linktelėjo galva savo automobilio link.

Ji negalėjo atplėšti akių nuo Kalifijos namų, visos Kalifornijos centro.

— Aš turiu draugų netoli Raudonojo Gaidžio aikštės. Gal jūs galėtumėte...

— Aš galėčiau, — pasakė Kramlis.

Čigonė pažvelgė pro galinį automobilio langą į tolstančius Karalienės rūmus.

— Aš ateisiu rytoj, — tyliai šūktelėjo ji.

— Ji *žino*, kad ateisite, — pasakiau aš.

Mes pravažiavome Kalahano ir Ortegos įstaigą, bet šį kartą Kramlis nekreipė į ją dėmesio.

Mes tylėdami artėjome prie aikštės, kuri dėl savo spalvos buvo vadinama Raudonojo Gaidžio aikšte. Ten išleidome čigonę.

— Mano Dieve, — pasakiau aš grįžtant namo, — pamenu, kaip prieš daugelį metų mirė mano draugas, ir imigrantų iš Kvernavakos minia užplūdo jo namus, išgrobstė amžiaus pradžios gramofonų kolekciją, išnešė Karuzo įrašus, meksikietiškas kaukes. Viskas baigėsi panašiai kaip čia. Jo namai liko visiškai tušti.

— Štai ką reiškia būti neturtingam, — pasakė Kramlis.

— Mano gyvenimas buvo vargingas. Tačiau aš niekuomet nevagiliavau.

— Gal todėl, kad niekuomet neturėjai tikros progos.

Mes paskutinį kartą pravažiavome Kalifijos namus.

— Ji yra čia, teisybė. Čigonė buvo teisi.

— Ji yra teisi. Bet tu esi idiotas.

— Viso to, — pasakiau aš, — jau per daug. Per daug. Konstancija man paduoda dvi telefonų knygas su klaidingais pasenusiais numeriais ir dingsta. Mes vos nepaskęstame tarp dvidešimties tūkstančių lygų senų laikraščių. Dabar — Karalienė Kalifija negyva. Visa tai verčia mane susimąstyti, kaip sekasi tėvui Ratiganui.

Kramlis sustabdė automobilį prie šaligatvio krašto netoli telefono būdelės.

— Štai dešimt centų!

Telefono būdelėje aš surinkau katedros zakristijos numerį.

— Ar ponas... — Aš sumišau. — Ar *tėvas* Ratiganas... Ar jam viskas gerai?

— *Viskas gerai?* Jis dabar *klauso* išpažinties!

— Gerai, — kvailai leptelėjau aš. — Jei jis klauso išpažinties, vadinasi, jam *viskas* gerai.

— Niekam, — atrėžė balsas, — niekuomet nėra viskas gerai!

Telefono ragelyje pasigirdo pypsėjimas. Vangiai nusivilkau atgal prie automobilio. Kramlis nužvelgė mane kaip buldogas savo pietus.

— Nagi? Viskas gerai?

— Jis gyvas. Kur mes važiuojam?

— Kas čia žino. Nuo dabar ši kelionė bus meditacija. Ar ką nors išmanai apie katalikiškas meditacijas? Ilgus tylos savaitgalius. Užčiaupi burną ir tyli. Gerai?

Mes nuvažiavome į Venecijos aikštę. Ten Kramlis išlipo iš automobilio ir, trenkęs durelėmis, kažkur nuėjo.

Jis grįžo po pusės valandos, įkišo galvą pro atvirą vairuotojo durelių langą ir pasakė:

— Dabar klausyk. Aš ką tik pasiėmiau savaitės nedarbingumo pažymą. Ir, dėl Dievo, tai yra dėl ligos, o ne dėl ko kito, supratai? Mes turime savaitę surasti Konstanciją, apsaugoti Šv. Vibianos katedros kunigą, prikelti negyvą Lozorių ir perspėti tavo žmoną, kad neleistų man tavęs pasmaugti. Dabar linktelėk galvą — tai reikš sutikimą.

Aš linktelėjau galvą.

— Ateinančias dvidešimt keturias valandas tu nekalbėsi be leidimo! Kur tos prakeiktos telefonų knygos?

Aš padaviau jam mirusiųjų knygas.

Kramlis, sėdėdamas už vairo, įsispoksojo į jas.

— Pasakyk paskutinį dalyką, kurį dar nori pasakyti, ir tada jau užsičiaupk!

— Tu dar tebesi mano bičiulis! — burbtelėjau aš.

— Gaila, — pasakė jis ir visu svoriu užgulė akseleratorių.

Aštuonioliktas skyrius

Mes nuvykome atgal prie Ratigan namų ir sustojome vandenyno pakrantėje. Buvo ankstyvas vakaras, o šviesos jos kambariuose plieskė visu intensyvumu. Visas namas spindėjo kaip pilnas mėnulis ir tekanti architektūros saulė. Geršvinas vis dar tebedaužė pianino klavišus, dainuodamas tai apie Manheteną, tai apie Paryžių.

— Lažinuosi, kad jis yra palaidotas savajame pianine, — pasakė Kramlis.

Mes išsitraukėme vieną iš mirusiųjų knygų — joje buvo surašyti daugiausia asmeninių Ratigan bičiulių, kurių dauguma jau seniai palaidoti, telefonai ir pakartojome tai, ką jau buvome darę anksčiau. Pervertėme ją lapas po lapo, vis labiau užvaldomi stiprėjančio savo mirtingumo pojūčio.

30-ajame puslapyje mes suradome pavardes, prasidedančias raide R.

Štai mirusio Klarenso Ratigano numeris ir raudonas krikščionių kryžiaus simbolis virš jo vardo.

— Velniava. Dabar dar kartą patikrinkime Kalifiją.

Mes atvertėme atgal kelis lapus. Štai du ryškiai raudoni brūkšniai po jos vardu ir kryžiaus simbolis.

— Tai reiškia, kad...

— Tas, kas įkišo šią knygą Konstancijai, raudonu rašalu pažymėjo visas numatomas aukas brūkšniu ar apskritimu ir kryžiumi ir nužudė dvi pirmąsias iš jų. Galbūt. Aš jaučiuosi beveik pakvaišęs.

— Arba, tikėdamasis, kad Konstancija pamatys raudonu rašalu nupieštus kryžius, puls į paniką ir, pati to nenorėdama, savo riksmais juos sunaikins. Dieve mano! Patikrinkime kitus raudonus brūkšnius ir kryžiaus simbolius. Patikrinkime Šv. Vibianos katedros kunigo telefoną.

Kramlis atvertė keletą puslapių ir atsiduso:

— Raudonas kryžius.

— Bet Ratiganas dar tebegyvas! — sušukau aš. — Velniava!

Aš nuėjau paplūdimio smėliu prie Ratigan telefono, tebegulinčio kieme ant baseino krašto. Vėl paskambinau į Šv. Vibianos katedrą.

— Kas čia? — ragelyje pasigirdo piktas balsas.

— Tėvas Ratiganas! Ačiū Dievui!

— Už ką?

— Tai Konstancijos draugas. Tas idiotas.

— Po perkūnais! — sušuko kunigas.

— Šį vakarą daugiau neklausykite išpažinčių!

— Jūs man nurodinėjate?

— Tėve, jūs esate *gyvas!* Aš turiu omenyje... Arba mes galime kažką padaryti, kad jus apsaugotume, arba...

— Ne, ne! — sušuko balsas ragelyje. — Eikite į tą kitą, pagonių bažnyčią! *Džeko ir pupos virkščios* namus!

Kunigas nutrenkė telefono ragelį.

Aš pažvelgiau į Kramlį, jis pažiūrėjo į mane.

— Surask Graumano vardą, — pasakiau aš.

Kramlis atvertė.

— Kinai, taip. Ir Graumano vardas. Raudonai apibrėžtas ir su kryžiumi. Bet jis juk mirė jau *prieš keletą metų!*

— Taip, bet ten palaidota ir dalis Konstancijos — arba įspausta grindinio cemente. Aš tau parodysiu. Paskutinis šansas pamatyti *Džeką ir pupos virkščią?*

— Jei gerai apskaičiuosime momentą, — pasakė Kramlis, — filmas bus pasibaigęs.

Devynioliktas skyrius

Mes neturėjome kada gerai apskaičiuoti laiko.

Kai Kramlis mane išmetė priešais Kitą Bažnyčią, didelę, triukšmingą, audringą, romantišką, ašaromis aplaistytą, celiulioido pilną katedrą, ant raudonų kiniškų pagrindinio įėjimo durų pamačiau užrašą: UŽDARYTAS REKONSTRUKCIJAI. Šen bei ten vaikščiojo keletas darbininkų. Keli žmonės sėdėjo kieme, mėgindami sutalpinti savo batus į cementiniame grindinyje atspaustas kino žvaigždžių pėdas.

Kramlis, išleidęs mane, nuvažiavo savais keliais.

Aš apsisukau pažiūrėti į didžiulės pagodos fasadą. Dešimt procentų kiniška, devyniasdešimt procentų Graumano.

Jis buvo, kai kurių teigimu, iki kelių liliputui, tikras aštuntas neūžauga kino nykštukas. Visos keturios jo pėdos sproginėjo filmų nuotrupomis, garso takeliais, King Kongu, riaumojančiu ant „Empire State" pastato stogo, Kolmanu iš Šangri- la; jis buvo Garbo, Ditrich ir Hepburn draugas, Čaplino galanterininkas, Laurel ir Hardy golfo partneris, ugnies saugotojas, dešimčių tūkstančių gyvenimų prisiminėjas... Cemento pylėjas, tobulų ir pilnapadžių kojų įspaudėjas,

prašantis ir gaunantis amžinus įžymybių autografus ant grindinio.

Aš stovėjau kaip tik toje vietoje — prieš mano akis plaukė lavina vaiduoklių parašų — vaiduoklių, kurie čia įkalino savo batų numerius.

Stebėjau, kaip turistai neskubėdami matuoja savo pėdas, lygindami jas su įspaudais cemento plytelių jūroje ir švelniai juokaudami tarpusavyje.

Tai bent bažnyčia, pagalvojau aš. Maldininkų čia daugiau nei Šv. Vibianos katedroje.

— Ratigan, — sušnibždėjau aš. — Ar tu čia?

Dvidešimtas skyrius

Buvo teigiama, kad Ratigan mažiausios kojytės visame Holivude, o gal ir visame pasaulyje. Batus ji užsisakydavo Romoje ir oro paštu parsisiųsdavo dukart per metus, nes senieji išmirkdavo ir deformuodavosi nuo šampano, kuriuo juos uoliai laistydavo pamišę gerbėjai. Mažos kojytės, dailūs pirštukai, miniatiūriniai batukai.

Jos kojų įspaudai, palikti 1929 metų rugpjūčio 22 dieną Graumano cemento plytoje, tai neabejotinai patvirtino. Merginos, norinčios palyginti jos pėdas su savosiomis, kiekvieną-syk baisiai nusivildavo, nes savosios pasirodydavo apgailėtinai milžiniškos ir pasitraukdavo apimtos desperacijos.

Tad aš stovėjau vienas tą keistą vakarą Graumano kino teatro kieme, vieninteléje vietoje visame negyvame, tik nepalaidotame Holivude, kur žmonės atsinešdavo svajones, jog ir jiems kada nors nusišypsos laimė vienoje iš plytų palikti savo pėdų atspaudus...

Minia pamažu išsiskirstė. Jos kojų atspaudus išvydau už kokių dvidešimties pėdų. Ir... sustingau vietoje.

Smulkus žmogelis juodu švarku ir skrybėle stačiais kraštais ką tik įkėlė savo kojas į Ratigan kojų pėdsakus.

— Jėzau Viešpatie, — žioptelėjau aš. — Jie *tinka!*

Mažasis žmogus žvelgė į savo mažyčius batukus. Pirmą kartą per keturiasdešimt metų Ratigan pėdsakai buvo užpildyti.

— Konstancija, — sušnibždėjau aš.

Mažojo žmogaus pečiai susigūžė.

— Tiesiai už tavęs, — sušnibždėjau aš.

— Ar tu esi vienas iš jų? — išgirdau balsą iš po tamsios skrybėlės.

— Vienas iš kurių? — paklausiau.

— Ar tu esi mane besivaikanti mirtis?

— Tiktai draugas, mėginantis tau padėti ir būti kartu.

— Aš laukiu tavęs, — pasakė balsas. Žmogus nejudėjo, jo kojos tvirtai stovėjo Konstancijos Ratigan pėdų atspauduose.

— Ką tai reiškia? — paklausiau aš. — Kam reikalingos visos šitos gūžynės? Ar tu iš tiesų bijai, ar tik kreti išdaigas?

— Kodėl taip kalbi? — paklausė žmogus, nerodydamas savo veido.

— O gerasis siaube, — pasakiau aš. — Ar visa tai yra tik kažkoks pigus gudravimas? Kažkas pasakė, kad tu, galimas daiktas, nori aprašyti savo gyvenimą ir tau reikia pagalbos. Jei tu tikiesi, kad tai būsiu aš — ne, dėkui. Aš turiu ir geresnių užsiėmimų.

— Kas gali būti geriau nei *aš?* — pasakė žmogus, dar labiau sumažėdamas.

— Niekas, bet ar iš tiesų tave persekioja Mirtis, ar tu paprasčiausiai ieškai naujo gyvenimo, naujo savęs įkūnijimo, Dievas žino kokios rūšies?

— Kas gali būti geriau nei Dėdės Sido betoninis kapinynas? Vien tik vardai, po jais — nieko nėra. Paklausk ko tik nori.

— Ar ketini apsisukti ir pažiūrėti man į veidą?

— Tuomet negalėčiau kalbėti.

— Ar tai būdas priversti mane padėti tau atskleisti tavo praeitį? Ar karstas pusiau pilnas, ar pusiau tuščias? Ar kažkas kitas raudonai paženklino mirusiųjų knygą, ar tu pati tai padarei?

— Tai turėjo būti kažkas kitas. Kitaip kodėl aš būčiau taip išsigandusi? Tie raudonu rašalu nupiešti ženklai. Aš turiu tuos žmones pamatyti ir išsiaiškinti, kurie yra jau negyvi, o kurie ruošiasi mirti, bet dar tebekvėpuoja. Ar tave kada nors aplanko pojūtis, kad viskas byra ir trupa?

— *Ne tu,* Konstancija.

— Dieve, taip! Būna naktų, kai aš užmingu kaip Klara Bou, atsibundu kaip Nojus, šlapia nuo degtinės. Ar mano veidas degradavęs?

— Miela degradacija.

— Bet vis dėlto... — Ratigan pažvelgė į Holivudo bulvarą. — Kažkada čia vaikščiodavo *tikri* turistai. Dabar — tik suplėšytos suknelės. Viskas prarasta, jaunuoli. Venecijos tiltas nuskendo į jūrą, į kalną važinėjusio traukinio bėgiai nugrimzdo į žemę. Holivudas ir vijokliai — ar kada nors taip buvo?

— Vieną sykį. Kai Braunas Derbis nukabinėjo savo sienas Geibl ir Ditrich šaržais, o padavėjų vyresnieji buvo Rusijos princai. Pro šalį savo rodsteriu pravažiuodavo Robertas Teiloras ir Barbara Stenvik. Holivudas ir vijokliai? Tu pastatei savo koją čionai ir pažinai tikrąjį džiaugsmą.

— Gražiai kalbi. Nori žinoti, kur Mama buvo?

Ji pajudino ranką. Iš po švarko skverno išsitraukė keletą laikraščių iškarpų. Antraštėse buvo matyti Kalifijos ir Maunt Louvo vardai.

— Aš ten buvau, Konstancija, — pasakiau. — Senį sutraiškė griūvančios laikraščių krūvos. Viešpatie, atrodė, tarytum jis būtų miręs dėl šventojo Andriejaus kaltės. Mano manymu, kažkas pastūmė stirtas. Ne itin prideramas palai-

dojimo būdas. O Karalienė Kalifija? Nukrito nuo laiptų. O dar tavo brolis, kunigas. Ar tu aplankei visus tris, Konstancija?

— Aš neprivalau tau atsakinėti.

— Leisk man pateikti kitokį klausimą. Ar tu sau patinki?

— Ką?!

— Paklausyk manęs. Aš sau patinku. Aš nesu tobulas, po velnių, ne, bet niekuomet nesistengiau paguldyti į lovą nė vienos, jei jaučiau, kad ji yra pažeidžiama. Daugybė žmonių aplinkui šaukia — griūk į lovą, gyvenk! Ne, tik ne aš. Netgi jei man tai brukte bruktų. Todėl, neturint nuodėmių, mane retai aplanko blogi sapnai. O, tiesa, buvo toks atvejis, kai vaikystėje aš pabėgau nuo savo senelės, pabėgau ir atsiplėšiau nuo jos per keletą kvartalų. Ji sugrįžo namo verkdama. Aš iki šiol už tai negaliu sau atleisti. Arba spyriau savo šuniui — tiesa, tik vieną kartą, bet spyriau. Ir man dar dabar dėl to skauda, prabėgus trisdešimčiai metų. Nedaug, ar ne tiesa, to, kas galėtų kelti blogus sapnus?

Konstancija stovėjo labai tyli.

— Dieve, Dieve, — galiausiai pratarė ji, — kaip aš norėčiau sapnuoti tavo sapnus.

— Paprašyk, ir aš tau juos paskolinsiu.

— Tu vargšas kvailas nekaltas vaikeli. Štai už ką aš tave ir myliu. Kažkur, prie dangaus vartų, ar galėsiu siųsti į savo seną kaminą purvinus košmarus, kad juos apvalytų švarūs angelo sparnai?

— Paklausk savo brolio.

— Jis jau seniai mane nustūmė nuo laiptų tiesiai į pragarą.

— Tu neatsakei į mano klausimą. Ar sau patinki?

— Tai, ką matau veidrodyje — be abejo. Mane baugina tai, kas anapus stiklo. Aš atsibundu vidury nakties, prieš akis matydama slogius vaizdus. Viešpatie, tai yra kančia. Ar tu gali man padėti?

— Kaip? Aš nežinau, kas yra tikresnis — tu ar tavo veidrodis. Kas viršuje, kas apačioje. Kas priekyje, kas užnugaryje.

Konstancija perkėlė svorį ant kitos kojos.

— Ar negali stovėti ramiai? — paklausiau. — Jei aš pasakysiu „raudona šviesa“, sustink vietoje kaip mumija. Tavo kojos turi būti kaip įaugusios į tą cementą. Aišku?

Aš mačiau, kad jos batai nekantrauja išsilaisvinti iš kalėjimo.

— Į mus žiūri žmonės!

— Teatras yra uždarytas. Dauguma lempų užgesintos. Kiemas tuščias.

— Tu nesupranti. Aš turiu eiti. Tiesiai pirmyn. — Aš pažvelgiau į Graumano pagrindinį įėjimą. Durys buvo dar atviros, o keletas darbuotojų viduje tampė kažkokius įrengimus. — Tai kitas žingsnis, bet, Dieve, kaip man ten patekti?

— Paprasčiausiai eik ir pateksi.

— Tu nesupranti. Tai žaidimas, „klasės“. Iki durų turi būti pėdų įspaudų takelis, jei man pavyks jį surasti. Kur man dabar šokti?

Jos galva sujudėjo. Juoda skrybėlė nukrito ant šaligatvio. Pasirodė trumpai kirpti bronziniai Konstancijos plaukai. Ji vis dar žiūrėjo tiesiai, lyg bijodama man parodyti savo veidą.

— Jei aš pasakysiu „eik“, kas tada? — paklausiau aš.

— Eisiu.

— Ir kur mane vėl sutiksi?

— Dievas žino. Greitai! Sakyk „eik“. Jie baigia mus pavyti.

— Kas?

— Visi tie kiti. Jie nužudys mane, jei aš jų nenužudysiu pirma. Tu juk nenori, kad aš mirčiau čia ir dabar? O gal nori?

Aš papurčiau galvą.

— Pasiruošt, dėmesio, marš? — paklausė ji.

— Pasiruošt, dėmesio.

Ji nuėjo.

Nuėjo zigzagais per kiemą, tuzinas greitų žingsnelių į dešinę, kitas tuzinas į kairę, pauzė, galiausiai — du tuzinai žingsnių prie trečiosios įspaudų poros, kur ji sustingo, tarytum priešakyje išvydusi miną.

Pasigirdo automobilio signalas. Dirstelėjęs atgal, pamačiau, kaip Graumano priekinės durys prarijo kažkokį šešėlį.

Aš suskaičiavau iki dešimties, norėdamas suteikti jai galimybę gerai startuoti, o tuomet pasilenkiau ir paėmiau mažus batukus, kuriuos ji buvo palikusi savo pėdų įspauduose. Tada nuėjau prie pirmųjų įspaudų, ties kuriais ji buvo sustojusi. Seli Simpson, 1926. Šis vardas buvo tik duslus seniai nugrimzdusio laiko aidas.

Nuėjau prie antrosios pėdų įspaudų poros. Gertruda Erhard, 1924 metai. Dar blausesnis pradingusio laiko vaiduoklis. Ir paskutinė įspaudų pora, arčiausiai pagrindinių durų. Doli Daun, 1923 metai. Doli Daun? Mano galvoje prašvilpė prabėgusių metų debesis. Aš vos prisiminiau šią moterį.

— Po velnių, — sušnibždėjau. — Nėra išeities.

Ir atsistojau prie durų, kad Dėdės Sido kinų rūmai prarytų mane vienu drakonišku kąsniu.

Dvidešimt pirmas skyrius

Aš sustingau prieš pat tamsiai raudonas duris, nes išgirdau tėvo Ratigano balsą — taip aiškiai, tarytum jis būtų iš tikrųjų šaukęs:

— Apgailėtina!

Tai privertė mane dar kartą išsitraukti mirusiųjų knygą. Iki šiol aš žiūrėdavau tik į vardus, o dabar ėmiau kreipti dėmesį į adresus. Atsiverčiau G raidę: Graumanas. Po juo — adresas ir vardas: Klaidas Rastleris.

Rastleris, pamaniau aš, mano Dieve, baigė aktoriaus karjerą 1920 metais, po to, kai dirbdamas su Grifitu ir Gišu, įsivėlė į Doli Dimpl mirties vonioje bylą. Ir štai knygelėje jo vardas — gyvas? — bulvare, kuriame jie tave be perspėjimo palaidojo ir ištrynė iš istorijos lygiai taip, kaip brangus dėdė Josifas Stalinas šautuvo vamzdžio trintuku trynė iš istorijos savo bičiulius.

Mano širdis staiga ėmė smarkiai daužytis — aplink jo vardą buvo raudonas apskritimas ir du kryžiaus simboliai.

Ratigan — aš žvelgiau į už raudonųjų durų šmėkluojančią tamsą...

Ratigan — taip, bet Klaidas Rastleris, ir jis čia? Aš iš-

tiesiau ranką ir paliečiau vieną bronzinę rankeną. Už mano nugaros pasigirdo niūrus balsas.

— Viduje nėra ko vogti!

Man iš dešinės stovėjo sulysęs benamis, apsirengęs įvairių atspalvių pilkais skarmalais ir bemaž besikalbantis su anuo pasauliu. Jis pajuto mano žvilgsnį.

— Eik pirmyn, — greičiau perskaičiau iš jo lūpų nei išgirdau. — Tu neturi ko prarasti.

Užtat galiu daug ką laimėti, pamaniau, tačiau kaip iškasti didelį kinišką kapą, pilną juodai baltų mirgančių filmų nuotrupų, voljerą su ore nardančiais paukščiais, fejerverkais, atšokančiais nuo didelio alkano ekrano, greito kaip atmintis, staigaus kaip sąžinės graužatis?

Benamis laukė, kol aš naikinau save prisiminimais. Aš linktelėjau. Nusišypsojau.

Lygiai taip pat sparčiai kaip Ratigan, aš prasmegau teatro tamsoje.

Dvidešimt antras skyrius

Hole buvo matyti sustingusi ir į niekur marširuojanti armija senoviškai apsirengusių kinų juodadarbių, sugulovių ir imperatorių.

Viena iš vaško figūrų mirktelėjo akimi.

— Ko pageidautumėte?

Dieve, pamaniau aš, beprotybė lauke, beprotybė viduje, ir dar Klaidas Rastleris, trūnijantis kažkur tarp devyniasdešimties ar devyniasdešimt penkerių.

Laikas staiga pasikeitė. Jeigu aš dabar sprukčiau atgal į lauką, atsimuščiau į tuziną įvažiuojamųjų restoranų, kur paauglės padavėjos ratukinėmis pačiūžomis klientams vežioja mėsainius.

— Ko pageidautumėte? — vėl paklausė kinas manekenas.

Aš greitai žengiau pro pirmąjį įėjimą į salę ir leidausi tolyn praėjimu po balkonu. Kiek paėjėjęs, pažvelgiau į viršų.

Ekrane buvo matyti jūros dugnas. Čia buvo įmanoma įsivaizduoti tūkstančius filmų vaiduoklių, išgąsdintų šūvių aido, plevenančių palubėmis ir nykstančių ventiliatorių angose. Nematomas praplaukė Melvilio banginis, *Titanikas,*

Senieji narsuoliai, Dosnumas, amžinai klajojantis jūromis ir niekuomet nepasiekiantis kranto. Aš pažvelgiau pro daugybę balkonų į tai, kas kadaise buvo vadinama negrų dangumi.

Mano Dieve, prisiminiau aš, man juk tada buvo tik treji metai.

Tai buvo metai, kai mano lovą dažnai lankydavo kinų pasakos, pakuždomis pasakojamos mano numylėtos tetos, o aš manydavau, kad mirtis yra tik amžinas paukštis, tylus šuo, gulintis kieme. Mano senelis dar negulėjo dėžėje laidotuvių salėje, kai iš kapo prisikėlė Tutanchamonas. Kuo, paklausiau, buvo garsus Tutanchamonas? Tuo, kad yra negyvas jau keturis tūkstančius metų. Vaikine, paklausiau aš, kaip jis tai *sugeba?*

Štai aš atsidūriau dideliame kape po piramide, ten, kur visuomet svajojau būti. Jei pakeltumėte užuolaidas, išvystumėte faraonus, palaidotus su šviežiais duonos kepalais ir skaisčiomis svogūnų pynėmis — maistas, kurio prireiks keliaujant aukštyn upe į Amžinybę.

Visa tai niekuomet nebus sugriauta, pagalvojau. Aš turiu būti čionai palaidotas.

— Tai ne Žaliosios Laukymės kapinės, — pasakė šalia stovintis senoviškai apsirengęs kinas, skaitydamas mano mintis.

Pasirodo, aš kalbėjau balsu.

— Kada šis teatras buvo pastatytas? — sumurmėjau.

Senas kinų darbininkas davė laisvę gražbylystės tvanui.

— Pirmą kartą — 1921 metais. Čia nebuvo nieko, tik kelios palmės, fermerių ūkeliai, viešbutėliai, purvina centrinė gatvė, maži vienaaukščiai nameliai, kuriuose apsigyveno Dagas Ferbanksas, Liliana Giš, Meri Pikford. Radijo aparatas tuomet dar buvo brangenybių skrynia su ausinėmis. Niekas nė neįtarė, kokia ateitis laukia šito kaimelio. Mes atidarėme kino teatrą. Žmonės ėjo ir važiavo iš Melrouzo į šiaurę. Šeštadienio vakarais dykumoje nusidriekdavo ištisi kino fanatikų

karavanai. Nei Goveryje, nei Santa Monikoje kapinių dar nebuvo. Jos atsirado ir prisipildė drauge su 26-aisiais trūkusiu Valentino apendiksu. Graumano atidarymo vakarą iš Seligo zoologijos sodo Linkolno parke atvyko Luisas B. Majeris. Kaip tik tenai MGM gavo savo liūtą. Vidutinio dydžio, bet be dantų. Trisdešimt šokančių merginų. Vilas Rodžersas susuko virvę. Triksė Friganza sudainavo savo garsiąją „Man nerūpi" ir ji 1934 metais panaudota jai vaidinant Svensono filme. Eikite žemyn, įkiškite nosį į senuosius persirengimo kambarius rūsyje, ten rasite paliktus apatinius tų mergaičių, kurios mirė iš meilės Lovelui Šermenui. Ūsuotam dabitai, kurį vėžys pakirto 34-aisiais. Jūs klausotės?

— Klaidas Rastleris, — burbtelėjau aš.

— Šventas Jėzau! Niekas jo *nepažįsta!* Matote, ten, aukštai, senąjį projektoriaus kambarį? Jie jį ten palaidojo gyvą 29-aisiais, kai pastatė naują projektoriaus patalpą antrajame balkone.

Aš pažvelgiau aukštyn į prieblandoje sklandančias šmėklas, lietų ir Šangri-la sniegynus, besidriekiančius iki pat Aukščiausiojo Lamos.

Mano prieblandos draugas pasakė:

— Lifto nėra. Du šimtai pakopų!

Ilgas lipimas aukštyn, nepadedant nė vienam šerpui, iki viduriniojo holo ir mezonino, paskui — kitas balkonas, po jo — dar vienas, trys tūkstančiai vietų. „Kaip įmanoma aptarnauti tris tūkstančius klientų?" — stebėjausi aš. Kaip? Jei aštuonerių metų berniukai tris kartus nepridaro į kelnes per tavo filmą, tau pasisekė!

Aš kopiau ir kopiau aukštyn.

Pusiaukelėje uždusęs sustojau, užuot įgavęs antrąjį kvėpavimą staiga pasijutau archaiška iškasena.

Dvidešimt trečias skyrius

Aš pasiekiau Everesto kalno galinę sieną ir pabarbenau į senosios projektoriaus patalpos duris.

— Ar čia tas, kurį aš turiu omenyje? — sušuko baimingas balsas.

— Ne, — ramiai atsakiau. — Tai tik aš. Sugrįžau paskutiniam seansui po keturiasdešimties metų.

Tai buvo genijaus mostas, išreiškiantis visą mano praeitį.

Baimingas balsas šiek tiek aprimo.

— Koks slaptažodis?

Slaptažodis berniuko balsu nusprūdo tiesiai man nuo liežuvio.

— Tomas Miksas ir jo žirgas, Toni. Hutas Gibsonas. Ken Meinard. Bobas Stilas. Helen Tvelvtriz. Vilma Benki.

— Gerai, užtenka.

Tačiau man dar teko gerokai palūkėti, kol išgirdau, kaip kažkas tarytum didžiulis voras brazdinasi palei duris anoje pusėje. Durys sugirgždėjo. Tarpduryje pasirodė sidabrinis šešėlis, gyvas juodai baltų vaiduoklių įsikūnijimas. Vaiduoklių, kuriuos prieš daug dešimtmečių mačiau besiblaškančius ekrane.

— Nė vienas niekuomet čionai neužeina, — pasakė senas senas žmogus.

— *Nė vienas?*

— Nė vienas niekuomet *nepasibeldžia* į mano duris, — pasakė vyriškis sidabriniais plaukais, sidabriniu veidu ir sidabriniais drabužiais, išbalintas septyniasdešimties metų, praleistų po uola aukštumoje, dešimtis tūkstančių kartų žvelgiant į nerealybę. — Nė vienas nežino, kad aš esu čia. Netgi aš pats.

— Tu esi čia. Tu esi Klaidas Rastleris.

— Tikrai? — Akimirką aš pamaniau, kad jis ims mane kratyti, ieškodamas savo petnešų ir antrankovių.

— Kas tu esi? — Jis iškišo galvą pro duris kaip vėžlys iš savo šarvo.

Aš pasakiau savo vardą.

— Niekuomet apie tave negirdėjau. — Jis pažvelgė į tuščią ekraną. — Tu esi vienas iš *jų?*

— Užgesusių žvaigždžių?

— Jos kartais čia užlipa. Praėjusią naktį buvo atėjęs Ferbanksas.

— Zoro, D'Artanjanas, Robinas Hudas? *Jis* pasibeldė į tavo duris?

— *Pakrapštė.* Buvimas negyvu kelia savų problemų. Tai tu ateini ar išeini?

Aš skubiai žengiau į vidų, kol jis dar nepersigalvojo ir man panosėje neužtrenkė durų.

Filmų projektoriai stovėjo ir žvelgė į tuštumą. Kambarys atrodė kaip Čang Kingo laidojimo patalpa. Tvyrojo dulkių, smėlio ir aštrus celiulioido kvapas. Tarp projektorių tebuvo viena kėdė. Kaip jis ir sakė, niekas ir niekuomet neateina jo aplankyti.

Aš pažvelgiau į nuotraukomis nukabinėtas sienas. Nuotraukų ant sienų kybojo kokie trys tuzinai, kai kurios pigiais rėmais, kitos — įrėmintos sidabru, dar kitos — tik iškirptos ar

išplėštos iš senų *Sidabrinio ekrano* žurnalų numerių. Moterų nuotraukos. Tarp jų — nė dviejų panašių viena į kitą.

Seno seno žmogaus veidą nušvietė šypsena.

— Mano mylimosios iš tų laikų, kai aš dar buvau veikiantis ugnikalnis.

Seniausio iš seniausių žmogaus akys žvelgė į mane iš savo raukšlių tinklo — tokio, koks padengia jūsų veidą, kai šeštą ryto, pasiknaisioję savo šaldytuve, išsitraukiate iš vakaro sumaišytą martinio kokteilį.

— Aš laikau duris užrakintas. Maniau, kad tai jūs buvote čia ir šūkavote anapus durų.

— Ne aš.

— Kažkas buvo. Prieš tai niekas nebuvo čia atėjęs nuo to laiko, kai mirė Lovelas Šermenas.

— Du nekrologai per dešimt minučių. 1934 metų žiema. Vėžys ir plaučių uždegimas.

— To *niekas* nežino!

— Vieną 1934 metų šeštadienį prieš futbolo rungtynes aš važiavau ratukinėmis pačiūžomis pro Koliziejų. Tuomet pasirodė sunkiai kosėjantis Lovelas Šermenas. Aš gavau jo autografą ir perspėjau: „Pasirūpink savimi". Po dviejų dienų jis mirė.

— Lovelas Šermenas. — Senas senas žmogus pažvelgė į mane kaip į naujai sužibusią žvaigždę. — Kol *tu* esi gyvas, jis taip pat yra gyvas.

Klaidas Rastleris susmuko savo vieninteleje kėdėje ir vėl sutelkė dėmesį į mane.

— Lovelas Šermenas. Kurių velnių tu įveikei šitokią galybę laiptų, kad užliptum čia? Žmonės lipdami žūsta. Dėdė Sidas užlipo kartą ar du, pasiuntė visa tai po velnių, pastatė didesnę projektoriaus patalpą keliais tūkstančiais pėdų žemiau, realiajame pasaulyje, jei realusis pasaulis apskritai egzistuoja. Niekuomet nebuvau nulipęs žemyn pažiūrėti. Ką pasakysi?

Jis pastebėjo, kad aš prikaustęs žvilgsnį prie sienų, nukabinėtų dešimtimis amžinai jaunų veidų.

— Ar tu nori, kad trumpai papasakočiau apie tas kalnų liūtes ir gatvių kates? — Jis pasilenkė ir parodė į vieną.

— Šitos vardas buvo Karlotė ar Midž, ar Diana. Šita buvo ispanė koketė, Kelvino Kulidžo „mergaitė“ suknele iki bambos, Romos karalienė, ką tik išlipusi iš De Milo pieno vonios. Šita — suvedžiotoja, vardu Iliša, mašininkė Perl, anglų tenisininkė — Pamela. Silvija? Turėjo nudistų klubą Šejene. Kai kurie ją vadino „kietaširde Hana — savanų suvedžiotoja“. Apsirengusi kaip Doli Medison, ji dainuodavo dainas „Arbata dviem“, „Čikaga“, kaip rojaus perlas pasirodydavo iš didelės moliusko geldelės, Flo Zigfeldo manija. Vila Keit. Greitai subrendusi ir trylikos metų tėvo išvaryta iš namų už nederamą elgesį. Lila Vong. Dirbo restorane mėsos kapotoja. Gavo daugiau balsų nei prezidentas Koni Ailendo maskarade 29-aisiais. Panaši į Vilą, tik ne tokia plokščia. Barbara Jo, iššoko iš naktinio traukinio Glendeile. Beveik kitą dieną — Anastasija Elis Graims, elitinių filmų žvaigždė...

Jis nutilo. Aš pažvelgiau į jį.

— Tai mus atveda prie Ratigan, — pasakiau.

Klaidas Rastleris sustingo vietoje.

— Tu sakei, kad nė vienas čia nebuvo užlipęs jau daugelį metų. Tačiau ji šiandien čia buvo atėjusi, tiesa? Gal pažiūrėti į šitas nuotraukas? Buvo ji ar nebuvo?

Senas senas žmogus žiūrėjo į savo dulkėtas rankas. Tuomet lėtai pakilo ir priėjo prie varinio vamzdelio sienoje, panašaus į povandeniniame laive naudojamus švilpukus.

— Leo! Vyno! Du doleriai arbatpinigių!

Iš vamzdžio snapelio pasigirdo silpnas balsas:

— Jūs gi *negeriate!*

— Dabar geriu, Leo. Ir du mėsainius!

Vamzdžio snapelyje pasigirdo švilptelėjimas, paskui — tyla.

Senas senas žmogus atsikrenkštė ir įsižiūrėjo į sieną. Praslinko penkios ilgos, be galo ilgos minutės. Kol mes laukėme, aš atsiverčiau savo užrašus ir užsirašiau vardus, užkeverzotus ant nuotraukų. Tuomet išgirdome, kaip liftu atbarška mūsų mėsainiai ir vynas. Klaidas Rastleris žiūrėjo į tą mažą liftą taip, tarytum apie jo egzistavimą būtų visiškai pamiršęs. Jis visą amžinybę iš apačios Leo atsiųstu kamščiatraukiu atkimšinėjo butelį. Kambaryje, pasirodo, tebuvo tik vienas stiklas.

— Tik vienas, — atsiprašomu tonu pasakė jis. — Tu pirmas. Aš nebijau ką nors pasigauti.

— Aš neturiu kuo nuo jūsų užsikrėsti, — atsakiau, paėmiau stiklą ir išgėręs atidaviau jam. Jam begeriant, mačiau, kaip jo kūnas atsipalaiduoja ir praeina įtampa.

— O dabar, — pasakė jis, — leisk man parodyti kai kurias mano sumaketuotas iškarpas. Kodėl? Praėjusią savaitę iš apačios paskambino moteris. Tas balsas telefono ragelyje... kadaise ji buvo Hario Kouno prižiūrėtoja, gyvenanti jų namuose, niekuomet nesakydavo taip, bet taip, taip, Hari, taip! Pasakė, kad ieško Robino Lokslio. *Robino Hudo*. Ieško Robino iš Lokslio. Aktorė priėmė šią pavardę, tai buvo atsitiktinė sėkmė. Ji išnyko Hersto pilyje ar jo kiemo virtuvėje. Tačiau dabar, po daugelio metų, tas balsas vėl ieško Lokslio. Tai mane išgąsdino. Aš peržiūrėjau savo skardines ir suradau vieną jos 1929-ųjų filmą, kai garso filmai galutinai įsigalėjo. Žiūrėk.

Jis įdėjo filmą į projektorių ir įjungė jo lempą. Ekraną užliejo vaizdas.

Ekrane sukosi cirko peteliškė, plevendama savo plonyčiais sparneliais, krisdama ir vėl pakildama, šypsodamasi, juokdamasi, paskui — bėgdama, persekiojama baltų riterių ir juodų piktadarių.

— Pažįsti ją?

— Ne.

— Pažiūrėk šitą. — Jis paleido naują filmo atkarpą. Ekrane sušmėžavo Rusijos pusnynai, grafienė, rūkanti ilgą sulinkusią cigaretę, spausdama rankoje savo nosinaitę. Matyt, kažkas buvo miręs ar turėjo mirti.

— Nagi? — viltingai paklausė Klaidas Rastleris.

— Nieko.

— Bandykite dar kartą!

Projektorius nušvito dar kartą; tai buvo 1923 metai. Kvatojanti padauža mergaitė, besikeberiojanti į medį ir pasiryžusi numušti žemėn aukštai šakose kabantį vaisių; jos užantyje matyti maži laukiniai obuoliukai.

— *Padauža Sojeris.* Mergaitė! Kas tai? Po velnių!

Senis parodė dar tuziną epizodų, pradedant 1925 ir baigiant 1952 metais, atvirų ir uždarų, mįslingų ir akivaizdžių, laukinių ir ramių, puikių ir nykių, piktavališkų ir nekaltų.

— Tu nematei *nė vieno* iš jų? Mano Dieve, aš jau išsunkiau savo smegenis. Bet juk turi būti kažkokia priežastis, dėl kurios aš išsaugojau šias prakeiktas iškarpas. Pažvelk į mane, velniai griebtų! Tu žinai, kiek man metų?

— Apie devyniasdešimt, devyniasdešimt penkerius?

— Dešimt tūkstančių metų! Jėzau! Jie mane surado plaukiantį krepšyje Nilo upe! Aš nusileidau žemyn nuo kalno su Įstatymais. Aš užgesinau liepsnojančio krūmo ugnį. Markas Antonijus pasakė: „Paleiskite karo šunis“. Aš paleidau visus iki vieno. Ar aš supratau visus tuos stebuklus? Aš atsibundu naktimis daužydamas savo galvą ir besistengdamas amorfinę masę paversti apčiuopiamais pavidalais. Kiekvieną kartą, kai tik priartėju prie atsakymo, pajudinu galvą ir prakeikti pavidalai vėl išsiskirsto. Tu tikras, kad neprisimeni nė vieno iš šių iškarpų ar ant sienos kabančių veidų? Dieve mano, tai paslaptis!

— Aš ruošiausi pasakyti tą patį. Atėjau čia todėl, kad atėjo dar kažkas. Gal tas balsas, kuris skambino iš apačios.

— Koks balsas?

— Konstancijos Ratigan, — pasakiau aš. Laukiau, kol rūkas išsisklaidys iš jo akių.

— Ką ji turi bendra su visu tuo? — nustebo jis.

— Gal *ji* žino. Paskutinį kartą aš ją mačiau stovinčią savo pačios pėdų įspauduose.

— Ir tu manai, kad ji gali žinoti, kam priklauso visi šie veidai, ką reiškia visi šie vardai? Palauk. Anapus durų... Atrodo, tai buvo šiandien. Negali būti vakar. Šiandien ji pasakė: „Atiduok juos visus!"

— Atiduok — ką?

— Po velnių, ką tu matai šioje prakeiktoje dykvietėje esant vertą atiduoti?

Aš pažvelgiau į nuotraukas ant sienų. Klaidas Rastleris sugavo mano žvilgsnį.

— Kodėl nenorėti šitų? — paklausė jis. — Nėra tokios jau bevertės. Netgi aš nežinau, kurių velnių aš jas čia prikaliau. Ar jos yra mano žmonos, ar tiktai senos draugės?

— Kiek vienų ir kitų jūs turite?

— Neužtektų pirštų suskaičiuoti.

— Viena aišku, Konstancija norėjo, kad jai atiduotumėte. Ar ji pavyduliauja?

— Konstancija? Tu gatvėje esi įniršęs vairuotojas, ji įniršusi lovoje. Norėjo susišluoti visas mano mylimąsias, nesvarbu, kad ir kas jos būtų buvusios, ir jas sutrypti, suplėšyti, sudeginti. Pirmyn. Užbaik vyną. Aš turiu darbo.

— Kokio?

Bet jis jau atsukinėjo juostą, užburtas prabėgusios tūkstančio ir vienos nakties.

Aš ėjau palei sieną ir skubiai užsirašinėjau vardus, įskaitomus po nuotraukomis. Baigęs pasakiau:

— Jei Konstancija sugrįš, ar mane apie tai informuosite?

— Dėl nuotraukų? Aš ją paprasčiausiai numesiu nuo laiptų.

— Tai jau pasakė kažkas kitas. Tiktai ne nuo laiptų, o į pragarą. Kodėl jūs norite ją numesti?

— Turi būti priežastis, ar ne? Nesistenk suprasti! Ir kodėl sakeisi čia užlipęs? Ir kaip tu mane vadinai?

— Klaidas Rastleris.

— O, taip. Tas pats. Tik ką prisiminiau. Ar tu žinojai, kad aš esu Konstancijos tėvas?

— Ką?!

— Konstancijos tėvas. Maniau, kad tau jau sakiau. Dabar gali išeiti. Labanakt.

Aš išėjau ir uždariau duris, anapus palikdamas tą žmogų, kad ir kas jis buvo, ir nuotraukas ant sienų, kad ir kieno jos būtų.

Dvidešimt ketvirtas skyrius

Nusileidęs į apačią, aš nuėjau į teatro priešakį ir pažvelgiau į orkestro duobę. Tuomet nulipau į ją ir, nužingsniavęs prie galinės sienos, pažvelgiau pro duris į ilgą koridorių, kurio galas skendėjo aklinoje naktyje, juodžiausioje naktyje. Ten buvo senieji persirengimo kambariai.

Man kilo pagunda šūktelėti jos vardą.

Bet kas, jei ji atsilieps?

Toli, pačiame tamsiojo koridoriaus gale, man pasirodė, man vaidenosi lyg ir tamsoje skendinčios jūros ar upės gaudesys.

Žengiau žingsnį pirmyn ir vėl atitraukau koją atgal.

Išgirdau dar vieną tamsaus vandenyno bangos puolimą į bekraštį krantą.

Tuomet ryžtingai pasisukau ir nuėjau pirmyn per tirščiausią tamsą, vis gilyn į juodžiausią naktį, tolyn nuo duobės į visų išėjusių erdves, ieškodamas durų, vedančių į taip išsiilgtą vakaro dangų.

Neįtikėtinai mažus Ratigan batukus nunešiau prie Ratigan pėdų įspaudų ir švelniai įstačiau į juos.

Tą pačią akimirką pajutau, kaip mano petį paliečia mano angelas sargas.

— Tu vėl prisikėlei iš numirusiųjų, — pasakė Kramlis.

— Gali tai pasakyti dar kartą. — atrėžiau aš, žiūrėdamas į plačias raudonas Graumano Kiniškojo duris ir už jų prieblandoje šmižinėjančius filmų vaiduoklius.

— Ji yra čia, — sumurmėjau. — Labai norėčiau žinoti, kaip ją iš ten iškrapštyti.

— Tai galėtų padaryti dinamitas, pririštas prie pinigų ryšulio.

— Kramli!

— Atleisk, aš užmiršau, kad mudu kalbame apie Florencijos Lakštingalą.

Aš žengtelėjau atgal. Kramlis pažvelgė į mažus Ratigan batelius, pastatytus į kojų įspaudus, įspaustus prieš daugelį daugelį metų.

— Ne tokios jau tobulos kurpaitės, — pasakė jis.

Dvidešimt penktas skyrius

Mes tylėdami važiavome skersai miestą. Automobilyje buvo šilta. Aš mėginau apibūdinti didžiąją juodąją Graumano jūrą.

— Ten yra didžiulis persirengimo kambarių korpusas, galimas daiktas, pilnas 1925, 1930 metų daiktų. Aš jaučiu, ji gali būti *tenai.*

— Gali laukti netikėtumų, — pasakė Kramlis.

— Kažkam reikia nueiti ir pasižiūrėti.

— Tu bijai ten eiti vienas?

— Ne visiškai taip.

— Vadinasi, taip, po velnių! Užsičiaupk ir būk apdairus.

Netrukus mes buvome Kramlio namuose. Jis paėmė šalto alaus butelį ir įrėmė jį man į kaktą.

— Laikyk jį taip, kol pajusi, kad jis ima teigiamai veikti tavo mąstymą.

Kurį laiką aš laikiau prispaudęs alaus butelį sau prie kaktos. Kramlis įjungė televizorių ir ėmė sukinėti kanalus.

— Aš nežinau, kas yra blogiau, — pasakė jis. — Tavo sapalionės ar regioninės televizijos naujienos.

— Tėvas Simusas Ratiganas, — pasigirdo diktoriaus balsas. Po akimirkos Kramlis įjungė kitą kanalą.

— Palauk, neperjunk! — surikau aš.

Kramlis perjungė ankstesnįjį kanalą.

— ... Vibianos katedroje.

Paskui ekranas spragtelėjo ir ėmė mirgėti.

Kramlis trinktelėjo prakeiktą aparatą kumščiu.

— ... dėl natūralių priežasčių. Manoma, kad ateityje jis turėjo visas galimybes tapti kardinolu...

Ekranas vėl pradėjo mirgėti, o po kelių sekundžių televizorius galutinai išsijungė.

— Būtų gerai jį pataisyti, — pasakė Kramlis. Paskui mes abudu sužiurome į telefoną, mintyse sutartinai prašydami, kad jis suskambėtų.

Po akimirkos mes pašokome ant kojų.

Telefonas iš tiesų *skambėjo!*

Dvidešimt šeštas skyrius

Tai buvo moteris, tėvo Ratigano asistentė Betė Keli. Jos kalba neatrodė rišli, ji buvo pasiruošusi pulti į kojas ir maldavo malonės.

Aš pasakiau, kad vienintelė maža malonė, kurią galiu suteikti, tai atvažiuoti pas ją.

— Nedelskite, arba aš pražūsiu, — aimanavo ji.

Kai Kramlis ir aš atvykome, Betė Keli jau laukė prie Šv. Vibianos katedros. Mes ilgokai stovėjome, kol ji mus pamatė. Tuomet ji greitai, vos pastebimai linktelėjo galva ir nuleido akis. Mes privažiavome ir sustojome šalia jos. Aš pristačiau Kramlį.

— Atleiskite, — pasakiau. Ji pakėlė galvą.

— Tai *jūs* esate tas, kuris kalbėjosi su tėvu! — pasakė ji. — O Dieve, eikime į vidų.

Didelės durys jau buvo užrakintos nakčiai. Mes įėjome į vidų pro šonines. Viduje ji susvyravo ir vos neparkrito. Aš ją prilaikydamas nuvedžiau iki klauptų eilės, kur ji kurį laiką sėdėjo negalėdama atgauti kvapo.

— Mes skubėjome, kaip tik galėjome, — pasakiau aš.

— Jūs jį *pažinojote?* — paklausė ji. — Viskas čia taip pai-

nu ir sudėtinga. Gal turėjote kokį nors bendrą pažįstamą ar draugą?

— Giminaitę, — pasakė Kramlis. — Ta pačia pavarde.

— Ratigan! Ji ir numarino. Palaukite! — Ji griebė mane už rankovės, nes aš stovėjau. — Sėskitės, — žioptelėjo ji. — Aš nenoriu pasakyti, kad ji nužudė jį tiesiogine to žodžio prasme. Bet ji numarino.

Aš atsisėdau ir pasistengiau nusiraminti. Kramlis atsirėmė į sieną. Ji suspaudė mano alkūnę ir ėmė kalbėti tyliau.

— Ji nuolat ateidavo čia, kartais tris kartus per dieną, atlikdavo išpažintis, šnabždėdavosi, paskui — siautėdavo. Vargšas tėvas, jai išėjus, atrodydavo kaip peršautas, bet ji niekuomet neskubėdavo išeiti, visuomet laukdavo, kol jis visiškai išsekdavo. Galiausiai jis nustojo valgyti, užtat įjunko gerti. Ištuštino beveik visas bažnytinio vyno atsargas. Jis leisdavo jai siautėti. Vėliau aš patikrindavau klausyklą: tuščia. Tačiau ore tvyrodavo toks kvapas, kaip po žaibo iškrovos. Ji visuomet šaukdavo *vieną ir tą patį* dalyką. Taip pat ir šiandien.

— Kokį?

— „Aš juos naikinu, naikinu, naikinu! — šaukė ji. — Ir naikinsiu juos tol, kol išžudysiu visus iki paskutinio. Padėk man juos nužudyti, tebūnie ramybė jų sieloms! Tuomet aš išžudysiu ir likusius. Išžudysiu juos visus! Iššluosiu juos iš savo užnugario, iš savo gyvenimo! Tuomet, tėve, — šaukė ji, — aš būsiu švari švarutėlė! Bet padėk man palaidoti juos taip, kad jie nebegrįžtų! Padėk man!" „Šalin! Lauk! — sušuko tėvas. — Mano Dieve, ką tu mane prašai padaryti?" „Padėk man juos pašalinti iš savo gyvenimo, pasimelsk už juos, kad jie nebegrįžtų atgal, liktų negyvi! Pasakyk — taip!" „Lauk! Šalin!" — suriko tėvas, ir tuomet ji pasakė dar baisesnį dalyką.

— Kokį?

— Ji sušuko: „Tada būk prakeiktas, prakeiktas, eik į pragarą, į pragarą, į pragarą!" Jos balsas buvo toks garsus, kad iš bažnyčios išėjo joje buvę žmonės. Tėvas tikriausiai patyrė

šoką. Tuomet išgirdau tamsoje bėgančio žmogaus žingsnius. Laukiau, kol tėvas Ratiganas ims kalbėti, ką nors pasakys. Nesulaukusi išdrįsau atidaryti klausyklos duris. Jis buvo ten. O tylėjo dėl to, kad... buvo miręs.

Sekretorės skruostais pasipylė ašaros.

— Vargšas žmogus, — pasakė ji. — Šie baisūs žodžiai sustabdė jo širdį ir vos nesustabdė manosios. Mes turime surasti tą baisią moterį. Priversti ją atsiimti savo žodžius, kad jis vėl galėtų gyventi. Dieve, ką aš kalbu? Jis buvo susmukęs ir išblyškęs, tarytum ji būtų iščiulpusi visą jo kraują. Jūs ją pažįstate? Pasakykite jai, kad ji padarė blogiausia, ką galėjo padaryti. Štai, aš pasakiau, ką norėjau pasakyti. Dabar esu išsikalbėjusi, o kur *jūs* eisite nusiplauti purvą? Man labai gaila, kad išpyliau jį ant jūsų galvos.

Aš pažvelgiau į savo kostiumą, tarytum tikėdamasis ant jo išvysti jos šlykščius vėmalus.

Kramlis nuėjo prie klausyklos. Atidaręs abejas klausyklos duris, jis pažvelgė į tamsą. Aš priėjau prie jo ir giliai įkvėpiau.

— Užuodžiate? — paklausė Betė Keli. — Ji yra sunaikinta. Aš pasakiau kardinolui, kad ją nugriautų ir sudegintų.

Aš įkvėpiau dar kartą. Kvapas priminė medžio anglis ir Šv. Elmo ugnis.

Kramlis uždarė klausyklos duris.

— Tai nepadės, — pasakė Betė Keli. — Ji vis dar čia. Taip pat ir jis, vargšas žmogus, negyvai pavargęs ir negyvas. Du karstai, vienas šalia kito. Dieve mums padėk. Aš jus visai nukamavau. Jūs atrodote taip pat kaip atrodė vargšas tėvas.

— Nebekalbėkite man šitaip, — pasakiau silpnu balsu.

— Nekalbėsiu, — atsakė ji.

Lydimas Kramlio, aš nusvirduliavau durų link.

Dvidešimt septintas skyrius

Aš negalėjau užmigti, negalėjau būdrauti, negalėjau rašyti, negalėjau blaiviai mąstyti. Galiausiai, sutrikęs ir pusiau praradęs nuovoką, dar kartą paskambinau į Šv. Vibianos katedrą.

Kai po ilgo laukimo Betė Keli atsiliepė, jos balsas buvo toks, lyg ji būtų kankinimų rūsyje.

— Aš negaliu kalbėti!

— Greičiau! — maldavau aš. — Jūs prisimenate viską, ką ji pasakė klausykloje? Ką nors svarbaus ar netikėto?

— Viešpatie Dieve, — atsakė Betė Keli. — Žodžiai, žodžiai ir žodžiai. Bet... palaukite. Ji nuolat kartojo — tu turi atleisti mums *visiems!* Visiems, kiekvienam iš mūsų! Būdelėje nebuvo nieko daugiau, tik ji ir jis. *Kiekvienam* iš mūsų, pasakė ji. Jūs dar klausote?

Po ilgokos pauzės aš atsakiau:

— Aš čia.

— Ar dar norite išgirsti ką nors daugiau?

— Ne dabar, — atsakiau ir padėjau ragelį.

— Kiekvienam iš mūsų, — sušnibždėjau aš. — Atleisk *kiekvienam* iš mūsų!

Aš paskambinau Kramliui.

— Nesakyk, — ėmė spėlioti jis. — Nesimiega šią naktį? Nori pasakyti, kad už valandos tu manęs lauki su Ratigan? Tu eini apieškoti jos namų?

— Tik draugiškas patikrinimas.

— Patikrinimas! Kas tai, teorija ar nuojauta?

— Gryna logika.

— Nepardavinėk katės maiše! — pasakė Kramlis ir padėjo ragelį.

— Jis nenori su tavimi kalbėtis? — paklausiau savo veidrodžio.

— Nenori su tavimi kalbėtis, — atsakė veidrodis.

Dvidešimt aštuntas skyrius

Suskambo telefonas. Aš pakėliau ragelį taip, tarytum jis būtų įkaitęs iki raudonumo.

— Ar čia marsietis? — pasigirdo balsas.

— Henris! — sušukau aš.

— Taip, tai aš, — patvirtino balsas. — Kvaila tai sakyti, bet man tavęs trūksta, šūneli. Kvaila tai sakyti etniniam skraidančiosios lėkštės pilotui.

— Aš labai gerai suprantu, — pasakiau, negalėdamas atgauti kvapo.

— Po velnių, — pasakė Henris, — jei pradėsi verkti, padedu ragelį.

— Nepadėk, — sušnirpščiau aš. — O Dieve, Henri, kaip aš džiaugiuosi girdėdamas tavo balsą!

— Tai reiškia, kad pamelžei karvę ir gavai kibirą nesakysiu ko. Ar nori, kad kalbėčiau mandagiai, ar ne?

— Ir taip, ir ne, Henri. Reikalai yra beprotiški. Megė išvykusi į Rytų pakrantę. Be abejo, čia yra Kramlis, bet...

— Vadinasi, tau reikia aklo žmogaus, kuris padėtų rasti išėjimą iš karvidės, pilnos karvių, ar ne? Po velnių, leisk man

išsiimti nosinaitę. — Jis nusišnypštė nosį. — Kaip greitai tau reikia šios viską matančios nosies?

— Vakar.

— Aš dabar esu čia! Holivude lankau tokią vargšę juodą atmatą.

— Tu žinai Graumano Kiniškąjį?

— Po velnių, žinoma!

— Kaip greitai tu gali su manimi ten susitikti?

— Taip greitai, kaip tu to nori, sūneli. Aš stovėsiu Bilo Robinsono čečiotkos batų parduotuvėje. Ar mes vėl eisime į kapines?

— Beveik.

Aš paskambinau Kramliui, norėdamas pasakyti, kur ketinu eiti, ir kad galiu pavėluoti pas Ratigan, tačiau pasiimsiu ir Henrį.

— Aklas aklą veda, — pasakė jis.

Dvidešimt devintas skyrius

Jis stovėjo tiksliai toje vietoje, kurioje ir buvo žadėjęs: tobuluose šokančių Bilo Robinsono pėdų įspauduose, neištremtas į tą seniai pradingusį negrų rojų, bet ten, kur jį matė tūkstančiai vaikščiojančių baltųjų.

Jo kūnas buvo tiesus ir ramus, tačiau batai, nenustygdami vietoje, judėjo ir krutėjo Bilo Robinsono pėdų įspauduose. Akys buvo užmerktos, burna užčiaupta — atrodė, kad jis klajoja malonių fantazijų pasaulyje.

Aš atsistojau priešais jį ir atsidusau.

Henris pratrūko.

— „Wrigley's" padvigubina jūsų malonumą, padvigubina jūsų džiaugsmą, su „Wrigley's Doublemint, Doublemint" guma! Nekišk jos man! — Jis nusijuokė ir nutvėrė mane už alkūnių. — Viešpatie, vaikine, tu atrodai *puikiai!* Man nereikia ir *matyti,* kad tai *žinočiau.* Tavo balsas visuomet toks kaip tų žmonių ekrane!

— Tai dėl to, kad tu prisiklausei pernelyg daug filmų.

— Leisk man tave pajusti, vaikeli. Ei, tu geri daug alaus!

— Tu atrodai patinęs, Henri.

— Man visuomet buvo *įdomu,* kaip *aš* atrodau.

— Tai, kaip Bilas Robertsonas skamba, taip tu atrodai, Henri.

— Ar aš čia stoviu jo batuose? Pasakyk taip.

— Puikiai pataikei. Ačiū už tai, kad atėjai, Henri.

— Turėjau ateiti. Šitiek laiko praėjo nuo to laiko, kai mudu naršydavome jo kapines! Aš einu miegoti galvodamas apie kapus priešakyje ir už nugaros. Kokios kapinės yra *čia?*

Aš dirstelėjau į rytietišką Graumano kino teatro fasadą.

— Vaiduoklių. Būtent tą žodį aš pasakiau, kai, būdamas šešerių metų, įsėlinau į pirmąjį aukštą ir pamačiau tuos juodai baltus daiktus, žvairuojančius į mane iš ekrano. Vaiduokliui, grojančiam vargonais, nuplėšiama kaukė, ir jis pašoka trisdešimt pėdų į viršų, kad nužudytų tave vienu žvilgsniu. Atvaizdai aukšti, platūs ir blyškūs, o aktoriai dažniausiai mirę. Vaiduokliai.

— Ar tavo giminaičiai girdėjo tave taip kalbant?

— Su jais — nė pusės žodžio!

— Tai geras vaikas. Aš užuodžiu smilkalus. Tikriausiai Graumano. Klasiški. Nieko bendra su kinišku ragu.

— Eime čia, Henri. Leisk man palaikyti duris.

— Ei, čia tamsu. Ar turi žibintuvėlį? Visuomet malonu mojuoti žibintuvėliu ir apsimesti, kad žinome, ką darome.

— Štai žibintuvėlis, Henri.

— Vaiduokliai, sakai?

— Seansai keturis kartus per dieną jau trisdešimt metų.

— Nelaikyk manęs už alkūnės, taip aš jaučiuosi bevertis. Jei pargriūsiu, nušauk mane!

Ir jis nuėjo pagrindine sale, tik kartkartėmis prisiliesdamas prie sienos, orkestro duobės ir už jos rūsyje plytinčių didžiulių tamsių patalpų link.

— Atrodo, darosi vis tamsiau? — paklausė jis. — Leisk man įjungti prožektorių.

Jis uždegė žibintuvėlį.

— Štai, — nusišypsojo. — Dabar kas kita!

Trisdešimtas skyrius

Tamsiame neapšviestame rūsyje buvo begalė patalpų: kambariai, kambariai ir kambariai, visų sienos ištisai apklijuotos veidrodžiais, visur atspindžiai, atspindžiai ir atspindžių atspindžiai, tuštuma, atspindinti tuštumą, tuštumos jūros ir tuštumos koridoriai.

Mes įėjome į pirmąjį, didžiausią, kambarį. Henris apsuko žibintuvėlį ratu kaip švyturio spindulį.

— Čia pilna vaiduoklių.

Šviesa žybtelėjo ir nuskendo vandenyno gelmėse.

— Tai ne tas pats, kaip viršuje esantys vaiduokliai. Šitie baisesni. Aš visuomet su nuostaba mąstau apie veidrodžius ir tą daiktą, vadinamą atspindžiu. Kitas tu, ar ne tiesa? Už keturių ar penkių pėdų, nugrimzdęs po *ledu?* — Henris bakstelėjo pirštu į stiklą. — Kažkas yra *už* jo?

— Tu, Henri, ir aš.

— Tai velnias. Aš labai norėčiau pats tuo įsitikinti.

Mes ėjome palei ilgą veidrodžiais apklijuotą sieną.

Tuomet juos ir išvydome. Tai buvo daugiau nei vaiduokliai. Grafitai ant stiklo. Aš tikriausiai per staigiai įkvėpiau, nes Henris bemat pasuko žibintuvėlį man į veidą.

— Tu *matai* kažką, ko *aš* nematau?

— Viešpatie, taip!

Aš ištiesiau ranką ir paliečiau pirmąjį šaltą Laiko Langą. Ant mano piršto liko nežymus senų lūpų dažų pėdsakas.

— Nagi? — Henris pasilenkė artyn, tarytum norėdamas geriau įsižiūrėti į mano atradimą. — Kas tai?

— Margo Lorenc. 1923 metai, spalis.

— Kas nors ją čia pakišo po stiklu?

— Ne visiškai. O už trijų pėdų — dar vienas užrašas ant veidrodžio: Chuanita Lopes, 1924-ųjų vasara.

— Nieko nesako.

— Kitas veidrodis: Karla Mur. 1925-ieji, Kalėdos.

— Ei! — sušuko Henris. — Tylusis filmas, bet vienas mano regintis draugas per vieną seansą man apie ją papasakojo. Karla Mur! Ji buvo nepaprasta aktorė!

Aš pakreipiau jo prožektorių.

— Eleonora Tvelvtriz. 1926-ieji, balandis, — skaičiau aš.

— Helen Tvelvtriz vaidino filme „Katė ir kanarėlė“.

— Tai gali būti jos sesuo, tačiau tiek daug vardų buvo suklastota, kad niekada neatrinksi teisybės. Liusilė Le Sueu tapo Džoana Krauford. Lili Čaučoin atgimė kaip Klodetė Kolbert. Gleidis Smit: Kerol Lombard. Keri Grant tapo Arčibald Lič.

— Tu galėtum vesti viktoriną. — Henris ištiesė pirštus. — Kas čia?

— Dženifer Long, 1929-ieji.

— Argi ji nemirė?

— Išnyko maždaug tuo pat metu, kai sesuo Eimi nuskendo jūroje ir prisikėlė, atgimė Aleliuja pakrantėje.

— Ar dar daug vardų?

— Tiek pat, kiek ir veidrodžių.

Henris lyžtelėjo vieną pirštą.

— Mhm... Gerokai pabuvęs, bet — lūpdažis. Kokios spalvos?

— Mandarino oranžinės. Vasaros karščio. Lanviero vyšnios.

— Kaip manai, kodėl šios moterys ant veidrodžių užrašė savo vardus ir datas?

— Todėl, Henri, kad tai nebuvo daug ponių. *Viena* moteris užrašė visus vardus.

— Viena moteris, kuri nebuvo ponia? Palaikyk mano lazdelę, kol aš pagalvosiu.

— Tu *neturi* lazdelės, Henri.

— Juokinga, kaip ranka gali jausti nesančius daiktus. Nori išgirsti mano spėjimą?

Aš linktelėjau galvą, nors Henris ir negalėjo matyti manojo linktelėjimo. Jis nusišypsojo veidrodžiams, kurie tą pačią akimirką šimtą kartų padaugino jo šypseną.

— Konstancija.

Jo pirštai prisilietė prie stiklo.

— Ratigan, — pasakė jis.

Trisdešimt pirmas skyrius

Henris vėl pasilenkė, brūkštelėjo pirštu rausvą parašą ir palytėjo pirštus lūpomis.

Tada nuėjo prie kito veidrodžio ir pakartojo tą pačią procedūrą.

— Skirtingas skonis, — pareiškė jis, kurį laiką mąstęs.

— Skirtingų moterų?

— Visa tai sugrįžta. — Jo akys kietai užsimerkė. — Viešpatie, Viešpatie. Daugybė moterų perėjo per mano rankas, per mano širdį; jos atėjo ir nuėjo nematomos. Liko tik aromatai. Kodėl aš jaučiuosi lyg sustingęs?

— Todėl, kad ir aš taip jaučiuosi.

— Kramlis sako, kad atsukus čiaupą, reikia atsitraukti. Tu esi geras berniukas.

— Aš ne berniukas.

— Tu kalbi kaip keturiolikmetis, kuriam ima keistis balsas ir kuris bando auginti ūsus.

Jis ėjo prie kiekvieno veidrodžio ir lytėjo, o paskui nereginčiomis akimis žvelgė į dešimtmečių senumo dažų liekanas ant savo pirštų.

— Visos jos turi kažką bendra su Konstancija?

— Nujaučiu, kad taip.

— Tavo geras skrandis; aš tai žinau iš tavo knygų, kurios man buvo perskaitytos. Mano mama kartą pasakė, kad gilus tarpas tarp smegenų pusrutulių yra geriau nei dvejos smegenys. Dauguma žmonių smegenis naudoja pernelyg intensyviai, kai tuo metu turėtų klausyti to daikto po šonkauliais. Gang — ganglijas? Mano mama niekuomet jo taip nevadino. Namų voras, sakydavo ji. Kai ji sutikdavo kokį kvailą politikierių, virš skrandžio visuomet jausdavo ramybę. Jei voras imdavo trūkčioti, ji nusišypsodavo ir sakydavo: *taip*. Tačiau jei voras susitraukdavo į kamuoliuką, ji užmerkdavo akis ir sakydavo: *ne*. Toks esi tu.

— Mano mama man skaitydavo tavo knygas. Ji sakydavo, kad tu nerašai nuobodžių istorijų pilkąja savo smegenų medžiaga. Tu vadovaujiesi tuo daiktu už savo šonkaulių. Mano mama sakydavo: „Tas berniukas niekada nesusirgs, niekuomet nebus žmonių nunuodytas, jis žino, kaip vemti, paerzindamas tą į kamuoliuką susisukusį vorą ir leisdamas jam išeiti lauk". Ji sakydavo: „Jis nepasilieka naktimis blogoje draugijoje ir nesistengia pasenti, kol tebėra jaunas. Jis taps žymiu daktaru, kurio rankos iš karto suras skausmo priežastį ir išraus ją".

— Visa tai tau sakė tavo mama? — raustelėjau aš.

— Moteris, kuri susilaukė dvylikos vaikų, iš kurių šešis palaidojo, kitus užaugino. Vienas blogas vyras, vienas geras. Ji puikiai žinojo, ant kurios pusės miegoti, norint atpalaiduoti savo virškinimo traktą.

— Gaila, kad aš jos nesutikau.

— Ji dar čia. — Henris uždėjo delną sau ant krūtinės.

Jis tyrinėjo nematomus veidrodžius, paskui iš kišenės išsitraukė savo juodus akinius, nuvalė ir užsidėjo ant nosies.

— Taip geriau. Ratigan, visi šie vardai, ar ji visiška beprotė? Ar ji kada buvo tikrai psichiškai sveika?

— Jūroje. Aš girdėdavau ją plaukiojančią toli jūroje su ruoniais, šūkaujančią — tikra laisvės dvasia.

— Gal geriau jai buvo pasilikti tenai.

— Hermanas Melvilis, — sumurmėjau aš.

— Pakartok dar kartą!

— Man prireikė ne vienerių metų, kad įveikčiau „Mobį Diką". Melvilis turėjo pasilikti jūroje su savo draugu Džeku. Krantas? Kai jis gyvendavo sausumoje, jo siela būdavo atplėšta nuo kūno. Krante jis pasendavo trisdešimčia metų ir pusgyvis sėdėdavo muitininkų pašiūrėje.

— Vargšas kalės vaikas, — sušnibždėjo Henris.

— Vargšas kalės vaikas, — tyliai pakartojau aš.

— O Ratigan? Tu manai, ji turėjo likti jūroje ir negrįžti į savo nuostabų būstą paplūdimy?

— Tai buvo didelis, šviesus, baltas ir mielas, bet vis dėlto kapas, pilnas vaiduoklių, kaip ir tie filmai viršuje, keturiasdešimties pėdų aukščio, penkiasdešimties pėdų pločio, kaip ir šitie veidrodžiai čionai, ir viena moteris, neaišku dėl ko, jų visų neapkenčianti.

— Vargšė kalės duktė, — sumurmėjo Henris.

— Vargšė kalė, — pasakiau aš.

Trisdešimt antras skyrius

— **P**anagrinėkime šiek tiek išsamiau, — pasakė Henris. — Įjunk šviesas, kad man nebereikėtų lazdelės.

— Ar tu jauti, kada šviesos yra įjungtos, o kada — ne?

— Kvailas vaikigalis. Skaityk man vardus!

Aš paėmiau jį už rankos ir mes nuėjome palei veidrodžius. Aš balsu skaičiau ant jų užrašytus vardus.

— Datos po vardais, — tarė Henris. — Ar jos artėja prie *dabarties?*

1935. 1937. 1939. 1950. 1955.

Šalia datų — vardai, vardai, vardai, visi skirtingi.

— Viena per daug, — pasakė Henris. — Jau viskas?

— Paskutinis veidrodis ir data. Spalio trisdešimt pirmoji. Praėjusieji metai.

— Kaip čia yra, kad viskas tau atsitinka per Helovyną?

— Likimas ir Dievo apvaizda mėgsta tokius verksnius kaip aš.

— Tu pasakei datą, tačiau... — Henris palietė šaltą stiklą. — Nėra pavardės?

— Nėra.

— Ji ketina ateiti ir *užrašyti* vardą? Ketina pasirodyti

nedegdama šviesos, taip tyliai, kad ir šuva vargiai tegalėtų išgirsti. Ji...

— Užsičiaupk, Henri. — Aš žvelgiau pro veidrodžius į atspindžių segmentais suskaidytą naktį, kurioje šmėžavo šešėliai-vaiduokliai.

— Sūnau, — Henris paėmė mane už rankos. — Eime lauk.

— Dar vienas dalykas. — Aš paėjėjau gal dešimt žingsnių į šalį ir sustojau.

— Nesakyk man, — Henris įkvėpė oro. — Tu ką tik atsiplėšei nuo grindų.

Aš pažvelgiau žemyn į po kojomis žiojėjančią skylę. Joje tvyrojo akla tamsa, dugno nebuvo matyti.

— Atrodo tuščia, — įkvėpė Henris. — *Lietaus kanalizacija!*

— Taip, po teatro užkulisiais.

— Po velnių! — sušuko Henris, nes staiga po kojomis sušniokštė vanduo, gaiviai kvepiantis žaliomis kalvomis ir vėsiu kalnų oru.

— Prieš keletą valandų lijo. Prireikia valandos, kol lietaus vandens antplūdis pasiekia šią vietą. Didžiąją metų dalį lietaus kanalizacija būna tuščia. Dabar joje per pėdą vandens, garmančio iki pat vandenyno.

Aš pasilenkiau ir apčiupinėjau angos vidų. Užčiuopiau pakopas.

— Tu tikriausiai *nelipsi* žemyn? — paklausė Henris.

— Dabar tamsu ir šalta, iki jūros — ilgas kelias, o jei nesisaugosi, gali prigerti.

Henris sušnirpštė nosimi.

— Ar manai, kad šiuo keliu ji atėjo įrašyti šių vardų?

— Arba atėjo per teatrą ir paskui nusileido tenai.

— Ei! *Daugiau* vandens!

Iš angos dvelktelėjo galingas labai šalto vėjo gūsis.

— Jėzau Kristau! — suklikau aš.

— Ką?

— Aš kažką *pamačiau,* — pasakiau, įtemptai žiūrėdamas į tamsą.

— Jei tu nematei, *aš* mačiau! — Prožektoriaus spindulys ėmė beprotiškai blaškytis po kambarį, kai Henris, įsitvėręs man į alkūnę, paskubomis pasitraukė toliau nuo angos.

— Mes einame teisingu keliu?

— Viešpatie, — atsakiau, — aš *tikiuosi,* jog taip!

Trisdešimt trečias skyrius

Iš taksi išlipome šalikelėje priešais didelę baltą arabišką Ratigan tvirtovę.

— Ponuli, — pasakė Henris ir pridūrė: — Tas skaitiklis sukosi aiškiai per greitai. Nuo šiol vairuosiu *aš*.

Kramlis mūsų laukė ne priešais namą palei vandenyną, bet toliau, prie baseino, su pustuziniu pilnų martinio butelių ir dviem jau tuščiais. Išdidžiai žiūrėdamas į juos, jis viską paaiškino.

— Dabar aš esu pasiruošęs įsitraukti į tavo bukagalviškus reikalus. Aš esu *sutvirtintas*. Sveikas, Henri. Henri, ar tau neliūdna, kad palikai Naująjį Orleaną dėl tos sumautos įmonės?

— Vienas iš šių gėrimų kvepia kaip degtinė, ar ne tiesa? *Tai* padėtų man mažiau liūdėti.

Aš padaviau stiklą Henriui ir, kol Kramlis spoksojo į mane, paskubomis pasiėmiau vieną sau.

— Gerai, pilk, — pasakė jis.

Aš jam papasakojau apie Graumano teatrą ir veidrodžius požeminiuose persirengimo kambariuose.

— Be to, — pridėjau, — aš sudarinėju sąrašus.

— Laikykis. Tu mane išblaivinai, — pasakė Kramlis. — Leisk man nužudyti dar vieną. — Jis su apsimestine pagarba pakėlė stiklą. — Gerai, skaityk savo sąrašus.

— Bakalėjininkas ant Maunt Louvo kalno. Karalienės Kalifijos kaimynai Bunkerio kalvoje. Tėvo Ratigano sekretorė. Filmų projekcininkas aukštai kabinoje Graumano Kiniškajame.

Čia įsiterpė Henris.

— Tas džentelmenas Graumano teatre..?

Aš apibūdinau Rastlerį, įsispraudusį mažame kambarėlyje tarp kino juostų stirtų, kambarėlyje, kurio sienos nukabinėtos liūdnų moterų su į praeitį nugrimzdusiais vardais nuotraukomis.

Henris susimąstė.

— Klausyk. Ar sudarei moterų, atvaizduotų ant to kambario sienų kabančiose nuotraukose, sąrašą?

Aš ėmiau skaityti iš savo užrašų:

— Meibel. Helen. Merilė. Anabelė. Heizel. Beti Lu. Klara. Poliana...

Kramlis atsisėdo tiesiau.

— Ar sudarei ant veidrodžių užrašytų vardų sąrašą?

Aš papurčiau galvą.

— Ten buvo *tamsu.*

— Lengviau negali būti, — pabarškino sau į galvą Henris. — Heizel. Anabelė. Greis. Poliana. Helen. Merilė. Beti Lu. Pastebite panašumų?

Kol Henris žėrė vardus, aš juos paskubomis užsirašinėjau savo užrašų knygelėje. Puikus atitikimas.

Tą akimirką trenkė žaibas. Užgeso lempos. Mes girdėjome, kaip bangų mūša griaudėja Ratigan paplūdimyje, nusidabrintame mėnulio šviesos. Nugriaudėjo perkūnas. Įsivyravusi pauzė man suteikė laiko pagalvoti ir pasakyti:

— Ratigan turi visą Akademijos metraštį su nuotraukomis, duomenimis apie amžių ir pareigas. Jos konkurentai

yra visi. Tai susiję su visomis tomis nuotraukomis viršuje ir veidrodžiais apačioje, tiesa?

Atsirito perkūno aidas, o tada vėl įsižiebė užgesusios šviesos.

Mes įėjome į vidų ir susiradome Akademijos metraščius.

— Ieškokite vardų, kurie buvo užrašyti ant veidrodžių, — patarė Henris.

— Žinau, žinau, — suniurzgė Kramlis.

Per pusvalandį mes pervertėme trijų dešimtmečių Akademijos metraščių duomenis.

— Etel, Karlota, Siuzana, Klara, Helen, — skaičiau aš.

— Konstancija negali nekęsti jų visų.

— Gal ir gali, — pasakė Henris. — Ką dar ji turi savo knygų lentynose?

Po valandos mes aptikome kažkokius albumus, pilnus senų laikų nuotraukų su duomenimis apie aktorius. Po viena iš nuotraukų buvo užrašyta: J. Velingtonas Bredfordas. Aš skaičiau toliau: tariamoji Talula Du, tariamoji Svenson, Šlovė Aukštybėse, tariamoji Juokingas Veidas.

Mano pakaušyje tyliai suskambo varpelis.

Atsiverčiau kitą albumą ir perskaičiau:

— Albertas Greitai. Nerimti paistalai. Atlieka visus vaidmenis „Didžiuosiuose lūkesčiuose". Vaidina „Kalėdų giesmėje", „Kalėdų giesmės" Šykštuolis, Merli, Trejos Kalėdos, Fezivigas. „Šventoji Džoana", nesudeginta. Albertas Greitai. „Greiti pokyčiai". Gimęs: 1895. Laisvėje.

Mano pakaušyje vėl tyliai suskambo varpelis.

— Palaukite, — sumurmėjau. — Nuotraukos, veidrodžiai, o štai dar vyriškis, Bredfordas, kuris yra *visos* moterys. Ir kitas vyriškis, Greitai, kuris yra visi vyrai, kiekvienas vyras. — Varpelio skambėjimas liovėsi. — Ar Konstancija juos pažinojo?

Aš kaip lunatikas nuėjau ir paėmiau Konstancijos mirusiųjų knygą.

Štai jis.

Bredfordas buvo viename iš pirmųjų puslapių.

Greitai perverčiau knygą iki pabaigos.

— Bet šie vardai neapibrėžti raudonais apskritimais. Kaip suprasti? Ar jie gyvi, ar mirę?

— Reikia nueiti ir išsiaiškinti, — pasakė Henris.

Dar kartą smogė žaibas. Šviesos vėl užgeso.

Tamsoje išgirdau Henrio balsą:

— Nesakyk, leisk man spėti.

Trisdešimt ketvirtas skyrius

Kramlis mus išleido prie seno daugiabučio namo ir nuvažiavo.

— Na, — paklausė Henris, — ką mes čia darysime?

Įėjęs pro duris, aš apsidairiau po triaukštę laiptinę.

— Ieškosime Marlenos Ditrich, gyvos ir sveikos.

Dar nepabeldęs į duris, aš užuodžiau pro jų plyšius sklindantį kvepalų aromatą. Nusičiaudėjau ir pabeldžiau.

— Dieve brangus, — anapus pasigirdo balsas, — aš neturiu ko apsivilkti.

Durys atsivėrė. Anapus jų stovėjo kimono su Viktorijos laikų reliktu viduje, besiranganču ir mėginančiu sutilpti į drabužį. Po kelių akimirkų jis nustojo rangytis ir nužvelgė mano batus, blauzdikaulius, pečius ir galiausiai pažvelgė į akis.

— J. Velingtonas Bredfordas? — atsikrenkštęs paklausiau aš. — Ponas Bredfordas?

— Kas klausia? — nustebo tarpduryje stovinti būtybė. — Jėzau. Užeikite. Užeikite. O kas tas kitas daiktas?

— Aš esu šio vaikino Matančioji Akis, — prisistatė Henris. — Tai kėdė? Norėčiau atsisėsti. Čia labai stiprus kvapas. Nepriimkite asmeniškai.

Kimono paleido debesį konfeti ir pamojo mums oriu savo plačios rankovės mostu.

— Tikiuosi, jus pas mane atvedė ne reikalai. Prisėskite, kol Mama įpils džino. Didelį ar mažą?

Man dar nespėjus prasižioti, jis pripylė didelį stiklą mėlynojo krištolinio Bombėjaus likerio. Aš sriūbtelėjau.

— Tai geras berniukas, — pasakė Bredfordas. — Jūs penkioms minutėms ar visam vakarui? Mano Dieve, jis rausta. Tai jūs dėl Ratigan?

— Ratigan! — sušukau aš. — Iš kur žinote?

— Ji čia buvo ir neseniai išėjo. Kas keletą metų Ratigan išnyksta. Taip ji išsiskiria su nauju vyru ar senu meilužiu. Dieve, ar savo astrologu. *Quien sabe?*

Aš apstulbęs linktelėjau galvą.

— Ji atėjo prieš keletą valandų ir paklausė, kaip man sekasi. „Visi tie žmonės", — kalbėjo ji. „Konstancija, — pasakiau aš, — kiek katės gyvenimų tu turėjai? Tūkstantį? Neklausk, kuriuo dūmtraukiu aš pakilau į viršų ir po kuria lova palindau!"

— Bet...

— Jokių bet. Motina Žemė viską žino. Konstancija atrado Froidą, paskui metėsi prie Jungo ir Darvino. Ar tu žinojai, kad ji permiegojo su visomis šešiomis studijos galvomis? Tai buvo lažybos, kurias ji sudarė su Hariu Konu pas Brauną Derbį. „Aš sudorosiu Džeką Varnerį ir jo brolius", — sakė ji. „Visus tais pačiais metais?" — sušuko Konas. „Taip, po velnių, — pasakė Konstancija. — Per vieną savaitę, neskaitant sekmadienio!" „Lažinuosi iš šimto, kad tau tai nepavyks!" — pasakė Konas. „Lažinkis iš tūkstančio", — atšovė Konstancija. Haris Konas rūsčiai pažvelgė į ją. „Ką tu paliksi užstato?" „Save", — pasakė Ratigan. „Pasipurtyk!" — suriko Konas. Ji visa pasipurtė ir sušuko: „Laikyk!" — ir, metusi savo kelnes Konui ant kelių, nubėgo.

Uždusęs J. V. Bredfordas tęsė:

— Ar žinojai, kad kadaise aš buvau Džudi Garland? Tuomet — Džoan Krauford, paskui — Betė Devis. Aš buvau banko direktorius „Gelbėjimosi valtyje". Esu tikras nakties bastūnas, einu miegoti vėlai, vėlai ir keliuosi. Jums reikia pagalbos ieškant Ratigan? Aš galiu išvardyti jos paliktus meilužius. Kai kurie iš jų buvo atėję pas mane ir verkė man į sterblę. Jūs norite kažką *pasakyti?*

— Ar čia kur nors esate *tikra* jūs? — paklausiau aš.

— Dieve, aš tikiuosi, ne. Kaip baisu atsibusti lovoje tik su savimi! Ratigan. Jūs buvote jos name paplūdimy? Po Karuzo ten gyveno Artis Šou. Ji jį gavo, kai jai buvo trylika. Užginė jį ant La Skalos sienos. Kai ji užbaigė su Lorencu Tibetu, jis dainavo sopranu. Jie turėjo budintį sanitarų automobilį, kai 1936 metais burna į burną ji nukvėpavo Thalbergą į Miško Pievelę. Ar gerai jaučiatės?

— Mane ką tik užgriuvo dešimties tonų seifas.

— Išgerk dar džino. Talula taip liepia.

— Jūs padėsite mums surasti Konstanciją?

— Niekas kitas tau ir nepadės. Aš jai prieš milijoną metų paskolinau visą savo drabužių spintą. Atidaviau jai savo nereikalingus kosmetikos atributus, išmokiau ją naudotis kvepalais, pamokiau, kaip iš nuostabos pakelti antakius, įtempti ausis, prikąsti viršutinę lūpą, plačiai šypsotis, suplokštinti ar iškelti krūtinę, tapti milžine arba nykštuke. Aš buvau veidrodis, prieš kurį ji pozavo ir matė, kaip aš ją stebiu, mirksiu, apsimetu graužiamas sąžinės, įsitempęs, nuliūdęs, susižavėjęs, kaip aš giedu auksiniame narvelyje, apsivelku pižamą, basas išbėgu lauk. Ji jodinėjo ant aukštosios mokyklos arkliuko, bendravo su balerinomis. Išeidama ji jau buvo visiškai kita. Tai buvo prieš dešimt tūkstančių vodevilių. Ir viskas tam, kad ji galėtų varžytis su kitomis aktorėmis dėl vaidmenų arba, galimas daiktas, vogti jų vyrus.

— Gerai, leliuk, — pasakė J. V. Bredfordas, kažką rašyda-

mas knygutėje. — Štai dar keletas tų, kurie mylėjo Konstanciją. Devyni prodiuseriai, dešimt direktorių, keturiasdešimt penki laisvi aktoriai ir kurapka kriaušės medyje.

— Ar ji niekuomet nenusiramindavo?

— Ar kada matei ruonius aplink plaukiojančią Ratigan? Slidūs kaip alyva, greitesni nei gyvsidabris, kerta į lovą kaip žaibas. Numeris vienas Los Andželo maratone dar iki to laiko, kai tas maratonas buvo pradėtas organizuoti. Galėjo būti trijų studijų tarybos pirmininkė, bet pasitraukdavo tituluojama Vampyre, Madam Defarž ir Doli Medison. Štai!

— Dėkui. — Aš permečiau akimis sąrašą, kurio nariais buvo galima dukart užpildyti Bastiliją.

— Dabar turiu atsiprašyti, Mata Hari turi *persirengti!*

Žybt! — jis praskleidė savo kimono.

Žybt! — aš stvėriau Henrį už rankos ir mes pasileidome laiptine žemyn, į gatvę.

— Ei! — sušuko kažkas mums už nugarų. — Palaukite!

Aš atsigręžiau ir pažvelgiau aukštyn. Nuo viršutinio laiptinės turėklo persisvėrusi žiūrėjo Herlou-Ditrich-Kolbert, plačiai šypsodamasi ir laukdama, kol Von Stroheimas ją nufotografuos stambiu planu.

— Yra dar kai kas panašus į mane, netgi dar labiau išprotėjęs. Greitai!

— Albertas Greitai! — sušukau aš. — Jis gyvas?

— Jis kas savaitę apsilanko naktiniame klube, tuomet ligoninėje atgauna jėgas ir loposi žaizdas. Kai jie jį sulopo, jis vėl kartoja savo atsisveikinimo turnė. Sumautas kvailys, eidamas dešimtą dešimtį, jis pasakė suradęs Konstanciją (melas!) 66-ajame kelyje, kai jam buvo, mano Dieve, keturiasdešimt, penkiasdešimt. Keliaudamas po šalį, jis nutvėrė šią nutrūktgalvę su įtartinai didelėmis krūtimis. Padarė ją žvaigžde, tuo tarpu jo paties žvaigždė išblėso. Savo salone rengia *theatre intime.* Šeštadienių vakarais sutraukia žmones pažiūrėti Ce-

zario nužudymo, Antonijaus kritimo ant jo kardo, gyvatės įkąstos Kleopatros. — Žemyn nusklendė nedidelis popieriaus lapelis. — Štai! Ir dar šis tas *daugiau!*

— Kas?

— Koni, Helen, Anetė, Roberta. Konstancija nebepasirodė gyvenimo keitimo pamokose! Praėjusią savaitę. Ji turėjo sugrįžti, tačiau nesugrįžo.

— Nesuprantu! — sušukau aš.

— Aš mokiau ją esminių dalykų, mokiau apie tamsą, šviesą, garsą, tylą, šėlsmą, ramybę, mokiau ją susirasti sau naują vaidmenį. Ji nuolatos sugrįždavo pas mane, kad išmoktų kažko daugiau. Ji norėjo tapti nauju žmogumi. Galbūt tokiu, kokiu kadaise buvo ji pati. Tačiau aš nežinojau, kaip jai padėti. Pasiskirstymas vaidmenimis, Jėzau, kaip galima aktorių „nuimti nuo kabliuko“? V. C. Fildsas išmoko būti V. C. Fildsu vodevilyje. Jis niekuomet nepabėgo nuo tų antrankių. Tad pasirodė Konstancija ir pasakė: „Padėk man surasti naująją save“. Aš atsakiau: „Konstancija, aš nežinau, kaip tau padėti. Susirask kunigą, kuris ant tavosios esybės griaučių užvilktų naują pavidalą“.

Mano galvoje visu smarkumu suskambo įspėjantis varpelis. Kunigas.

— Tai štai, — pasakė Džin Herlou. — Tikriausiai sutrikdžiau, bet palinksminau? Čiao.

Bredford pranyko duryse.

— Greitai, — žioptelėjau aš. — Skambinkime Kramliui.

— Ko taip skubėti? — paklausė Henris.

— Ne, ne, Albertui Greitai, triušiui, nardančiam po skrybėle ir atgal, Hamleto tėvo vaiduokliui.

— A, *jam*, — numykė Henris.

Trisdešimt penktas skyrius

Mes išleidome Henrį prie vienos saldžiakalbės kaimynės namų Centrinėje aveniu. Tuomet Kramlis pavežė mane iki Alberto Greitai namų. Tai buvo devyniasdešimt devynerių metų senelis, pirmasis Ratigan „mokytojas“.

— Pirmasis, — pasakė jis. — Bertiliono ekspertas, kuris padarė Konstancijos pirštų antspaudus — ne tik pirštų, bet ir alkūnių, ir kelių.

Vodevilyje jis buvo žinomas kaip Ponas Metafora, kuris vaidino bet kurį iš *Senų keistenybių parduotuvės* ar bet kurį iš Fagino giminės „Oliveryje Tviste“, auditorijai šaukiant „Dėkui!“ Jis atrodė labiau liguistas nei Merlis, blyškesnis nei Pu.

Netrukus, kritikų teigimu, orkestrų atliekami rekviem užpildys Temzę raudulingomis bangomis, kai jis pats nublokš save į amžinybę.

Visa tai Metafora-Greitai pasakojo linksmai ir daugžodžiaudamas, man besėdint jo mažame kambarėlyje užkulisiuose. Aš atstūmiau dėžutę popierinių nosinaičių, kurias jis pasiūlė prieš vesdamas mane pas savo Liuciją.

— Palaukit, — galiausiai surikau, — ką galite pasakyti apie Konstanciją?

— Menkai ją tepažįstu, — atsakė jis, — bet *pažinojau* Keti Keleher, gimusią 1926 metais, savo pirmąjį Pigmalijono vaiką!

— Pigmalijono? — sumurmėjau aš, jausdamas, kaip detalės stoja į savo vietas.

— Ar prisimeni Moli Kalahan, 1927?

— Blankiai.

— O Poli Riordan, 1926?

— Beveik.

— Keti buvo Alisa Stebuklų Šalyje, Moli buvo Ištižėlė* iš „Išprotėjusios dienos ištižėlės". Poli buvo „Poli iš cirko", tais pačiais metais. Keti, Moli, Poli — tai vis ta pati Konstancija. Dulkių sūkurys įsiveržė bevardis, išėjo įžymybė. Aš išmokiau ją šaukti: „Aš esu Poli!" Prodiuseriai šaukė: „Tu esi Poli, tu esi Poli!" Filmas buvo susuktas per šešias dienas. Tuomet aš ją priverčiau pereiti prie Leo Liūto Gerklės. „Aš esu gražioji Keti Keli!" „Taip, tu esi!" — riaumojo liūtas. Jos antrasis filmas susuktas per keturias dienas! Keli išnyko, tuomet Moli užlipo ant RKO radijo bokšto. Tad būtent Moli, Poli, Doli, Seli, Džerti, Koni... ir *Konstancija* lakstė po studijos pieveles!

— Ar niekas neįtarė, kad Konstancija daugybę metų vaidina daugiau nei vieną vaidmenį?

— Tiktai aš, Albertas Greitai, padėjau jai patekti į ekraną, nusitverti fortūną ir šlovę! Riebi auksinė kiaulytė! Nė vienas niekuomet nesužinojo, kad kai kurie personažų vardai ant viršdurio nuosvyrų Holivudo bulvare buvo vardai, kuriuos sukūrė ar pasiskolino Konstancija. Galimas daiktas, kad ji įspaudė savo kojytes Graumano kieme keturiose vietose keturiais skirtingo dydžio batais!

— O kur Moli, Poli, Seli, Džerti, Koni dabar?

— Netgi *ji* nežino. Štai šeši skirtingi adresai per dvylika skirtingų vasarų. Galimas daiktas, ji paskendo aukštoje žolė-

---

* Polly (*angl.*) — ištižėlė.

je. *Metai* yra puiki vieta pasislėpti. Pats Dievas tave paslepia. Brangusis! Koks mano vardas?!

Jis padarė kūliavirstį ir aš išgirdau, kaip sugirgždėjo seni kaulai.

— Iki! — jis skausmingai nusišypsojo.

— Pone Metafora!

— Jūs supratote! — pasakė jis ir išsitiesė ant grindų.

Aš išsigandęs pasilenkiau prie jo. Jis pramerkė vieną akį.

— Tai buvo *artimas* numeris. Padėk man atsikelti. Aš išgąsdinau Ratigan, todėl ji išbėgo, — jis burbuliavo toliau. — Tai buvo tiktai detalės. Pagaliau juk aš esu Feidžinas, Merlėjus, Skrudžas, Hamletas, Greitai. Kas nors panašus į mane turėjo turėti smalsumo ir pasistengti išsiaiškinti, kuriais metais ji gyveno ir ar iš viso gyveno. Kuo senesnis aš dariausi, tuo jautresnis buvau Konstancijos pergalėms ir pralaimėjimams. Aš laukiau daugelį metų, laukiau pernelyg ilgai, lygiai kaip Hamletas per ilgai laukė, ketindamas nužudyti šėtoną, kuris nužudė jo tėvo vaiduoklį! Ofelija ir Cezaris maldavo nužudymo. Konstancijos prisiminimai išprovokavo jos panišką bėgimą. Todėl sulaukus devyniasdešimties, visas mano vidus šaukte šaukėsi keršto. Kaip prakeiktas kvailys aš pasiunčiau jai mirusiųjų knygą. Tad tikriausiai Konstancija bėgo nuo mano beprotybės.

— Paskambink greitajai, — pridūrė Ponas Metafora. — Aš susilaužiau du blauzdikaulius ir gavau trūkį. Ar užsirašei visa tai?

— Vėliau.

— Nelauk! Užsirašyk tai. Po valandos aš būsiu panteone tarp statulų. Kur mano lova?

Aš paguldžiau jį į lovą.

— Nusiraminkite, — pasakiau jam. — Ta mirusiųjų knyga... Sakote, *jūs* ją nusiuntėte Konstancijai?

— Praėjusį mėnesį prie filmo „Moterų lyga“ buvo pusiau

idiotiška, pusiau garažinė aktorinio šlamšto prekyvietė. Aš įsigijau keletą Ferbankso nuotraukų ir Krosbi dainų sąsiuvinį, ir čia po ranka pasitaikė Ratigan išmesta telefonų knygutė, pilna jos meilužių adresų. Mano Dieve, aš buvau gyvatė Rojaus sode. Griebiau tą prakeikimą už keletą centų, peržvelgiau sąrašus, išgėriau nuodus. Kodėl nesugrąžinus Ratigan jos košmarų? Susiradau jos namus, numečiau Mirusiųjų Knygą ir nubėgau. Ar ta knygutė jai sukėlė paniką?

— O Dieve, taip, — pasakiau, žiūrėdamas į besišypsantį Pono Greitai veidą. — Tuomet jūs neturite nieko bendra su tuo vargšu žmogeliu ant Maunt Louvo kalno?

— Pirmasis Konstancijos žinduklis? Tas senas kvailys nebegyvas?

— Jį nužudė laikraščiai.

— Kritikai tai sugeba.

— Ne. Jį nužudė virsdamos tonos *Tribune.*

— Vienu ar kitu būdu laikraščiai žudo.

— Ir jūs netrikdėte Karalienės Kalifijos ramybės?

— Ta sena Nojaus Arka pilna dvigubo kiekvienos rūšies melo. Aukšto ir žemo, karšto ir šalto. Kupranugarių mėšlo ir arklių obuolių. Ji kažkada nurodė Konstancijai, kur eiti, ir ta nuėjo. Ji irgi negyva?

— Nukrito nuo laiptų.

— *Aš* jos nepastūmiau.

— Paskui buvo kunigas...

— Jos brolis? Ta pati klaida. Kalifija jai liepė ieškoti kunigo. Tačiau jis, mano Dieve, pasiūlė jai eiti į pragarą. Ir Konstancija nuėjo. Kas nužudė *jį?* Dieve, visi negyvi!

— Ji rėkė ant jo. Ar bent jau aš manau, kad tai buvo ji.

— Tu žinai, ką ji rėkė?

— Ne.

— *Aš* žinau.

— Jūs?

— Vidurnaktį, praėjusią naktį, aš išgirdau balsus — pa-

maniau, kad sapnuoju. Tas balsas tikrai turėjo būti jos. Galbūt tai, ką ji rėkė ant to vargšo prakeikto kunigo, buvo skirta ir man. Nori išgirsti?

— Aš laukiu.

— O, taip. Ji šaukė: „Kaip man sugrįžti atgal, kur yra kita vieta, kaip man sugrįžti atgal?"

— Sugrįžti atgal — į kur?

Jo veidu perbėgo trumpas minčių šešėlis. Jis prunkštelėjo.

— Jos brolis jai pasakė, kur eiti, ir ji nuėjo. Galiausiai ji pasakė: „Aš esu pasiklydusi, parodyk man kelią". Konstancija nori būti surasta. Teisingai?

— Taip. Ne. Dieve, aš nežinau.

— Nežino ir ji. Galbūt todėl ir rėkė. Bet mano namas yra pastatytas iš plytų. Jis dar nė sykio nesugriuvo.

— Kiti sugriuvo.

— Jos buvęs vyras, Kalifija, jos brolis?

— Tai ilga istorija.

— Ir tavęs dar laukia ilgos mylios iki lovos?

— Taip...

— Neužbaik kaip ta senio višta, kuri deda kiaušinius tokios spalvos, ant kokios ją patupdai. Raudonas šalikas — raudoni kiaušiniai. Mėlynas skuduras — mėlyni. Violetinė liemenė — violetiniai. Tai aš. Pastebi languotą vilnonę antklodę šiame kambaryje?

Antklodė buvo balta baltutėlė, ir aš jam tai pasakiau.

— Tavo blogos akys, — pasakė jis, tyrinėdamas mane. — Tu aiškiai per daug kalbi. Man viskas aišku. Iki. — Jis užsimerkė.

— Sere, — pašaukiau aš.

— Aš užsiėmęs, — sumurmėjo jis. — Koks mano vardas?

— Feidžinas, Otelas, Learas, O'Keisis, Busas, Skrudžas.

— O, taip, — pasakė jis ir užknarkė.

Trisdešimt šeštas skyrius

Susistabdęs taksi, nuvažiavau prie jūros, atgal į savo mažą namelį. Man reikėjo pagalvoti.

Tuomet į mano namelio duris iš okeano pusės pasigirdo smūgis, lyg kas būtų į jas tvojęs kūju. Bum!

Aš pašokau, kad pagaučiau tai, kol tas kažkas dar neįlėkė į vidų.

Mane apakino šviesos žybsnis iš skaistaus apskrito kristalo, įstatyto į piktą akiduobę.

— Sveikas, Edgarai Volesai, tu kvailas prakeiktas kalės sūnau, tu! — užriko balsas.

Aš atšokau apstulbintas, kad jis, tas sudžiūvęs sumautas rašeiva, mane pavadino Edgaru Volesu!

— Sveikas, Fricai! — sušukau ir aš. — Tu kvailas prakeiktas kalės sūnau, tu! Eik į vidų!

— Einu, einu!

Tarytum avėdamas sunkius kariškus batus, Fricas Vongas nurėpliojo per kilimą. Jo kulnai sutraškėjo; jis išsiėmė savo monoklį ir, laikydamas jį ore, įsistebeilijo į mane.

— Tu sensti! — suriko jis su pasigardžiavimu.

— Tu jau *pasenai!* — surikau ir aš.

— Užgaulioji?

— Kaip šauksi, taip atsilieps!

— Prašyčiau tyliau kalbėti.

— Tu irgi! — suklykiau aš. — Ar *girdėjai,* kaip mane pavadinai?

— Ar Mikis Spileinas geriau?

— Lauk!

— Džonas Steinbekas?

— Gerai! Pažemink savo balsą.

— Ar dabar gerai? — sušnibždėjo jis.

— Dar girdžiu tave.

Fricas Vongas gardžiai nusikvatojo.

— Mano mielasis nesantuokinis sūnus.

— Mano neištikimas neteisėtas tėtis!

Mes tvirtai apsikabinome, negalėdami suvaldyti juoko priepuolio.

Fricas Vongas nusišluostė akis.

— Dabar, kai atlikome visus formalumus, — sudundeno jis, — pasakyk, *kaip tu laikaisi?*

— Gyvas. O tu?

— Vargiai. Kodėl vėluoji patiekti pašarą?

Aš ištraukiau Kramlio alų.

— Kiaulių pamazgos, — pasakė Fricas. — Vyno nėra? Bet... — Jis išgėrė ir susiraukęs atsisėdo ant mano vienintelės kėdės. — Kuo galiu padėti?

— Kas verčia tave manyti, kad man reikia pagalbos?

— Tau *visuomet* reikia pagalbos! Palauk! Aš negaliu atsilaikyti prieš šitą. — Jis išžingsniavo pro duris į lietų, netrukus įsmuko atgal su *Le Corton* buteliu ir jį tyliai atidarė nuostabiu šviesiai sidabrinės spalvos kamščiatraukiu, kurį išsitraukė iš savo kišenės.

Aš atnešiau du senus, bet švarius želė indus. Fricas pildamas su panieka žvelgė į juos.

— 1949! — pasakė jis. — *Puikūs metai.* Laukiu garsių susižavėjimo šūksnių!

Aš užsiverčiau taurę.

— Negerk vienu mauku! — sušuko Fricas. — Dėl Dievo meilės, įkvėpk! Kvėpuok!

Aš įkvėpiau. Pateliūskavau taurėje likusį vyną.

— Velniškai geras.

— Jėzau Kristau! Tik geras?

— Leisk man pagalvoti.

— Velniai tave griebtų. *Negalvok!* Gerk per nosį! Iškvėpk pro ausis!

Užmerkęs akis, jis man parodė, kaip reikia daryti.

Aš padariau, kaip parodė.

— Puikus.

— Dabar sėskis ir užsičiaupk.

— Tai *mano* vieta, Fricai.

— Ne, dabar tai ne tavo vieta.

Aš atsisėdau ant grindų ir nugara atsirėmiau į sieną, o jis atsistojo virš manęs kaip Cezaris, raitas ant skruzdėlyno.

— Dabar, — pasakė jis, — atskleisk savo kortas.

Aš sukaupiau mintis ir viską papasakojau.

Man baigus, Fricas nenoriai papildė mano želė stiklą.

— Tu to nenusipelnai, — sumurmėjo jis, — bet puikiai pasirodei gerdamas vyną. Užsičiaupk. Gerk.

— Jei kas nors gali išspręsti Ratigan problemą, — gurkšnodamas pasakė jis, — tai aš. Tylėk.

Jis atidarė namelio duris. Prieš mūsų akis atsivėrė miela nesibaigiančio lietaus marška.

— Tau tai patinka?

— Be galo.

— Mulkis! — Fricas įsidėjo savo monoklį į akį ir ilgai žvelgė išilgai pakrantės.

— Ratigan namas tenai, ar ne? Nėra namuose jau septynias dienas? Galbūt mirusi? Žudymo imperatorienė pati

niekuomet nebus surasta negyva. Vieną dieną ji paprasčiausiai išnyks ir niekas nesužinos, kas ir kaip įvyko. Ar jau galiu atskleisti savo kortas?

Jis susipylė *Le Corton* likučius, keikdamas stiklą ir girdamas vyną.

Jis teigė esąs laisvas, bedarbis. Jau dveji metai — jokių filmų. Jie sakė, kad jis per senas.

— Aš esu jauniausias akrobatas bet kurioje lovoje trijuose kontinentuose! — užprotestavo jis. — Dabar aš dirbu prie Bernardo Šo pjesės „Šventoji Joana“. Bet kaip pastatyti tokią neįtikėtiną pjesę? Tad šiuo metu aš skaitau Žiulio Verno romaną, laisvą ir aiškų, turiu avigalvį prodiuserį, kuris nieko nesako ir kuriam terūpi tik pavogti ir pasipelnyti, todėl man reikia antrarūšio mokslinės fantastikos rašytojo — tavęs, kad padirbėtum prie šio idiotiško genijaus kūrinio. Sakyk „ta“.

Man dar nesuspėjus prabilti, sykiu su galingu lietaus šuoru plykstelėjo žaibas ir nugriaudėjo perkūnas. Fricas suurzgė:

— Tu *pasamdytas!* Šią akimirką. Ar dar turi ką parodyti ir pasakyti?

Aš parodžiau ir pasakiau.

Nuotraukas, iškirptas iš senų laikraščių ir lipnia juosta priklijuotas prie sienos virš savo lovos. Fricas keikdamasis turėjo pusiau atsigulti, kad apžiūrėtų tuos prakeiktus atvaizdus.

— Su *viena* akimi, kita išdurta dvikovoje...

— Dvikovoje? — sušukau aš. — Tu niekuomet nesakei...

— Užsičiaupk ir skaityk vardus po tomis nuotraukomis vokiškųjų enciklopedijų direktoriui.

Aš perskaičiau vardus.

Fricas juos pakartojo.

— Taip, aš ją atsimenu, — jis ištiesė ranką ir palietė atvaizdą. — Ir šitą. Ir šitą, taip, ir šitą. Mano Dieve, kokia išdykėlių galerija.

— Ar tu dirbai su kai kuriomis iš jų, o gal su visomis?

— Su kai kuriomis aš dirbau du rudenius iš trijų Santa Barbaros motelyje. Aš nesigiriu. Svarbu tai, ar kalbu tiesą, ar ne.

— Tu niekada man nemelavai, Fricai.

— Melavau, bet tu buvai per kvailas, kad tai suprastum. Poli. Moli. Doli. Skamba kaip pigus šveicarų varpininkės aktas. Palauk. Negali būti. Galbūt. Taip!

Jis pasilenkė į priekį, pasitaisė savo monoklį ir įsistebeilijo į nuotraukas.

— Kaip aš iš karto nepastebėjau? Damkopf. Tačiau tarp jų buvo laiko tarpas. Ne vieneri metai. Šita ir šita, ir šita. O gerasis Dieve!

— Kas, Fricai?

— Tai ta pati aktorė, ta pati moteris. Skirtingi plaukai, kita šukuosena, kita spalva, skirtingas makiažas. Stori antakiai, ploni antakiai, visai be antakių. Plonos lūpos, storos lūpos. Auskarai, be auskarų. Tai vis moterų gudrybės. Viena moteris praėjusią savaitę priėjo prie manęs Holivudo bulvare ir paklausė: „Ar tu mane pažįsti?" „Ne", — atsakiau aš. „Aš esu tokia ir tokia", — prisistatė ji. Aš patyrinėjau jos nosį. Išoperuotą nosį. Patyrinėjau jos burną. Naują burną. Antakius. Naujus antakius. Be to, ji buvo numetusi trisdešimt svarų ir tapusi blondine. Kaip aš galėjau išsyk ją pažinti? Na, gerai, iš kur gavai tas nuotraukas?

— Ant Maunt Louve...

— Tas kvailas laikraščių bibliotekininkas. Kartą ten buvau nuėjęs paieškoti tokios informacijos. Pabėgau. Negalėjau kvėpuoti tarp tų prakeiktų laikraščių krūvų. „Paskambink man, — sušukau jam, — kai apsitvarkysi." Bukagalvis Konstancijos pirmasis vyras, už kurio ji ištekėjo bėgdama nuo žmogžudžio bombų keliamo siaubo. Kaip aš galėjau jai vadovauti mažiausiai trijuose filmuose ir niekuomet neįtariau apie jos pokyčius! Dieve! Velniūkštis velnyje žmogėdroje Liuciferio žmonoje.

— Gal dėl to, — pasakiau aš, — kad vienus iš šių metų jūs asistavote Marlenai Ditrich?

— Asistavau? Ar tai yra vadinama būtent taip? — nusikvatojo Fricas ir pašoko nuo lovos. — Nuplėšk nuo sienos tuos prakeiktus daiktus. Jei aš galiu padėti, man reikės šito šlamšto.

— Yra svarbesnių dalykų, — pasakiau aš. — Graumano Kiniškasis, senoji projektoriaus būdelė, senasis...

— Tas pamišęs lunatikas?

— Aš taip nepasakyčiau.

— Kodėl ne! Jis turėjo trūkstamą mano UFA filmo „Atlantika" ritinį. Aš nuėjau pažiūrėti. Jis mėgino mane pririšti prie kėdės ir prievarta man sušerti „Rin Tin Tin" serialus. Aš pagrasinau iššokti per balkoną, tad jis leido man neštis „Atlantiką". Štai kaip.

Jis paskleidė nuotraukas ant lovos prieš mane ir įnirtingai įsistebeilijo į jas pro savo monoklį.

— Sakai, viršuje pas Graumaną yra daugiau tokių nuotraukų?

— Taip, — atsakiau aš.

— Ar tu neprieštarautum, jei manuoju „Alfa Romeo" devyniasdešimt penkių mylių per valandą greičiu per penkias minutes nulėktume į Graumano Kiniškąjį?

Mano veidas išblyško.

— Tu *nieko prieš,* — pasakė Fricas.

Jis movė pro duris į lietų. Vos spėjau įkristi į jo „Alfa Romeo" sėdynę, automobilis kaip raketa šovė pirmyn.

Trisdešimt septintas skyrius

— Žibintuvėlis, degtukai, padėklas ir pieštukas — tai visa, ko reikia, kad paliktume žinutę, — pasakiau aš, kraustydamas savo kišenes.

— Vyno, — pridėjo Fricas, — tam atvejui, jei tie prakeikti šunys ten ant uolos neturės brendžio.

Tarpusavyje dalydamiesi buteliu vyno, mes tyrinėjome tamsius laiptus, vedančius aukštyn į senąją projektoriaus būdelę.

Fricas nusišypsojo.

— Aš eisiu pirmas. Jei tu krisi, nenoriu tavęs gaudyti.

— Irgi mat draugas.

Fricas nubrido aukštyn į tamsą. Aš nusliūkinau iš paskos, mojuodamas prožektoriaus šviesos pluoštu.

— Kodėl tu man padedi? — žioptelėjau aš.

— Aš paskambinau Kramliui. Jis pasakė, kad šiandien visą dieną guli lovoje. Būnant šalia tokio puskvailio kaip tu man prasivalo kraujas ir geriau pradeda dirbti širdis. Žiūrėk, kur švieti, nes aš galiu nukristi.

— Negundyk manęs, — pasakiau aš, sušvytuodamas prožektoriumi.

— Nemalonu tai pripažinti, — pasakė Fricas, — bet tu

duodi ne prasčiau nei gauni. Esi mano dešimtasis galvijas, neskaitant Mari Dresjė!

Mes buvome užlipę aukštokai — tokiame aukštyje jau kraujuoja iš nosies.

Galiausiai pasiekėme antrojo balkono viršų. Fricas keikė aukštį, bet džiaugėsi, kad dar girdi save besikeikiantį.

— Paaiškink man dar kartą, — pasakė Fricas, mums toliau ropščiantis aukštyn. — Dabar čia. Kur paskui?

— Paskui leisimės žemyn lygiai tiek pat, kiek lipome į viršų. Į rūsio veidrodžių kambarį. Stiklinę katakombą.

— Pabelsk, — galiausiai paprašė Fricas.

Aš pabeldžiau į projektoriaus kambario duris, ir šios atsivėrė į vidų, mums prieš akis stovėjo du projektoriai, vienas iš jų veikė.

Aš apsukau prožektoriaus spindulį aplink patalpos sienas ir patraukiau orą pro vamzdeliu sudėtas lūpas.

— Ką? — paklausė Fricas.

— Jų nebėra! — pasakiau aš. — Nuotraukų. Visos nuplėštos nuo sienų.

Nusivylęs raižiau sienas savojo prožektoriaus spinduliu. Visi tamsiojo kambario vaiduokliai išties buvo dingę.

— Po velnių! Jėzau! Kristau! — Aš sustojau ir nusikeikiau. — Mano Dieve, aš esu panašus į tave!

— Mano sūnau, mano sūnau, — atsiliepė pamalonintas Fricas. — Geriau pašviek!

— Ramiai. — Aš slinkau pirmyn, virpantį prožektoriaus šviesos pluoštą nukreipęs į žmogų, sėdintį tarp projektorių.

Tai buvo Konstancijos tėvas, kaip visuomet tiesus ir šaltas, viena ranka liečiantis aparato įjungimo mygtuką.

Vienas projektorius veikė visu pajėgumu ir kas dešimt sekundžių kartojo ir kartojo vis tą patį siužetą. Durelės, pro kurias vaizdas galėjo patekti ant kino teatro ekrano, buvo uždarytos, tad vaizdas buvo mažas, bet pasilenkus arti ir prisimerkus buvo matyti...

Seli, Doli, Moli, Holi, Džeili, Nelė, Robi, Seli, Doli,

Moli... — ratu ir ratu, dar ir dar kartą.

Aš žvelgiau į senąjį Ratiganą, sustingusį savo krėsle, ir negalėjau pasakyti, ar jo grimasa reiškia triumfą, ar sielvartą.

Aš apžvelgiau šias sienas, dabar tuščias, be Seli, Doli, Moli nuotraukų, tačiau tas, kuris jas plėšė nuo sienos, nesuprato, kad senis, matydamas grobstomą savo „šeimą", praeitį suspėjo išsaugoti juostoje. Ar...

Mano protas nesugebėjo įspėti šios mįslės.

Aš girdėjau Beti Keli balsą, klykiantį tą patį, ką rėkė Konstancija — *„Atleisk man, atleisk man, atleisk man"*. Ir Greitai, atsiliepiantį: *„Kaip man sugrąžinti jį atgal, atgal, atgal?"* Ką sugrąžinti atgal? Savo antrąjį Aš?

„Ar tai padarė kas nors kitas, — pagalvojau aš, pasilenkęs virš nebegyvo senio, — ar tu tai pasidarei pats?"

Baltos lyg marmurinės senio akys buvo ramios ir bereikšmės.

Aš išjungiau projektorių.

Visi veidai dar tebesisuko mano tinklainėje — šokanti dukra, drugelis, kinė vilioklė, nutrūktgalvė juokdarė.

— Vargšas žmogelis, — atsidusau aš.

— Tu jį *pažįsti?* — paklausė Fricas.

— Ne.

— Tuomet jis nėra vargšas žmogelis.

— Fricai! Ar tu kada nors turėjai širdį?

— Paprasčiausias šuntas. Man ji buvo pašalinta.

— Kaip be jos gyveni?

— Kadangi... — Fricas padavė man savo monoklį. Aš įsistačiau šaltą stiklą į akiduobę ir pažvelgiau į Fricą.

— Kadangi... — mykė jis. — Aš esu...

— Kvailas prakeiktas kalės vaikas?

— Jaučio akis! — pasakė Fricas. — Eime, — tęsė jis. — Ši vieta yra morgas.

— Ji *visada* tokia buvo, — pasakiau aš.

Paskambinau Henriui ir paprašiau jį paimti taksi ir skubiai važiuoti prie Graumano kino teatro.

Trisdešimt aštuntas skyrius

Aklasis Henris laukė mūsų navoje, vedančioje orkestro duobės link — duobės, už kurios slypėjo senieji persirengimo kambariai.

— Nesakyk, — ištarė Henris.

— Ko, Henri?

— Nuotraukos ten, viršuje, projektoriaus kambaryje. Kaput? Kalbant Frico Vongo žargonu.

— Tas pat ir tau, — atsiliepė Fricas.

— Henri, kaip tu atspėjai?

— Aš žinojau. — Henris nukreipė savo nereginčias akis į duobę. — Aš neseniai aplankiau veidrodžius. Man nereikia lazdos, o prožektoriaus — juo labiau. Ten nusileidęs, ištiesiau ranką ir paliečiau stiklą. Būtent taip aš ir sužinojau, kad nuotraukų viršuje tikriausiai nėra. Ėjau palei keturiasdešimt pėdų stiklo sieną. Švaru. Viskas nuvalyta. Tad... — Jis vėl pažvelgė į neregimas vietas viršuje. — Ten, viršuje. Viskas nuplėšta. Tiesa?

— Tiesa, — atsidusau aš, gerokai priblokštas.

— Eime, parodysiu, — pasakė Henris ir pasuko duobės link.

— Palauk, aš išsitrauksiu prožektorių.

— Kada tu pagaliau išmoksi? — nusišaipė Henris ir vienu tyliu judesiu žengė į duobę. Aš nusekiau iš paskos. Fricas stovėjo ir stebėjo mūsų paradą.

— Na, — atsisukau į jį, — o tu ko *lauki?*

Fricas pajudėjo paskui mus.

Trisdešimt devintas skyrius

— Štai. — Henris mostelėjo nosimi į ilgą veidrodžių eilę. — Ką aš sakiau?

Aš ėjau jam iš paskos palei stiklo sienas, lytėdamas jas tiek savo pirštais, tiek prožektoriaus spinduliu.

— Na? — suniurnėjo Fricas.

— Vardai buvo ir vardų nėra, lygiai kaip nuotraukos buvo ir nuotraukų nėra.

— Sakiau tau, — pareiškė Henris.

— Kodėl aklieji niekuomet nebūna nebyliai? — paklausė Fricas.

— Turiu kažką daryti, kad užpildyčiau laiką. Ar man dar kartą pasakyti vardus?

Aš pasakiau vardus iš atminties.

— Tu praleidai Karmen Karlotą, — priminė Henris.

— O, taip. Karlota.

Fricas pažvelgė į jį.

— Ir tas, kas nuplėšė nuotraukas viršuje?..

— Taip, tas nuvalė ir nugramdė veidrodžius.

— Vadinasi, visos šios ponios yra tokios, kokios jos niekuomet nebuvo, — pasakė Henris.

Jis pasilenkė prie veidrodinės sienos ir dar kartą perbraukė savo aklais pirštais per stiklą šen ir ten, aukščiau ir žemiau.

— Taip. Tuščia. Po velnių. Tie vardai buvo pridžiūvę. Reikėjo gerokai pagrandyti, norint juos nuvalyti. Kas tai galėjo būti?

— Henrieta, Meibel, Glorija, Lidija, Elis...

— Jos visos buvo nulipusios čia ir drauge valė šiuos užrašus?

— Ir taip, ir ne. Mes jau minėjome, Henri, kad visos šios moterys atėjo ir išėjo, gimė ir mirė ir išeidamos parašė savo vardus kaip užrašus ant antkapių.

— Na, ir?

— Tie vardai nebuvo parašyti visi vienu metu. Pradedant nuo trečiojo dešimtmečio, tos moterys ir panelės, kad ir kas jos būtų buvusios, ateidavo čia į savo laidotuves. Kai jos pažvelgdavo į pirmąjį veidrodį, išvysdavo vieną veidą, o kai pereidavo prie kito, tas veidas būdavo pasikeitęs.

— Dabar tu jau išsigalvoji.

— Tad, Henri, visas šis didis laidotuvių, gimimų ir vėl laidotuvių paradas yra dviejų rankų bei vieno ir to paties kastuvo darbas.

— Bet juk rašysena, — Henris ištiesė ranką į tuštumą, — buvo kita!

— Žmonės keičiasi. Ji negalėtų nuspręsti dėl vieno gyvenimo ar kaip jį nugyventi. Tad ji stovėdavo priešais veidrodį ir valydavo savo lūpdažius bei paišydavo kitą burną, grandydavo savo antakius bei paišydavo geresnius, platindavo akis, keldavo aukštyn plaukus, įvairiai kraipydavo savo skrybėlę arba nusiėmusi sviesdavo ją šalin, arba nusivilkdavo suknią ir stovėdavo priešais veidrodį nuogut nuogutėlė.

— Nuogut nuogutėlė, — nusišypsojo Henris. — Dabar tu supratai.

— Tylėk, — pasakiau aš.

— Tai darbelis, — tęsė Henris. — Prikeverzoti tuos veidrodžius tam, kad pamatytų, kaip ji pasikeitė.

— Tai neatsitiko per naktį. Tai vykdavo kartą per metus, gal ir dvejus, ir ji kaskart pasirodydavo esanti vis mažesne burna ar plonesne talija — jai patikdavo tai, ką ji išvysdavo veidrodyje, ir ji nueidavo šalin tapusi tuo naujuoju žmogumi pusmečiui ar bent vienai vasarai. Kaip tau šis variantas, Henri?

Henris vos vos pravėrė lūpas ir sušnibždėjo:

— Konstancija.

— Aišku, — tęsė jis po akimirkos, — ji niekuomet dukart nekvepėjo tais pačiais kvepalais. — Pasiremdamas į veidrodžius, jis nuėjo atviros kiaurymės link. — Aš netoli, tiesa? — paklausė jis, priėjęs prie pat pakraščio.

— Vieno žingsnio visai pakaktų, Henri.

Mes žvelgėme žemyn į apskritą skylę grindų cemente. Iš apačios gausdamas švilpė vėjas, dvelkiantis nuo San Fernando, Glendeilo ir kas žino, nuo kur dar — gal tolimojo Rokevėjaus? Dugne buvo girdėti lengvas vandens srovenimas, greičiau varvėjimas, kurio vargiai užtektų kulkšnims sušlapinti.

— Akligatvis, — pasakė Henris. — Nieko viršuje, nieko apačioje. Įkalčiai yra, o žmogaus nėra. Kur jis gali būti?

Tarytum atsakymas iš tamsios angos šaltose grindyse pasigirdo šėtoniškas riksmas. Mes visi net pašokome.

— Jėzau! — sukliko Fricas.

— Kristau! — suspiegiau aš.

— Viešpatie! — pasakė Henris. — Tai negali būti Moli, Doli, Holi, ar ne?

Aš tylomis pakartojau tą pačią litaniją.

Fricas perskaitė mano lūpų judesius ir nusikeikė.

Tuomet riksmas pasigirdo dar kartą, jau tolėliau, tarytum nešamas pasroviui. Man iš akių išsiveržė ašaros. Aš

prišokau prie angos ir pasilenkiau. Fricas nutvėrė mane už alkūnės.

— Ar girdėjai? — surikau aš.

— Nieko! — atsakė Fricas.

— Tu negirdėjai riksmo?!

— Tai tik vanduo, — pasakė Fricas.

— Fricai!

— Tu vadini mane melagiu?

— Fricai!

— Pagal tai, kaip tu sakai Fricai, išeitų, kad aš, tavo nuomone, meluoju. Aš nemeluoju. Po velnių, tik nesugalvok lįsti tenai, velniai tave griebtų!

— Leisk man eiti!

— Jei tavo žmona būtų čia, ji tave pastumtų į tą skylę, vėpla tu!

Aš žvelgiau į atvirą angą. Kažkur toli vėl pasigirdo klyksmas. Fricas nusikeikė.

— Tu eisi su manimi, — pasakiau aš.

— Ne, ne.

— Tu bijai?

— Bijau? — Fricas išsitraukė monoklį iš akies. Mano žodžiai jam buvo tas pat, kas dūris basliu. Jo įdegusi oda išblyško, o žvilgsnis pavandenijo. — Bijau? Bijau suknistos tamsios idiotiškos požeminės olos, aš, Fricas Vongas?

— Atleisk, — pasakiau aš.

— Neatsiprašinėk didžiausio UFA direktoriaus kino istorijoje. — Jis įsistatė savo blykčiojantį monoklį atgal į akiduobę. — Ir kas tuomet? Man teks ieškoti telefono ir skambinti Kramliui, kad tave ištemptų iš tos juodosios skylės? Tu prakeiktas savižudi paaugly!

— Aš ne paauglys.

— Ne? Tuomet kodėl aš prie tos prakeiktos skylės matau

susirietusį durnelį olimpinį čempioną, pasiruošusį nerti į pusės colio gylio upelį? Šok, šok, nusisuk sau sprandą ir supūk tarp šiukšlių bei atmatų!

— Pasakyk Kramliui, kad važiuotų prie kanalizacijos angos pajūryje ir mane pasitiktų. Jei pamatys Konstanciją, tegul griebia. Jeigu pamatys mane, tegu griebia dar greičiau.

Fricas užmerkė vieną akį ir įsmeigė į mane kitą, pridengtą stiklo lęšiu.

— Tu teiksiesi priimti patarimus iš labiausiai nusipelniusio Akademijos direktoriaus?

— Ką?

— Tučtuojau šok žemyn. Kai pasieksi dugną, nestovėk. Kad ir kas būtų apačioje, jis negalės tavęs nutverti, jeigu bėgsi! Jei pamatysi ją, pasakyk, kad pamėgintų tave pavyti. Supratai?

— Supratau!

— Dabar dvėsk kaip šuva. Arba... — Jis susiraukė ir pridėjo: — Gyvenk kaip kuprius, perėjęs patį pragarą.

— Susitiksime prie vandenyno?

— Manęs ten nebus!

— Tikrai būsi!

Jis spruko prie rūsio durų, jam iš paskos — Henris.

— Tu nori sekti paskui tą idiotą? — suriaumojo jis.

— Ne.

— Bijai tamsos?

— Aš ir *esu* tamsa! — atsakė Henris. Jiedu išėjo.

Svaidydamasis vokiškais keiksmais, aš nulipau žemyn į nakties tamsą, rūką ir lietų.

Keturiasdešimtas skyrius

Staiga aš atsidūriau Meksike, tai buvo 1945 metai. Paskui — Romoje, 1950 metai.

Katakombos.

Tamsoje nesunku įsivaizduoti mumijas nuo sienos iki sienos, išmestas iš savo kapų už tai, kad nesugebėjo susimokėti savo laidotuvių mokesčio.

Arba tūkstančių kaulų ir kaukolių krūvas, kurios turi būti vėl sukištos į žemę.

Tamsa.

Ir aš, susipainiojęs tarp kelių, vedančių į amžiną Meksiko prieblandą ir po Vatikanu tvyrančią amžinybę.

Tamsa.

Aš pažvelgiau į laiptus, vedančius aukštyn į saugią vietą — pas aklą Henrį ir piktą Fricą. Tačiau jie jau buvo seniai išėję — išėję ten, kur šviesa ir kur prieš Graumano kino teatrą būriuojasi idiotų pulkai.

Buvo girdėti, kaip dešimt mylių pasroviui, Venecijoje, lyg didžiulė širdis plaka bangų mūša. Ten, velniai griebtų, yra saugu. Bet mane nuo sūraus naktinio pajūrio vėjo skyrė dvidešimt tūkstančių jardų betoninio grindinio.

Aš aiktelėjau — iš tamsos iškėblino išblyškusi žmogysta.

Aš nesakau, kad jis ėjo kerėpliškai, bet kažkaip keistai atrodė visa jo povyza, jo keliai ir alkūnės, jo svirduliuojanti galva ir jo rankos, kurios plazdeno kaip pašauti paukščiai. Jo žvilgsnis mane sustingdė vietoje.

— Aš tave *pažįstu*! — suriko jis.

Prožektorius iškrito man iš rankų.

Jis griebė jį ir suriko:

— Ką *tu* čia darai? — Jo balsas baugiai aidėjo tarp betoninių sienų. — Argi tu nebuvai..? — Jis pasakė mano vardą. — *Iš tikrųjų!* Jėzau, tu *slepiesi?* Tu ketini čia pasilikti? Mielu noru, žinoma. — Jo blyški ranka pamojavo mano prožektoriumi. — Nebloga vietelė, a? Nugyvenau čia jau visus arklio metus. Nusileidau žemyn pasidairyti ir niekuomet nesugrįžau atgal. Daugybė draugų. Nori juos pamatyti?

Aš papurčiau galvą.

Jis suprunkštė.

— Po velnių! Žinoma, kodėl tu *norėtum* susitikti su tais pražuvusiais požemių pašlemėkais?

— Iš kur tu žinai mano vardą? — paklausiau. — Ar mes kartu lankėme mokyklą?

— Tu *neprisimeni?* Triskart velniai griebtų!

— Haroldas? — paklausiau aš. — Rosas?

Kažkur iš vienišo čiaupo nulašėjo vienišas lašas.

Aš pasakiau dar keletą vardų. Į mano akis plūstelėjo ašaros. Ralfas, Samis, Arnoldas, mokyklos bičiuliai. Garis, Filipas, negrįžęs iš karo.

— Kas tu esi? Kada aš tave pažinojau?

— Nė vienas niekuomet nepažįsta nė vieno, — pasakė jis atsitraukdamas.

— Ar tu buvai mano geriausias bičiulis?

— Aš visuomet žinojau, kad tu eisi toli. Visuomet žinojau, kad aš būsiu prarastas. — Jo balsas ataidėjo lyg kažkur iš už mylios.

— Karas.

— Aš miriau *prieš* karą. Miriau *po* jo. Aš niekuomet nebuvau gimęs, tai kaip čia yra?

Fedingas.

— Edis! Edai. Edvardai. Eduardai, taip *turi* būti! — Mano širdis ėmė smarkiai plakti, balso tembras pasikeitė.

— Kada paskutinį kartą man skambinai? Ar buvai mano laidotuvėse? Ar bent *žinojai?*

— Niekuomet nežinojau, — pasakiau, slinkdamasis arčiau.

— Ateik vėl. Nesibelsk. Aš visuomet ten būsiu. Palauk! Tu kažko *ieškai?* — suriko jis. — Kaip ji *atrodo?* Tu *girdi?* Kaip *ji* atrodo? Ar aš teisus? Taip, ne?

— Taip! — burbtelėjau aš.

— Ji nuėjo tenai. — Jis mostelėjo mano žibintuvėliu.

— Kada?

— Tik ką, dabar. Ką ji čia daro Dantės Pragare?

— Kaip ji atrodė? — surikau aš.

— Šanel Nr. 5!

— Ką?

— Šanel! Jis ir žiurkes priverstų bėgti. Ji bus labai laiminga, jei jai pavyks išsikapstyti į paviršių. „Saugokis Raumenų pliažo!“ — sušukau aš jai.

— Ką?

— „Pasilik!“ — sušukau aš jai. Ji yra kažkur čia, netoli. Šanel Nr. 5!

Aš ištraukiau savo prožektorių jam iš rankų ir atsukau jį į jo vaiduoklišką veidą.

— Kur?

— Kam tau? — jis kraupiai nusikvatojo.

— Dieve, aš nežinau.

— Tenai, taip, tenai.

Jo juokas nuaidėjo į visas puses.

— Klausyk! Aš nieko nematau!

— Tu ir neturi nieko matyti. Šanel!

Vėl nugriaudėjo juokas.

Aš pakraipiau savo prožektorių.

Pro jo burbuliavimą išgirdau kažką panašaus į besiartinančią oro ar sezono permainą, tolimą lietaus ošimą. Netrukus prasidės potvynis, pagalvojau aš, vandens tuoj bus iki kulkšnių, paskui — iki kelių, o paskui visą kelią iki jūros teks keliauti po vandeniu!

Aš pasukau prožektoriaus spindulį į viršų, apsukau ratu aplinkui, nukreipiau atgal. Nieko. Garsas stiprėjo. Garsai ėmė diferencijuotis — ne, tai ne besiartinanti orų permaina, ne ateinantis lietaus sezonas, o žmonių šnabždesiai. Ne lietaus vanduo, čiurlenantis kanalo dugnu, bet basų kojų trepsėjimas į cementą ir prislopintas murmesys — atradimai, ginčai, nuostaba.

Žmonės, pagalvojau aš, mano Dieve, panašūs į šį šešėliai, visas prakeiktas klanas, šešėliai ir šešėliai, ir šešėliai, kaip tylūs vaiduokliai ant Ratigan lubų, pamėklės, kurios pasivijo, aplenkė šonais ir išnyko kaip nušniokštusi liūtis.

Tačiau kas būtų, jei jos filmų vaiduokliai išsilaisvintų iš jos projektoriaus kaip ir blyškūs ekranai Graumano kino teatre, ir papūstų vėjas, ir šmėklos gaudytų voratinklius ir šviesą, ir surastų balsus, kas, jei, mielas Dieve, kas, jei?..

Kvailystė! Aš išjungiau šviesą, nes lietaus kanalizacijoje gyvenantis beprotis dar burbuliavo ir inkštė šalia manęs. Aš jaučiau jo karštą alsavimą sau į smilkinį ir atsitraukiau atgal, bijodamas apšviesti jo veidą, bijodamas užtvenkti kanalą antrą kartą ir sustabdyti vaiduoklių balsų antplūdį — tie balsai dabar skambėjo vis garsiau, vis arčiau. Iš visų pusių plūdo tamsa, rinkosi nematoma minia.

— Aš... — sumekenau, nes tas beprotis darėsi vis didesnis, slinko vis artyn, ir aš jaučiau, kaip jis kabinasi į mano rankoves, stengiasi laikyti ir pririšti prie savęs, girdėjau, kaip tolimas lietaus vandens šniokštimas artinasi, ir žinojau, kad

turiu bėgti kaip velnias ir tikėtis, kad visos šios besiartinančios šmėklos yra bekojės!

— Kas negerai? — sušuko mano draugas. — Kodėl tu bijai? Žiūrėk. Žiūrėk! Žiūrėk čia! — Ir aš pajutau smūgį ir buvau nusviestas per tamsą į dar didesnę tamsą, kuri iš pradžių buvo tik šešėlių grupė, o paskui pavirto kūnais. Minia susirinko aplink kažkokią moteriškos lyties žmogystą, kuri verkė ir dejavo; atrodė, kad ta moteris skęsta tamsoje.

Moteris vis dejavo, verkė, šaukė, kuriam laikui nutildavo ir vėl pradėdavo vaitoti. Aš prisiartinau prie jos.

Tuomet kažkas sugalvojo iškelti uždegtą žiebtuvėlio liepsnelę. Maža melsva ugnelė iš tamsos išplėšė susivėlusią ir skara apsigobusią būtybę.

Įkvėptas pirmojo pavyzdžio, iš tamsos šnypšdamas ištryško antrasis žiebtuvėlis. Po jo pasirodė dar ir dar vienas, mažos liepsnelės jungėsi viena prie kitos, kaip jonvabaliai, kol moterį apsupo švytintis ratas. Jo viduryje tvyrojo kančia, egzaltacija, šnabždesys, kūkčiojimas ir trumpos frazės. Šešios, dvylika, dvidešimt mažų mėlynų liepsnelių, vis artėjančių, kad įkaitintų tą balsą, suteiktų jam pavidalą, apšviestų vykstančią misteriją. Kuo daugiau šviečiančių jonvabalių, tuo skardesnis darėsi moters balsas, prašantis kažkokios nematomos dovanos, prašantis pripažinimo, dėmesio, reikalaujantis naujo gyvenimo, reikalaujantis ištirpdyti esamą formą, veidą ir esybę.

— Jei ne mano balsai, aš prarasčiau savo širdį! — aimanavo ji.

„Ką? — pamaniau aš. — Kas tai? Pažįstama!“ — Aš jaučiausi galįs spėti. Jaučiausi beveik žinąs. Kas?

— Varpai nusileido iš dangaus ir jų aidai sklando laukuose. Laukų ramybėje, ten mano balsai! — šaukė ji.

„Kas? Beveik pažįstama, — pagalvojau aš. — O Viešpatie, kas?“

Tuomet nuo tolimos jūros dvelktelėjo galingas vėjo gūsis, kupinas druskos aromato ir perkūniškos jėgos.

— Tu! — sušukau aš. — Tu!

Visos liepsnelės bemat užgeso nuo riksmo. Įsivyravo visiška tamsa.

Aš pašaukiau ją vardu, tačiau man atsakė tik riksmų banga paniškai bėgančių kojų tapsėjime.

Riksme, triukšme ir pompastiškų frazių maišatyje pajutau, kaip kažkokia minkšta kūno dalis stuktelėjo man į ranką, veidą, kelį. Paskui ji dingo, man šaukiant: „Tu! Tu!"

Milžiniška karuselė, tūkstantis ratų tamsoje, nuo kurių netoli mano burnos įsižiebė vienintelė liepsnelė, o viena iš keistų būtybių, pamačiusi mane, nusikeikė ir sušuko:

— Tu, tu ją išbaidei! Tu! — Ir ištiesė rankas siekdama mane nutverti.

— Ne! — sušukau aš atšokdamas ir mesdamasis į šalį, tikėdamasis, kad puolu į jūros, o ne į vaiduoklių pusę. Tačiau užkliuvau ir parkritau. Mano prožektorius nusirideno grindiniu. Kristau, pagalvojau, jei man nepavyks jo atgauti!...

Rėpliodamas keliais ir delnais, grabinėjausi aplink.

— Viešpatie, *padėk man!*

Vos tik mano pirštai pasiekė nuriedėjusį žibintuvėlį, aš bemat pašokau ir svirduliuodamas leidausi bėgti. Neparkrisk, laikykis įsikibęs prožektoriaus kaip lyno, kuris tave ištrauks iš čia, neparkrisk, nesižvalgyk atgal! Ar jie čia pat, ar jie netoli, ar yra jų ir daugiau kur nors? Dieve, susimilk!

Tuo metu kanale pasigirdo siaubingas garsas. Virš galvos nušvito kažkas panašaus į patekančią prie Rojaus vartų saulę. Perkūniškai sukriokė signalas. Automobilis!

Į mane panašūs žmonės mąsto filmų nuotrupomis, akimirksniu pasibaigiančiomis retrospektyvoje — idiotiškomis, tačiau žaibu nušviečiančiomis sąmonę. Džonas Fordas, pamaniau aš, Monumentų Slėnis! Indėnai! Tačiau dabar — prakeikta kavalerija!

Nes priešakyje, visu greičiu artėjantis nuo jūros...

Mano išsigelbėjimas, sena griuvena.

Ir beveik stovintis už vairo... Kramlis.

Jo pačius baisiausius keiksmus, kokius tik mokėjo, keitė pasitenkinimas, kad rado mane, o pasitenkinimą — vėl keiksmai, skirti šiam prakeiktam kvailiui...

— Nežudyk manęs! — sušukau aš.

Automobilis čiūžtelėjo man prie pat kojų.

— Ne, tačiau tik kol mes išsinešdinsime iš čia! — suriko Kramlis.

Tamsa, apšviesta priekinių automobilio žibintų, atsitraukė atgal. Aš sustingau, o Kramlis maigė automobilio signalą, mostagavo rankomis ir keikėsi.

— Tu esi laimingas, kad šita prakeikta būda sutilpo į vamzdį! Kas *duoda?*

Aš žvelgiau atgal į tamsą.

— Niekas.

— Tuomet tavęs nereikės pavėžėti! — Kramlis užmynė ant akseleratoriaus.

Aš puoliau į vidų ir kritau ant sėdynės taip kietai, kad senasis kledaras subarškėjo per visas siūles.

Kramlis stvėrė mane už smakro.

— Tau viskas gerai?

— Dabar — taip.

— Važiuojame atgal!

— Atgal! — sušukau aš. Aplinkui buvo matyti dunksantys šešėliai. — Penkiasdešimčia mylių per valandą?

— Šešiasdešimčia!

Kramlis žvelgė į tamsą.

— Sačel Peidž liepė nesižvalgyti atgal. Kas nors gali tave vytis.

Į šviesą išlindo koks tuzinas figūrų.

— Greičiau! — surikau aš.

Mes išdūmėme...

Išdūmėme atgal, septyniasdešimčia mylių per valandą.

— Skambino Henris, klausė, kur yra tas prakeiktas avinas marsietis!

— Henris, — žioptelėjau aš sutrikęs.

— Skambino ir Fricas! Pasakė, kad tu dukart tiek kvailas, kaip mano Henris!

— Taip, taip! Greičiau!

Greičiau.

Tolumoje buvo girdėti bangų mūša.

Keturiasdešimt pirmas skyrius

Mes išvažiavome iš lietaus kanalizacijos. Aš pažvelgiau į pietus. Tai, ką pamačiau už šimto jardų, privertė mane žioptelėti.

— O mano Dieve, žiūrėk!

Kramlis atsisuko.

— Čia gi Ratigan namai, vos už dviejų šimtų pėdų. Kaip mes niekuomet neatkreipėme dėmesio, kad lietaus kanalizacijos anga nuo jų taip netoli?

— Iki šiol lietaus kanalizacijos niekuomet nenaudodavome kaip šešiasdešimt šeštojo maršruto.

— Tad jei mes atkeliavome čia iš Graumano Kiniškojo, Konstancija galėjo nusigauti nuo čia iki Graumano.

— Tik tuo atveju, jei ji beprotė. Po velnių. Ji yra tikra braziliškųjų riešutų gamykla*. Žiūrėk.

Ant smėlio buvo matyti tuzinas krivuliuojančių ruožų.

— Dviračių takai. Nuvažiuotum ten per kokią valandą.

— Viešpatie, ne, aš nesu matęs jos ant dviračio.

Aš atsisukau ir pažvelgiau atgal į tunelį.

* Nuts (riešutai) — beprotis (*angl.*).

— Ji ten. Aš abejoju, ar ji kur nors kitur. Ji dar ten ir eina į kurią nors kitą pusę, ne čia. Vargšė Konstancija.

— Vargšė? — sprogo iš pykčio Kramlis. — Kieta kaip raganosis. Užmiršk tą penkių dolerių ir dešimties centų vertės ištvirkėlę, nes paskambinsiu tavo žmonai ir ji sugrįžus tau parodys, iš kur kojos dygsta!

— Aš nepadariau nieko bloga.

— Ne? — Kramlis ginė automobilį pakrante paskutinius metrus Konstancijos namų link. — Trys dienos maniakiško lakstymo po šlykščius Los Andželo chiromantijos salonus, karstymosi po Kiniškojo kino teatro balkonus, laipiojimo po Maunt Louvo kalną! Pralaimėjėlių paradas, visa tai dėl aukščiausios rūšies sijono, kuris gauna Oskarą už tai, kad yra pigiai parduodama prekė. *Netiesa?* Nuplėšk faneruotės juostą nuo mano pianolos, jei groju neteisingai!

— Kramli! Toje lietaus kanalizacijoje, man atrodo, mačiau ją. Ar galėjau aš paprasčiausiai pasakyti „eik į pragarą"?

— Be abejo!

— Melagis, — pasakiau aš. — Tu geri degtinę, o sysioji obuolių sultimis. Aš žinau, kas tu per vienas.

Kramlis rikdė automobilio motorą.

— Į kurią tu čia pusę suki?

— Tu esi klapčiukas.

— Viešpatie, leisk man susitvarkyti su šia griuvena.

Iš pradžių jis važiavo spėriai, paskui greitį sumažino ir judėjo pusiau užmerkęs akis, kietai sukandęs dantis.

— Kas toliau?

Aš sunkiai nurijau seiles ir pasakiau:

— Tu esi berniukas soprano balsu. Tu padarei savo tėtį ir mamą didvyriais prieš vidurnakčio mases. Po velnių, aš mačiau po tavo oda besislepiantį vaiduoklį — filmuose, kur tu apsimetei, kad tavo akys sausos. Katalikų kupranugaris sulaužyta subine. Dideli nusidėjėliai, Kramai, tampa dideliais

šventaisiais. Nė vienas nėra toks blogas, kad nenusipelnytų dar vieno šanso.

— Ratigan jų turėjo devyniasdešimt!

— Ar Jėzus būtų skaičiavęs?

— Taip, po velnių!

— Ne, nes vėlai naktį būdamas kur nors kelyje, tu šauksiesi dvasininko, kad palaimintų tave ir nuneštų atgal į kurią nors Kalėdų naktį, kai tavo tėtis buvo išdidus, o mama verkė. Tu užmerksi akis ir būsi toks laimingas dėl to, kad sugrįžai namo, kad tau nereikės apsimetinėti ir eiti į tualetą, norint nuslėpti savo ašaras. Tu dar neatsikratei vilties. Žinai kodėl?

— Kodėl, po velnių?

— Todėl, kad *aš* noriu to, Kramai. Noriu, kad tu būtum laimingas, noriu, kad galėtum sugrįžti namo pas kažką, pas bet ką, kol dar nėra per vėlu. Leisk, papasakosiu tau istoriją...

— Kodėl pliurpi tokius dalykus tokiu metu? Tu juk ką tik vos išsigelbėjai nuo lunatikų bandos. Ką tu *matei* ten, tame lietaus tunelyje?

— Nežinau, nesu tikras, ką ten mačiau...

— O mano Dieve, palauk! — Kramlis pasirausė automobilio daiktadėžėje ir, su džiaugsmingu atradimo šūksniu išsitraukęs mažą buteliuką, jį išgėrė. — Jei aš turiu sėdėti čia, laukdamas ateinant potvynio bangos, o tu nesitveri savo kailyje — kalbėk.

Aš ėmiau pasakoti:

— Kai aš buvau dvylikos, į mano gimtąjį miestą atvyko karnavalo magas ponas Elektrikas. Jis palietė mane savo liepsnojančiu kardu ir sušuko: „Gyvenk amžinai!" Kodėl jis būtent man tai pasakė, Kramli? Ar mano veidas buvo išskirtinis, ar aš elgiausi, stovėjau, sėdėjau, kalbėjau kaip nors ypatingai, ką? Visa, ką žinau, yra tai, kad kažkaip, degindamas mane savo didelėmis akimis, jis suteikė man mano ateitį.

Palikdamas karnavalą, aš atsistojau prie karuselės ir išgirdęs, kaip gariniai vargonai groja „Puikųjį Ohają“, apsiverkiau. Supratau, kad atsitiko kažkas neįtikėtina, kažkas nuostabaus ir neįvardijamo. Per tris savaites, būdamas vos dvylikos, aš ėmiau rašyti. Nuo to laiko aš rašau kiekvieną dieną. Kodėl, Kramli, kodėl?

— Štai, — Kramlis ištiesė ranką. — Užbaik šitą.

Aš išgėriau degtinės likučius.

— Kodėl? — ramiai pakartojau dar kartą.

Dabar atėjo Kramlio eilė:

— Kadangi jis pamatė, jog tu esi romantiškas mulkis, tikras mago lobis, vaikščiotojas debesimis, matantis šešėlius ant lubų ir manantis, kad jie yra tikri. Dėl Dievo, aš nežinau kodėl. Tu visuomet atrodai taip, tarytum būtumei ką tik po dušo, nors prieš tai voliojaisi šunų išmatose. Aš negaliu pakęsti tavo nekaltybės. Gal tai Elektrikas ir norėjo pasakyti. Kur ta degtinė? A, jau išgerta. Tu jau baigei?

— Ne, — pasakiau aš. — Kadangi ponas Elektrikas pastūmėjo mane teisinga kryptimi, argi man nepriderėtų atsilyginti? Ar man pasilaikyti poną Elektriką sau, ar leisti jam padėti man ją išgelbėti?

— Aiškiaregių paistalai!

— Nuojauta. Aš nemoku kitaip gyventi. Kai vedžiau, draugai perspėjo Megę, kad aš nesiruošiu niekur skristi. Aš jai pasakiau: „Aš vykstu į Mėnulį ar Marsą, ar nori su manimi drauge?“ Ir ji pasakė“ „Taip“. Iki šiol nėra jau taip blogai, ar ne? O savo kelyje į „palaimink mane, Tėve“ ir palaimingą mirtį ar negali surasti savo širdyje vietos Ratigan?

Kramlis žvelgė tiesiai į priekį.

— Tu visa tai ir norėjai pasakyti?

Jis ištiesė ranką ir palietė mano paakį, o paskui palaižė savo pirštą.

— Tikras dalykas, — sumurmėjo jis. — Druska. Tavo

žmona sako, kad tu verki prie telefonų knygų, — ramiai pasakė jis.

— Tiksliau — telefonų knygų, pilnų adresų žmonių, gulinčių kapinėse. Jei dabar aš nutrauksiu tai, ką darau, niekuomet sau neatleisiu. Arba tau, jei priversi mane sustoti.

Po ilgo laukimo Kramlis išlipo iš automobilio.

— Palauk, — pasakė jis, nežiūrėdamas į mane. — Aš einu nusišvilpti.

Keturiasdešimt antras skyrius

Kramlis užgaišo ilgokai.

— Tu puikiai moki užgaulioti, — pasakė jis, besirangydamas atgal į savo kledarą.

— Pamaišyk, tik nekratyk.

Kramlis mostelėjo galva į mane.

— Tu esi pederasto pautas.

— O tu kitas.

Mes iš lėto važiavome pakrante Ratigan namų link. Aš tylėjau.

— Vėl pradėsi verkti? — paklausė Kramlis.

— Kodėl, — paklausiau aš, — kodėl Konstancija yra kaip žaibas, kaip ruonis, nerūpestingas akrobatas ant įtempto lyno, laukinė besikvatojanti moteris, drauge ji yra velnio įsikūnijimas, pikčiausia apgavikė ant gyvenimo denio?

— Eik ir paklausk Aleksandrą Didįjį, — pasakė Kramlis. — Prisimink barbarą Atilą, kuris mylėjo šunis. Arba Hitlerį. Įsiklausyk į Stalino, Lenino, Musolinio, Mao, visų revoliucionierių balsus. Romelis irgi buvo geras šeimos žmogus. Kaip tas pats žmogus supa lopšyje katę ir pjauna kitiems žmonėms gerkles? Kepa sausainius *ir* žmones? Kodėl mes

mylime Ričardą Trečiąjį, kuris kišdavo vaikus į vyno statines? Kodėl televizija nuolatos ir nuolatos rodo filmus apie Al Kaponę? Ir pats Dievas nepasakytų.

— Aš ir neklausiu. Jis mus išlaisvino. Viskas priklauso nuo mūsų, jei jau Jis mus paleido nuo grandinės. Kas parašė: „Salyklas geriau nei Miltonas įrodo Dievo kelią į žmogų"? Aš tą frazę papildžiau: „Ir Froidas lepina vaikus bei gaili rykščių, kad įrodytų Žmogaus kelią į Dievą".

Kramlis prunkštelėjo.

— Froidas buvo pasileidęs kvailys. Aš visuomet maniau, kad pasipūtusiems pankams reikia išdaužyti dantis.

— Mano tėtis niekuomet nedaužė man dantų.

— Todėl, kad tu esi pusiau supelėjęs Kalėdų vaisinis pyragas, toks, kokio niekas nevalgo.

— Bet Konstancija yra *puiki!*

— Tu painioji energiją su grožiu. Anapus vandenyno merginos mane greitai paguldydavo ant menčių. Jos mirksi, mosuoja ranka, šoka, stovi ant galvos, demonstruodamos, kad yra gyvos. Po velnių, Konstancija yra kaip baterija, apibėgusi rūgštimi ir įvykus trumpam jungimui. Jei ji kada nors sulėtins tempą, ji taps...

— Bjauri? Ne!

— Duok man tuos! — Jis stvėrė akinius man nuo nosies ir juos užsidėjo.

— Rožių spalva! Kaip pasaulis atrodo *be jų?*

— Be jų nieko nebėra.

— Iš tiesų! Pasaulyje nėra daug mūsų žvilgsnio vertų dalykų!

— Yra Paryžius pavasarį. Paryžius lyjant. Paryžius Naujųjų metų išvakarėse.

— Tu ten *buvai?*

— Aš jį mačiau filmuose. Paryžių. Duok akinius.

— Aš juos palaikysiu, kol aklasis Henris mokys tave šokti valsą. — Kramlis įsikišo mano akinius į savo kišenę.

Kai mes pakrante savo griuveną privairavome prie baltosios Konstancijos pilies, šalia baseino išvydome du tamsius objektus, pasislėpusius po skėčiu — matyt, nuo mėnulio šviesos.

Kramlis ir aš nubridome per kopą namo link ir prie baseino atsimušėme į akląjį Henrį ir piktą Fricą Vongą. Ant padėklo stovėjo martinio taurės.

— Aš žinojau, — pasakė Henris, — kad po tokios audringos dienos jums reikės atsigauti. Griebkite. Gerkite.

Mes griebėme ir išgėrėme.

Fricas pamirkė degtinėje savo monoklį ir įsistatė jį į akiduobę.

— O, dabar kas kita! — pareiškė jis ir užsivertė taurę.

Keturiasdešimt trečias skyrius

Aš ėjau ratu, dėliodamas turistines kėdes aplink baseiną.

Kramlis griežtai pažvelgė į mane ir pasakė:

— Leisk man spėti. Tai Agatos Kristi žmogžudystės detektyvo finalas, ir visi Puaro įtariamieji buvo suslapstyti tvenkinio pakraščiuose.

— Kaip pirštu į akį.

— Tęsk.

Aš tęsiau toliau.

— Ši kėdė yra skirta Maunt Louvo senų laikraščių kaupėjui.

— Kuris gali liudyti ir nebūdamas?

— Ir nebūdamas. O kita kėdė skirta seniai išėjusiai Karalienei Kalifijai, jos chiromantijai ir proto nelygumams.

Aš nesustodamas ėjau toliau.

— Trečioji kėdė: tėvas Ratiganas. Ketvirtoji kėdė: Graumano Kiniškojo projektoriaus operatoriui. Penktoji kėdė: J. V. Bredfordas, dar vadinamas Talula, Garbo, Svenson, Kolbert. Šeštoji: Profesorius Greitai, dar vadinamas Skrudžu, Nikolu Niklbiu, Ričardu Trečiuoju. Septintoji kėdė: aš. Aštuntoji kėdė: Konstancija.

— Tęsk toliau.

Kramlis atsistojo ir įsegė savo ženklelį į mano marškinius.

— Mes sėdėsime čia, — pasakė Fricas. — Ir klausysime ketvirtosios rūšies Nensi Driu...

— Paslėpk savo monoklį, — pasakė Kramlis.

Fricas padarė, ko paprašytas.

— Na, jaunuoli, — pasakė Kramlis, — kas toliau?

Jaunuolis nuėjo už kėdžių.

— Nežinantiems istorijos: aš esu Ratigan, bėganti lietuje su dviem mirusiųjų knygomis. Vieni joje įrašyti jau mirę, kiti netrukus mirs.

Aš padėjau abidvi knygas ant stiklinio stalelio.

— Mes dabar žinome, kad pirmąją knygą su visais mirusiaisiais atsiuntė Greitai, apimtas beprotiškos nostalgijos ir norėdamas įbauginti Konstanciją. Suradusi jas, ji metėsi bėgti nuo savo praeities, savo praeities atsiminimų, įsiūčio ir destrukcijos kupino gyvenimo.

— Galėtumei tai pakartoti dar kartą, — pasakė Kramlis.

Aš tylėjau.

— Atleisk, — pasakė Kramlis.

Aš paėmiau antrąją knygą, kurioje buvo surašyti asmeniniai Konstancijos pažįstami ir jų telefonų numeriai.

— O kas, jei Konstancija, paveikta senosios mirusiųjų knygos, vėl pasinėrė į savo praeities sielvartus bei netektis ir nusprendė, kad, norėdama viso to atsikratyti, ji turi pati sunaikinti savo praeitį ir jos liudininkus vieną po kito. Kas, jei ji pati raudonai apibrėžė jų vardus ir užmiršo, kad taip padarė?

— Kas, jei!? — atsiduso Kramlis.

— Leisk idiotui pasidalyti savo atradimais, — Fricas Vongas įsikišo monoklį į akiduobę ir pasilenkė į priekį. — Vadinasi, Ratigan eina žudyti ar luošinti savo praeities žmones ar bent jau jiems grasinti, *ja?* — pasakė jis su vokišku akcentu, neva labai susirūpinęs.

— Ar taip prasideda kita scena? — paklausiau aš.

— Veiksmas, — pralinksmėjęs pasakė Fricas.

Aš siūbavau pirmyn atgal nusitvėręs pirmosios kėdės atkaltės.

— Štai mes esame akligatvyje — senosios tramvajaus linijos gale ant Maunt Louvo kalno.

Fricas ir Kramlis linktelėjo galvas, įsivaizduodami ten laikraščiuose paskendusią mumiją.

— Palaukite, — sužvairavo aklasis Henris. — Gerai, aš jau tenai.

— Ten gyvena jos pirmasis vyras, jos pirmoji didelė klaida. Tad ji užlipa pas jį ir pastumia laikraščių stirtas drauge su po jomis slypinčiais senaisiais savo „aš". Ji griebia popierius, kaip dariau ir aš, ir surinka. Ar ji pastūmė laikraščių kalną, ar užteko tik riktelėjimo — kas žino? Kad ir kaip būtų buvę, Maunt Louvo tramvajaus mašinistas paskendo blogų naujienų lavinoje. Tinka?

Aš pažvelgiau į Kramlį, kurio burna jau buvo išsižiojusi sakyti „taip". Jis linktelėjo galvą, taip pat ir Fricas. Henris tai pajuto ir taip pat davė pritarimo ženklą.

— Kėdė numeris du. Bunkerio kalva. Karalienė Kalifija. Ateities numatytoja, likimų draudėja.

Aš laikiausi atsirėmęs kėdės, tarytum stumdamas tą masyvų dramblį ant ratukinių pačiūžų.

— Taip, Konstancija šaukė už jos durų. Tačiau Kalifija buvo nužudyta nė kiek ne baisiau nei egiptietiškoji Maunt Louvo relikvija. Aišku, Ratigan šaukė, kad Kalifija atsiimtų savo prakeiktas pranašystes, kurios turėjo *užtikrinti* jai ateitį. Kalifija buvo jai įteikusi papirusinį kelių žemėlapį, kuriuo Konstancija sekė, akla kaip šikšnosparnis — atleisk, Henri, — vedama vien tik fanatiško entuziazmo. Ar Kalifija melavo? Ne! Ar ateitis turėjo būti nuostabi? Gali lažintis! Dabar, žaidimo pabaigoje, Konstancija norėjo, kad Kalifija atsižadėtų savo ankstesnių pažadų. Kalifija būtų atsižadėjusi, pasakiusi

jai naują melą ir gyvenusi toliau, bet išsigandusi nukrito nuo laiptų ir ten gavo galą. Tai ne žmogžudystė, bet panikos priepuolis.

— Tai tiek apie Kalifiją, — pasakė Kramlis, mėgindamas nuslėpti savo pritarimą.

— Trečioji scena, pirmasis dublis, — pasakė Fricas.

— Trečioji scena, pirmasis dublis, kėdė numeris trys, — pajudėjau aš iš vietos. — Štai čia yra Šv. Vibianos katedros klausykla.

Fricas patraukė savo kėdę arčiau, jo monoklis sublykčiojo kaip švyturys. Jis priekabiai apžiūrėjo mano mažą improvizuotą sceną. Jis mostelėjo galva į mano pusę, ragindamas tęsti.

— O štai čia yra Ratigan kilniaširdis brolis, mėginantis išlaviruoti ją tarp duobių ir prarajų. Kai Kalifija šaukė: „Suk į kairę", jis rėkė: „Į dešinę". Galimas daiktas, po jos ilgamečio kapanojimosi nuodėmių liūne jis pagaliau nuleido rankas ir išvarė ją iš bažnyčios. Tačiau ji įniršusi sugrįžo atgal, reikalaudama atleidimo, rėkdama — išvalyk mane, atleisk man, savo kraujo seseriai, priimk mane atgal, — tačiau jis užsidengė delnais ausis ir ėmė šaukti, riksmu atsakydamas į jos riksmą, ir būtent jo paties riksmas, o ne jos, privedė jį prie mirties.

— Štai kaip? — pasakė Fricas, viena akimi užmerkta, verte verdamas savo monoklio atspindžiu. — Įrodyk. Jei mes norime tai nufilmuoti kaip sumautą filmą, pateik man tiesos momentą. Pasakyk, iš kur tu *žinai*, kad kunigas nusižudė savo paties įniršiu — taip tu sakai?

— Kas, po velnių, čia yra detektyvas? — įsiterpė Kramlis.

— Vunderkindas, — vangiai ištarė Fricas, nežiūrėdamas į jį ir vis dar žaibuodamas į mane savo monokliu. — Jis būna įdarbinamas ir atleidžiamas nelygu pretenzijos.

— Aš čia neieškau darbo, — pasakiau.

— Tu jį jau gavai, — pasakė Fricas. — Arba eik lauk ir

kapstykis pats. Aš esu studijos galva, o tu esi malonės prašytojas. Iš kur žinai, kad kunigas pats nusižudė?

Aš atsidusau.

— Kadangi girdėjau jį alsuojant, stebėjau jo veidą, mačiau, kaip jis bėga. Jis negalėjo atlaikyti Konstancijos spaudimo. Ji buvo karštas dykumos vėjas, o jis — rūkas. Tai buvo užprogramuota. Avarija. Blyksnis. Negyvėliai.

— Žodžiu, viskas iš dvasininko ir jo blogos sesers?

— Šventasis. Nusidėjėlė, — pasakiau aš.

Fricas Vongas sustingo raustelėjusiu veidu ir be galo sukta šypsena.

— Tu turi darbą. Kramli?

Kramlis atsitraukė nuo Frico, tačiau galiausiai linktelėjo galvą.

— Kaip įrodymas? Tinka. Toliau?

Aš perėjau prie kitos kėdės.

— Štai mes esame Graumano Kiniškajame, projektoriaus kambaryje, vėlyvas vakaras. Rodomas filmas, ekrane šmėžuoja figūros, ant sienos prikaltos kabo nuotraukos. Visi buvę Ratigan pavidalai, kurių tuoj neliks. Ir žmogus, kuris ją tikrai pažįsta, nuo pirmosios iki paskutinės sagos, jos tėtis, bedieviškosios ugnies sergėtojas — tačiau ir jis jos nenori priimti, tad ji įsiveržia į vidų ir nuplėšia nuo sienos nuotraukas, bylojančias apie jos praeitį. Ji turi sudeginti ir jas, nes nepakenčia visų savo ankstesniųjų „aš“. Šis siautėjimas, kaip ir visa kita, sukelia jos tėčiui šoką. Sugniuždytas dviem aspektais — pagaliau tai juk jo dukra, — jis leidžia jai pasiimti nuotraukas, bet suspėja sumontuoti jų filmą žiedinėje juostoje — Moli, Doli, Seli, Holi, Gala, Vila, Sju... Juosta tebesisuka, o veidai teberodomi ant sienos, kai mes atvykstame — atvykstame per vėlai, kad išgelbėtume jį ar nuotraukas. Žmogžudystė numeris keturi...

— Tai J. Velingtonas Bredfordas, dar vadinamas Talula Bankhed, taip pat ir Krauford bei Kolbert, yra dar tebegyvas,

argi jis nėra numatytas kaip auka? — paklausė Kramlis. — Tas pat galioja ir mikliai išvaizdą keičiančiam artistui Greitai?

— Gyvas, bet neilgai. Visi jie tokie pat trapūs kaip aitvarai per ilgą audrą. Konstancija šaukė ant jų ištisas tiradas...

— Kadangi?.. — paklausė Kramlis.

— Kadangi jie ją išmokė įvairiausių būdų, kaip nebūti savimi, — atsakė Fricas, didžiuodamasis savo įžvalgumu. — Nedaryk to, daryk tą, nedaryk šito, daryk aną. Ričardas Trečiasis tau sufleruoja, kaip būti Learo dukra, Ledi Makbet, Medėja. Vienas dydis tinka visoms. Taip ji tapo Elektra, Džiuljeta, Ledi Godiva, Ofelija, Kleopatra. Bredfordas pasakė. Ratigan padarė. Tas pat ir su Greitai. Įsivaizduokite, kaip Konė bėga! Ji turėjo pasirodyti aikštelėse priešais jų abiejų duris, ten nusirengti, išmesti savo kontūrus, sudeginti savo žinutes. Ar gali mokytojai *atsiimti* savo suteiktas žinias? Konstancija to reikalavo. „Kas yra Konstancija, kokia ji yra?" — klausė ji. Tačiau jie buvo mokytojai, kurie tesugebėjo mokyti, tačiau negalėjo atimti iš jos to, ką buvo išmokę. Tai Konstanciją nuvedė į...

— Rūsyje esančius persirengimo kambarius, — pasakiau aš. — Pasigrobusi savo nuotraukas, ji, žinoma, nusprendė ištrinti visus savo pėdsakus veidrodžiuose. Išgremžti, nuskusti, nušveisti — vardas po vardo, metai po metų.

Aš baigiau, gurkštelėjau savo gėrimo ir užsičiaupiau.

— Ar traukinys iš „Žmogžudystės Rytų eksprese" jau atvažiuoja į stotį? — paklausė Fricas, visu ūgiu išsitiesdamas ant smėlio kaip Cezaris savo vonioje.

— Taip.

— Toliau, — tęsė Fricas Vongas savo juokingu vokišku gomuriniu akcentu. — Ar tu esi laisvas ir gali rašyti scenarijų, kurio pavadinimas būtų „Daugelis Ratigan mirčių"? Pradėtume nuo pirmadienio, penki šimtai per savaitę, dešimt savaičių ir dvidešimties tūkstančių premija, jei mes vis dėlto susuktume tą prakeiktą filmą?

— Imk pinigus ir bėk, — pasakė Henris.

— Kramli, ar tu nori, kad aš priimčiau jo pasiūlymą? — paklausiau aš.

— Tai kvaila idėja, bet puikus filmas, — atsakė Kramlis.

— Tu manimi *netiki?* — sušukau aš.

— Niekas kitas negalėtų pasakyti tokių kvailysčių kaip ką tik pasakei, — pareiškė Kramlis.

— Gerasis Dieve, kodėl aš čia stoviu ir vemiu savo turinį? — paklausiau ir susmukau savo kėdėje. — Aš nebenoriu gyventi, — pareiškiau.

— Ne, tu nori gyventi, — Fricas pasilenkė į priekį, kažką rašydamasis savo užrašų knygutėje.

Penki šimtai dolerių. Ant knygutės jis uždėjo penkių dolerių banknotą.

— Tavo pirmųjų dešimties minučių alga!

— Tai tu *beveik* tiki? Ne, — aš pastūmiau popierių į šalį. — Atrodo, vienas iš jūsų imate mane suprasti.

— Aš, — pasigirdo balsas.

Mes sužiurome į Akląjį Henrį.

— Pasirašyk kontraktą, — pasakė jis. — Bet duok jam suprasti, kad jis turi tikėti *kiekvienu žodžiu,* kurį sakai!

Aš neryžtingai trypčiojau vietoje, tuomet parašiau savo reikalavimus.

Fricas niurzgėdamas pasirašė.

— Ta Konstancija, — urzgė jis. — Velniai griebtų! — Ji pasirodo prie tavo durų ir metasi prie tavęs kaip prakeikta gyvatė. Po velnių! Kam rūpi, jei ji nusižudys? Kodėl ji taip persigando savo pačios telefono knygučių? Kam jai prireikė ieškoti visų tų bepročių, kurie ją nuvedė žemyn sodo taku? Ar telefonų knygutės būtų išgąsdinusios *tave?* Dėl Dievo, tikrai ne! Turėjo būti priežastis, privertusi ją bėgti, ieškoti. Paskata. Kodėl, po velnių, kodėl jai reikalingas visas šis darbas, ką ji tikisi pasiekti? Palauk.

Fricas nutilo, jo veidas staiga išblyško, o paskui lėtai pritvinko raudonio.

— Ne. Taip. Ne, negali būti. Ne. Taip. *Yra!*

— Kas yra, Fricai?

— Man malonu kalbėtis su savimi, — pasakė Fricas. — Man malonu, kad aš klausausi. Ar kas nors *girdėjo?*

— Tu nieko nesakei, Fricai.

— Aš kalbėsiuosi su savimi, o tu slapčiomis klausysies, *ja?*

— *Ja,* — atsakiau aš.

Fricas mane prismeigė savo žvilgsniu. Jis nuplovė susierzinimą dideliu martinio gurkšniu ir kalbėjo toliau:

— Prieš mėnesį ar du, giliai alsuodama, ji persisvėrė per mano stalą. Ar tiesa, šaukė ji, kad aš pradedu naują filmą? Filmą, dar neturintį pavadinimo? „*Ja,* — pasakiau aš. — Galbūt". „O ar man jame yra vaidmuo?" — paklausė ji, padėjusi galvą man ant peties, po to man ant kelių. „Ne, ne", — atsakiau aš. „Taip, jame yra man vaidmuo. *Turi* būti. Pasakyk man, Fricai, koks tai vaidmuo?" Aš neturėjau jai to pasakyti. Tačiau pasakiau, Dieve man padėk!

— Koks tas filmas, Frizai?

— „Tai, ką aš planuoju, tavęs neliečia", — atsakiau aš.

— Taip, bet, dėl Dievo meilės, Fricai. Pasakyk to filmo pavadinimą!

Fricas nekreipė į mane dėmesio ir, žvelgdamas per savo monoklį į žvaigždėtą dangų, kažką kalbėjosi su savimi, o mes slapčia klausėmės.

— „Tu negali to padaryti", — pasakiau aš. Ji pravirko. „Prašau, — maldavo ji. — *Išbandyk mane*". Aš atsakiau: „Konstancija, tas vaidmuo yra toks, kuo tu niekuomet negalėsi būti, kuo niekuomet gyvenime nesi buvusi. — Fricas gurkštelėjo dar vieną gurkšnį iš savo stiklo. — Orleano Mergelė". „Žana D'Ark!" — atsakiau aš. „O mano Dieve, — sušuko ji. — Žana! Tai vienintelis dalykas, kurį aš *darau nuolatos,* aš privalau vaidinti šį vaidmenį!"

„Privalau vaidinti šį vaidmenį!" — nusirito aidas.

Žana!

Mano ausyse aidėjo Frico balsas. Lijo. Aplinkui tekėjo vanduo.

Įsižiebė tuzinas žiebtuvėlių ir juos atkišo liūdnos, verkiančios moters link.

— Jei ne mano balsai, aš prarasčiau savo širdį! Varpai nusileido iš dangaus ir jų aidai dar tebeklaidžioja laukais. Kaimo ramybėje aidi mano balsai!

Požeminė auditorija žioptelėjo: Žana.

Žana D'Ark.

— O mano Dieve, Fricai, — sušukau aš. — Pasakyk tai dar kartą!

— *Šventoji Joana?*

Aš atšokau atgal, net mano kėdė parvirto.

Fricas tęsė:

— Aš pasakiau Konstancijai: „Jau per vėlu". Ji atsakė: „Niekuomet nėra per vėlu". Aš atsakiau: „Klausyk, aš duosiu tau testą. Jei jį įveiksi, jei tau pavyks gerai suvaidinti sceną iš Šo „Šventosios Joanos"... — Tai neįmanoma, tačiau jei sugebėsi, gausi darbą". Ji, atrodė, subyrės į dalis. „Palauk! Aš mirštu! Palauk, aš sugrįšiu", — suriko ji ir išbėgo lauk.

Aš pasakiau:

— Fricai, ar supranti, ką tu tik ką pasakei?

— Po velnių, taip! *Šventoji Joana!*

— O Kristau, Fricai, argi tu nematai? Mes esame išversti iš koto to, ką ji pasakė tėvui Ratiganui. „Aš nužudžiau, aš užmušiau! Padėk man juos palaidoti", — šaukė ji. Mes manėme, kad ji turi omenyje senąjį Ratiganą ant Maunt Louvo kalno, Karalienę Kalifiją ant Bunkerio kalvos, tačiau ne, po velnių, ji jų neužmušė, ji visų jų prašė pagalbos — ji norėjo, kad jie jai padėtų nužudyti Konstanciją!

— Kas čia dabar vėl? — pasakė Kramlis.

— „Padėk man nužudyti Konstanciją", — sakė Konstancija. Kodėl? Dėl *Žanos D'Ark!* Tai ir yra atsakymas. Ji *turi* gauti šį vaidmenį. Visą šį mėnesį ji tam ruošėsi. Argi ne taip, Fricai?

— Palauk akimirką, kol išsiimsiu savo monoklį ir vėl jį įsidėsiu, — pasakė Fricas, spoksodamas į mane.

— Fricai, klausyk! Ji nėra tinkama šiam vaidmeniui. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis ji gali būti šventoji Joana!

— Po šimts velnių, sakyk!

— Po velnių, Fricai, atsitraukusi nuo tavęs, ji turėjo ilgai bei skausmingai permąstyti savo gyvenimą. Ji turėjo vieną po kitos nužudyti visas savo buvusiąsias „aš", palaidoti visus vaiduoklius, kad tuomet, kai visos šios Konstancijos bus mirusios, ji galėtų ateiti pabandyti ir tikėtis gauti šį vaidmenį. Tokio ar panašaus vaidmens ji nebuvo vaidinusi niekuomet gyvenime. Tai buvo jos didysis šansas. Ir vienintelis būdas tai padaryti buvo *nužudyti savo praeitį.* Argi tu nematai, Fricai? Tai turi būti atsakymas į klausimą, kas vyko praėjusią savaitę su visais šiais žmonėmis ir kaip paaiškinti paslaptingus Konstancijos pasirodymus, dingimus ir pasirodymus iš naujo.

— Ne, ne! — sušuko Fricas.

— Taip, taip, — patvirtinau aš. — Atsakymas guli tiesiai prieš mus, tačiau jis paaiškėjo tik tuomet, kai tu pasakei vardą. Šventoji Joana yra svajonė kiekvienos moters, kuri tik kada nors gyveno. Neįmanoma svajonė. Nepasiekiama.

— Prakeikimas, — pasakė Fricas su vokišku akcentu.

— Oi, ne, Fricai! Palaiminimas, o ne prakeikimas! Tu visa tai išsprendei! Dabar, jei surasime Konstanciją ir jai pasakysime, galbūt — tiesiog galbūt — ji turi šansą. Galbūt, galbūt... — Aš trumpam užsikirtau. — Fricai, — galiausiai paprašiau, — atsakyk man.

— Ką?

— Jei Konstancija staiga taptų Orleano Mergele, jei ji

būtų neįtikėtinai jauna, transformavusis kokiu nors stebuklingu būdu, ar tuomet tu duotum jai tą vaidmenį?

Fricas susiraukė.

— Nespausk manęs, velniai griebtų!

— Aš nespaudžiu, — atsakiau. — Klausyk. Ar buvo kada nors laikas, kai ji galėjo vaidinti Mergelę?

— Taip, — patylėjęs pasakė jis. — Bet tai buvo tada, o dabar yra dabar!

— Išklausyk mane. Kas, jei per kažkokį stebuklą ji imtų ir ateitų pas tave? Kai tu galvoji apie ją, stovinčią priešais tave, negalvok apie jos praeitį. Kai prisimeni ją tokią, kokia ji buvo jaunystėje, jei ji paprašytų, ar duotum jai vaidmenį?

Fricas susimąstė, pasiėmė savo stiklą, pripildė jį iš krištolinio ąsočio ir pasakė:

— Dieve, mane gelbėk, manau, kad galėčiau. Nespausk manęs, nespausk!

— Fricai, — pasakiau aš, — jei mes galėtume surasti *tą* Konstanciją ir jei ji tavęs paprašytų, ar tu bent jau galėtum apmąstyti sandėrio su ja galimybę?

— O, Dieve, — suaimanavo Fricas. — Jėzau! Taip! Ne! Nežinau!

— Fricai!

— Nešauk, velniai tave griebtų! Taip! Sąlyginai — taip!

— Gerai! Puiku! Nuostabu! Dabar, jei tik...

Mano akys nuklydo į šalį, tyrinėdamos jūros pakrantę iki pat netoli žiojėjančio lietaus kanalizacijos vamzdžio. Per vėlai, dingtelėjo.

Ir Kramlis, ir Fricas pagavo mano žvilgsnį.

— Jaunuolis žino, kur yra Medėja, — pasakė Kramlis.

Taip, Dieve, aš žinau, pagalvojau. Tačiau mano klyksmas ją nubaidė!

Fricas atsuko savo monoklį į tą lietaus kanalizacijos angą.

— Ar tai ta vieta, iš kurios tu išlindai? — paklausė jis.

— Dėl šito jaunuolis neturėtų jausti nuopelnų, — pasakė Kramlis.

— Aš buvau budrus, — pasakiau, tarsi jausdamas kaltę.

— Velniškai! Visų pirma, nereikėjo lįsti į tą kanalizacijos skylę. Tikriausiai suradai Ratigan, o paskui ją vėl pametei.

„Tikriausiai, — pagalvojau aš. — O Dieve, tikriausiai!"

— Toje lietaus kanalizacijoje, — svarstė Fricas Vongas, — gal kartais tu bėgai ne į tą pusę?

— *Ką?* — paklausiau priblokštas.

— Čia, beprotiškajame Holivude, — pasakė Fricas, — argi nėra daugiau nė vieno kelio, kuriuo galima eiti? Juk lietaus kanalizacija driekiasi į visas puses?

— Į pietus, į šiaurę, į vakarus ir... — aš sustojau. — Ir į rytus, — lėtai ištariau. Nelengva lėtai ištarti žodį *„east"*, bet aš tai padariau.

— Į rytus! — suriko Fricas. — *Ja,* į rytus, į rytus!

Mūsų mintys sutartinai nusklendė virš kalvų Glendeilo link. Nė vienas iš mūsų niekuomet nevykdavome į Glendeilą, išskyrus...

Išskyrus tuos atvejus, jei kas nors mirdavo.

Fricas Vongas pasukiojo monoklį savo nirtulingai žvelgiančioje dešiniojoje akyje ir, be galo pagiežingai šypsodamasis, apžvelgė rytinį dangaus pakraštį.

— Prakeikimas! — pasakė jis su vokišku akcentu. — Tai būtų puikus finalas. Nereikėtų jokių scenarijų. Ar galiu jums pranešti, kur yra Ratigan? Rytuose! Nuėjo į žemę!

— Nuėjo *kur?* — paklausė Kramlis.

— Gudri kaip lapė, greita kaip katė. Ratigan. Nuėjo į žemę. Pavargusi ir išsekusi nuo visų savo gyvenimų! Nutarusi visus juos paslėpti viename galutiniame Kleopatros kape, suvynioti ir paslėpti Amžinybės banke. Išnykti tamsoje. Ten daugybė žemės.

Kurį laiką jis bandė mūsų kantrybę.

— Miško Pievelė, — pagaliau pasakė.

— Fricai, toje vietoje juk *laidojami* žmonės!

— Kas čia vadovauja? — pasakė Fricas. — Tu pasirinkai netinkamą kryptį eidamas atviro oro, jūros, gyvybės link. Ratigan nuėjo į rytus. Mirtis ją pašaukė visais dviem tuzinais vardų. Ji atsakė vienu vieninteliu balsu.

— Mokslų daktaras! — pasakė Kramlis.

— Tu atleistas, — pareiškė Fricas.

— Aš niekuomet nebuvau pasamdytas, — atkirto Kramlis. — Kas toliau?

— Eik ir įrodyk, kad aš esu *teisus!* — pasakė Fricas.

— Taigi, — pasakė Kramlis. — Ratigan ėjo tuo lietaus kanalizacijos vamzdžiu aukštyn į rytus — o gal važiavo, o gal buvo *vežama* į rytus?

— Būtent taip, — pasakė Fricas, — aš ir norėčiau visa tai nufilmuoti. Puikus filmas!

— Bet kodėl jai reikėtų eiti į Miško Pievelę? — neryžtingai pasipriešinau aš, galvodamas, kad labai gali būti, jog būtent aš ją tenai ir pasiunčiau.

— Į mirtį! — triumfuojančiu balsu paskelbė Fricas. — Eik ir paskaityk Liudvigo Bemelmano pasaką apie senį, kuris numirė ir, užsidėjęs sau ant galvos žvakę bei apsikarstęs gėlių vainikais ir girliandomis, pats nuėjo į savo kapą. Vieno žmogaus laidotuvių procesija — pats numirėlis, pats sau procesija! Konstancija padarė lygiai tą patį. Ji nuėjo tenai numirti paskutinį kartą, taip? Dabar man belieka sėsti į savo automobilį. Ar kas nors seks paskui mane? Ir ar važiuosime žemės paviršiumi, ar pasirinksime tiesesnį kelią lietaus kanalizacijos vamzdžiu?

Aš pažvelgiau į Kramlį, jis — į mane, o paskui mes abu atsisukome į Akląjį Henrį. Jis pajuto mūsų žvilgsnį ir linktelėjo galvą.

Fricas jau ėjo tolyn, nešinas degtinės buteliu.

— Vesk mus, — pasakė Henris. — Dabar truputį nusikeik ir duok man nurodymus.

Kramlis ir aš nuėjome į senąjį Kramlio kledarą, Henris — mums iš paskos.

Fricas sėdo į savo automobilį priekyje, paleido variklį ir pamaigė signalą.

— Gerai, gerai, važiuok, tu, prakeiktas vokietpalaiki! — suriko Kramlis.

Jis paspaudė savo automobilio starterį, ir variklis čiaudėdamas užsivedė.

— Kaip, po velnių, nuvažiuoti iki artimiausio greitkelio?

Mes stabtelėjome prie lietaus kanalizacijos vamzdžio, pažvelgėme į jį ir į šalis einantį kelią.

— Kuris, pasipūtėli? — paklausė Kramlis. — Dantės Pragaras ar 66-asis plentas?

— Leisk man pagalvoti, — atsakiau.

— Ne, *ne*, jokiu būdu! — užriko Kramlis.

Frico automobilis buvo dingęs. Mes nužvelgėme pajūrį, tačiau automobilio nebuvo matyti.

Mes vėl pažvelgėme į kiaurymę, šįsyk atidžiau. Juodoje tunelio kiaurymėje vos bebuvo matyti tolstantys galiniai Frico automobilio žibintai.

— Kristau! — suriko Kramlis. — Jis važiuoja tuo kanalizacijos kanalu! Prakeiktas avigalvis!

— Ką ketini daryti? — paklausiau aš.

— Nieko, — sušuko Kramlis. — Štai ką! — Jis užgulė akseleratorių, ir automobilis, padaręs staigų posūkį, nunėrė į tunelį Frico automobiliui įkandin.

— Beprotybė! — surikau aš.

— Prakeiktas triukšmadarys, — niršo Kramlis. — Prakeiktas triukšmadarys!

— Džiaugiuosi, kad negaliu viso to matyti, — pasakė Henris nuo galinės sėdynės, tačiau niekas nesureagavo.

Mes važiavome tuneliu vis tolyn nuo jūros.

— Ar mums pavyks pravažiuoti iki galo? — sušukau aš. — Kokio aukščio tas kanalas?

— Daugelyje vietų jis yra dešimties pėdų aukščio, — atsakė Kramlis. — Kuo giliau, tuo lubos aukščiau. Ties Glendeilu nuo kalnų plūsteli tokie stiprūs potvyniai, jog kanalas turi būti pakankamai didelis, kad sutalpintų atplaukiantį vandenį. Laikykis!

Frico automobilis mūsų priešakyje jau buvo beveik išnykęs iš akių.

— Idiotas! — pasakiau aš. — Ar jis tikrai žino, kur važiuoti?

— Taip! — pasakė Kramlis. — Visą laiką tiesiai iki pat Grumano Kiniškojo, o paskui į kairę, iki pat to prakeikto marmurinio sodo.

Mūsų variklio kriokimas buvo kurtinantis. Priešakyje staiga išvydome pulką tų pačių lunatikų, kurie buvo mane užpuolę.

— Mano Dieve, — surikau. — Mes į juos atsitrenksime! Nestok! Tai bepročiai! Važiuok pirmyn!

Nemažindami greičio, mes lėkėme nuo variklio gaudesio užgultomis ausimis. Ant sienų pro šalį lėkė Los Andželo istorija: piktografijos, grafitai, beprotiškos iliustracijos, paliktos klaidžiojančių benamių 1940, 1930, 1925 metais, veidai ir paveikslai, vaizduojantys kraupius dalykus, ir nieko gyvo.

Kramlis iki galo nuspaudė akseleratorių. Mes nėrėme į išprotėjusių požemio gyventojų minią. Jie rėkė ir šaukė bjaurias nešvankybes. Bet Kramlis nemažino greičio. Mes nėrėme per patį minios vidurį, išblaškydami juos į visas puses.

Vienas iš vaiduoklių atsikėlė mostaguodamas rankomis ir kažką veblendamas nerišlia greitakalbe.

„Edai, Edvardai, Edi, Eduardai, — pagalvojau aš. — Ar tai tu?“

— Tu nepasakei „Sudie“! — įniršęs suriko vaiduoklis ir krito aukštielninkas.

Aš pravirkau. Mes važiavome pirmyn, palikdami už nugaros mano kaltę ir savigraužą. Mes palikome už nugarų

viską, ir kuo toliau važiavome, tuo didesnis siaubas mane kaustė.

— Iš kur, po velnių, mes galime žinoti, kad mes esame ten, kur manome esą? — pasakiau aš. — Čia juk nėra jokių rodyklių. Ar bent jau mes jų nematome.

Kramlis atsakė:

— Aš manau, kad, galimas daiktas, rodyklių yra, pažiūrėkime.

Išties ant sienų buvo nemažai visokiausių ženklų ir simbolių, nupieštų kreida arba juodais dažais.

Kramlis sulėtino automobilį. Ant sienos priešakyje buvo nupiešta keletas kryžiaus simbolių ir stilizuotų antkapių.

Kramlis pareiškė:

— Jei Fricas gali būti vadovas, mes esame Glendeile.

— Tai reiškia, kad čia... — sumurmėjau aš.

— Taip, — pasakė jis. — Miško Pievelė.

Jis įjungė tolimąsias šviesas ir, iš lėto važiuodamas, pasuko automobilį į kairę, paskui į dešinę. Mes išvydome laiptus, vedančius aukštyn dangčiu uždengtos angos link, ir po ta anga stovintį Frico automobilį. Fricas jau buvo išlipęs iš mašinos ir lipo laiptais aukštyn. Abipus laiptų ant sienų buvo pripiešta daugybė kryžių.

Mes taip pat išlipome iš automobilio ir, perėję sausą vandens tekėjimo griovį, ėmėme lipti iš paskos. Virš galvų išgirdome perkūnišką žvangesį. Tai Fricas nuvertė į šalį angos dangtį. Ant jo ir ant mūsų pečių pabiro švelnūs lietaus lašai.

Tylėdami mes ropštėmės aukštyn. Virš mūsų stovintis Fricas šaukė ir nurodinėjo.

— Eikit, velniai jus griebtų, čia, jūs prakeikti asilai!

Mes pažvelgėme žemyn.

Aklasis Henris nė nemanė atsilikti nuo mūsų.

Keturiasdešimt ketvirtas skyrius

Audra jau buvo pasibaigusi, bet dar tebelynojo. Dangus apgavikas — žadėjo daug, davė mažai.

— Ar mes jau vietoje? — paklausė Henris.

Visi pažvelgėme į Miško Pievelės pusę. Visas kalvos šlaitas buvo nusėtas memorialiniais akmenimis, lyg meteoritai kyšančiais iš vešlios žolės.

— Sakoma, — pareiškė Kramlis, — kad ši vieta turi daugiau balsuojančių gyventojų nei Paduka, Kentukis, Red Riveras, Vajomingas arba Azusa rytiniame pakraštyje.

— Man patinka senoviškos kapinės, — pasakė Henris. — Dalykai, kuriuos gali pačiupinėti rankomis. Kapai, ant kurių gali gulėti kaip statula arba vėlai vakare atsivesti savo damą pažaisti daktarus.

— Ar kas nors kada nors čia buvo ir patikrino berniuko *Dovydo* figos lapą? — paklausė Fricas.

— Girdėjau kalbant, — pasakė Henris, — kad iš pradžių jis neturėjo jokio lapo, todėl buvo pasuktas į šiaurę ir uždengtas storu brezentu, kad neįsižeistų pagyvenusios damos teniso bateliais. Dieną prieš užklijuojant figos lapą ir sugadinant visą vaizdą, jie turėjo atsisakyti Brailio instituto konvencijos.

Gyvų žmonių gimnastika vidurnaktį kapinėse vadinama susižadinimu. Kai tą patį daro mirusieji, tai vadinama nusiraminimu.

Mes stovėjome lietuje ir žvelgėme skersai kelią į administracijos pastatą.

— Nuėję į žemę, — išgirdau kažkieno murmesį. Tai sakiau aš.

— Judėk! — šūktelėjo Kramlis. — Per pusvalandį lietaus srautai nuo kalnų paplūs į žemumas. Potvynis nuplaus mūsų automobilius jūron.

Mes atsigręžėme į žiojėjančią kiaurymę. Apačioje buvo girdėti tolydžio stiprėjantis čiurlenimas.

— O Dieve! — pasakė Fricas. — Mano puikusis automobilis!

— Judėkite! — riktelėjo Kramlis.

Mes peržirgliojome skersai gatvę ir įėjome į administracijos pastatą.

— Ko mes klausime? — susirūpinau aš. — Ir apie *ką* klausime?

Visi sutrikę susižvalgėme.

— Ar mes klausime apie Konstanciją? — paklausiau aš.

— Nekalbėk nesąmonių, — atrėžė Kramlis. — Mes klausime apie visas tas straipsnių antraštes ir vardus. Paminėsime visus tuos lūpų dažais užrašytus pseudonimus ant veidrodžių rūsio persirengimo kambariuose.

— Pakartok dar kartą, — pasakė Henris.

— Aš kalbu netiesioginėmis metaforomis, — atsakė Kramlis. — Viskas perdėta!

Kalbant metaforomis, mes įžengėme į plačias mirties menes, o kalbant tiesiogiai, į dvasininkų ir segtuvų valdas.

Mums nereikėjo imti numerio ir laukti, nes labai aukšto ūgio žmogus sniego baltumo plaukais ir moliusko kompleksija priėjo prie staliuko ir su panieka pažvelgė į mus kaip į kokias atmatas.

Ant stalo jis paguldė kortelę, kurią Kramlis drįso paimti.

— Jūs Grėjus? — paklausė jis.

— Elihas Filipsas Grėjus, kaip matote.

— Mes čia atėjome nusipirkti kapavietės.

Vėlyvos žiemos šypsena nuslydo Eliho Filipso Grėjaus veidu ir vos pastebimu pavidalu sustingo lūpose. Mago gestu jis išsitraukė kortelę ir kainoraštį.

Kramlis nekreipė į tai dėmesio.

— Pirmiausia, aš turiu sąrašą.

Jis išsitraukė lapą su vardais, kuriuos aš buvau surašęs, ir paguldė juos taip, kad galėtų skaityti Grėjus, kuris tylėdamas tai ir darė.

Tuomet Kramlis išsitraukė susuktą šimto dolerių banknotų ritinėlį.

— Paimk šitą, jaunuoli, gerai? — pasakė jis, kišdamas ritinėlį man. Paskui atsisuko į Grėjų:

— Jums pažįstami šie vardai?

— Man pažįstami visi vardai.

Grėjus pasinėrė į tylius apmąstymus. Kramlis patyliukais nusikeikė.

— Pakartok juos, jaunuoli.

Aš vieną po kito išvardijau visus vardus.

— Holi Morgan.

Grėjus pasikapstė savo popieriuose.

— Ji čia. Palaidota 1924 metais.

— Poli Star?

Jis vėl pavartė popierius.

— Čia. 1926.

— O Moli Cirk?

— Yra. 1927.

— Emili Dans?

— 1928.

— Visos tikrai palaidotos čia?

Grėjus nutaisė rūgščią miną.

— Aš nė vieno vienintelio karto gyvenime nebuvau apsirikęs. Beje, čia kažkas keista. — Jis dar kartą patikrino popierius, kuriuos buvo išsitraukęs iš segtuvo. — Keista. Visos jos yra susijusios tarpusavyje, visos sudaro vieną *šeimą*.

— Kaip suprasti?

Grėjus lediniu žvilgsniu dar kartą peržvelgė vardus.

— Kadangi, pažiūrėkite štai čia, jos visos palaidotos tame pačiame kape, antžeminėje gotikinėje akmens kriptoje.

— Kaip tai gali būti? — Kramlis pabudo iš savo mąstymų ir stvėrė korteles. — Ką?

— Keista, kad visos šios moterys skirtingomis pavardėmis, ilsisi vienoje kapavietėje, kriptoje su aštuoniomis lentynomis aštuoniems šeimos nariams.

— Bet jos juk *nėra* šeima! — sušuko Fricas.

— Keista, — pakartojo Grėjus. — Keista.

Aš stovėjau lyg perkūno trenktas.

— Palaukite, — sušnabždėjau.

Fricas, Kramlis ir Henris atsisuko į mane.

Grėjus pakėlė savo snieginius antakius.

— Taaaip, — nutęsė jis. — Na, ir kas tokio?

— Kapų kripta? Šeimos mauzoliejus? Jo priekyje turi būti pavardė. Pavardė, iškalta marmure.

Grėjus, versdamas mus laukti, šiureno savo korteles.

— Ratigan, — galiausiai pranešė jis.

— Ar jūs esate tikras?

— Aš dar nė karto...

— Taip, žinome, žinome! Prašome pasakyti tą pavardę dar kartą!

Mes visi užgniaužėme kvapą.

— Ratigan, — iš plieninės burnos išsiveržė ledinis balsas.

Mes kolektyviai atsidusome.

Galiausiai aš pasakiau:

— Jų ten negali būti, toje kriptoje.

Grėjus užmerkė akis.

— Aš...

— Žinau, žinau, — nuraminau jį ir pažvelgiau į draugus. — Ar jūs manote tą patį, ką ir aš?

— Jėzau Kristau, — sumurmėjo Kramlis. — Prakeikimas. Ar negalėtumėte mus nuvesti prie Ratigan kapo?

Grėjus kažką pažymėjo kapinių plane.

— Lengva surasti. Mauzoliejaus priešakyje yra šviežių gėlių. Kriptos durys atviros. Rytoj ten bus laikomos mišios už mirusįjį jo laidojimo dieną.

— Kas bus laidojamas?

Mes visi laukėme užmerkę akis, jau nujausdami atsakymą.

— Ratigan, — beveik šypsodamasis pasakė Grėjus. — Kažkokia moteris vardu Konstancija Ratigan.

Keturiasdešimt penktas skyrius

Lietus buvo toks skalsus, kad kapines nuo mūsų atitvėrė nepermatoma siena. Visa, ką matėme važiuodami aukštyn elektriniu automobiliuku, buvo pakelės monumentai. Kelias priešakyje taip pat nyko nepermatomoje migloje. Ant kelių aš laikiau žemėlapį su pažymėta rodykle ir kvartalo pavadinimu. Mes sustojome.

— Jis čia, — pasakė Kramlis. — Azalijų sodai? Šešioliktasis kvartalas. Naujojo Paladiumo rūmai.

Lietus plaikstėsi kaip užuolaida ir tik žaibo blyksnis mums parodė grakštų pastatą su paladiškomis kolonomis abipus aukštų metalinių durų, kurios žiojėjo praviros.

— Jei ji norėjo išeiti, — pasakė Henris, — ji ir išėjo. Arba kviečia visus į vidų. Ratigan!

Lietus prapliupo su nauja jėga, o ties tolimuoju kapinių pakraščiu į žemę kirto dar vienas žaibas. Atviros kriptos durys sudrebėjo.

Kramlis kalbėjosi beveik su savimi.

— Jėzau! Konstancija pati pasilaidojo. Vardas po vardo. Metai po metų. Išpildžiusi vieną ar kitą vaidmenį, sukūrusi vieną kaukę, ji pirkdavo karstą ir atsikratydavo šio savo pavi-

dalo. O dabar, kad gautų darbą, galimas daiktas, iš Frico, ji dar kartą nužudė visus savo pavidalus. Neik tenai, Vili.

— Ji dabar tenai, — pasakiau.

— Arkliašūdis, — pareiškė Kramlis. — Tai vėl tavo prakeikta intuicija?

— Ne, — sudrebėjau aš. — Prakeikta nuojauta. Ją reikia išgelbėti. — Aš ryžtingai žengiau aukštyn durų link.

— Ji negyva!

— Aš *vis tiek* ją išgelbėsiu.

— Aišku, po velnių, tu tai padarysi! — pasakė Kramlis. — Tu areštuotas! Greitai sugrįžk atgal!

— Taip, tu esi įstatymas, bet tu esi ir mano draugas, — pasakiau aš, kiaurai merkiamas šalto lietaus.

— Velniop, velniop viską. Eik toliau, eik! Bėk, tu kvailas idiote! Mes lauksime kalvos papėdėje. Tegu mane velniai griebia, jei sėdėsiu ir žiūrėsiu, kaip pro tas prakeiktas duris išlekia tavo galva. Eik ir surask mus! Tu, sumautas padare!

— Eik pirmyn, avine! — suriko ir Fricas.

Fricas metė mažą buteliuką, kuris atsitrenkė man į krūtinę. Stovėdamas ir drebėdamas šaltoje liūtyje, aš nužvelgiau Fricą. Tuo metu Kramlis keikdamasis lėtai išsiropštė iš automobiliuko. Mes stovėjome priešais atvirus geležinius kriptos vartus. Lietus grasino visus ir viską nuplauti nuo žemės paviršiaus. Aš užmerkiau akis ir iš buteliuko atsigėriau degtinės.

— Pasiruošęs ar ne, — sušnabždėjau aš, — kitaip nebus. Aš einu.

— Velniai tave griebtų, — pasakė Kramlis.

Keturiasdešimt šeštas skyrius

Buvo tamsi ir audringa naktis.

Mano Dieve, pagalvojau aš, ir vėl iš naujo?

Bėgančios kojos. Riksmas. Žaibas, perkūnas. Viskas taip pat, kaip ir prieš keletą naktų!

Dangaus vartai su trenksmu atsivėrė, tamsoje pliūptelėjo vandens srovės, o aš stovėjau šalia akmeninės kapų kriptos, kurios tamsoje slypėjo kažkas išprotėjęs, o galbūt — negyvas.

Stok, paliepiau aš sau.

Paliesk.

Išoriniai vartai sugirgždėjo. Cyptelėjo vidinės durys.

Mes stovėjome marmurinio kapo prieangyje. Saulė jau buvo nusileidusi ir niekuomet nepatekės, o lietus lis amžinai.

Buvo tamsu, bet patalpoje degė trys mažos mėlynos apžadų žvakelės, kurių liepsnelės plaikstėsi iš tarpdurio sklindančiame skersvėjyje.

Visi mes nukreipėme žvilgsnius į sarkofagą apačioje, kiek į dešinę nuo mūsų.

Ant jo buvo užrašytas Holi vardas. Tačiau sarkofagas nebuvo uždengtas dangčiu ir tuščias, jei neskaitysime jame nugulusio dulkių sluoksnio.

Mūsų akys nukrypo prie aukštesnės lentynos.

Lauke vėl blykstelėjo žaibas ir nugriaudėjo perkūnas.

Čia gulinčio sarkofago šone buvo išgraviruotas Moli vardas. Tačiau sarkofagas taip pat buvo atidengtas ir tuščias.

Lietus mums už nugarų merkė atlapotas duris, o mes tikrinome viršutiniojo ir antrojo nuo viršaus aukšto lentynas bei ant jų gulinčius marmurinius sarkofagus. Ant šių sarkofagų buvo išgraviruoti Emili ir Poli vardai. Buvo matyti, kad žemiau esantysis yra tuščias. Drebėdamas aš ištiesiau ranką patikrinti viršutiniojo sarkofago. Mano pirštai nieko neužčiuopė ir čia — tuštuma ir dulkėtas dugnas.

Holi, Poli, Moli ir Emili vardai yra, tačiau nei kūnų, nei kokių liekanų. Žaibams blyksint buvo matyti tuščias jais paženklintų sarkofagų vidus.

Staiga kažkur pasigirdo silpnas aiktelėjimas ir kažkas panašaus į verksmą.

Aš nuleidau ranką ir pažvelgiau į Kramlį. Jis ilgai žiūrėjo į paskutinįjį sarkofagą ir galiausiai prabilo:

— Jaunuoli, visa tai yra tavo.

Viršuje, prietemoje, vėl pasigirdo aiktelėjimas.

— Gerai, — sukomandavo Kramlis. — Visi lauk.

Mes išsliūkinome iš patalpos į lietaus šnaresį. Prie durų Kramlis pažvelgė į savo pamišėlį vaiką, padavė man prožektorių, galvos linktelėjimu palinkėjo sėkmės ir nuėjo. Aš likau vienas. Žengiau žingsnį atgal. Prožektorius iškrito man iš rankų. Aš vos nepargriuvau. Sugaišau nemažai laiko, kol besidaužančia širdimi jį suradau ir sugrabaliojau.

— Tu čia, — sušnibždėjau aš.

Jėzau, ką visa *tai* reiškia?

— Tai aš, — sušnibždėjau aš vėl.

Garsiau.

— Aš atėjau surasti tavęs, — vėl sušnibždėjau.

— Na, tai kas? — sumurmėjo šešėlis. Lietus man už nu-

garos tvyrojo kaip ištisinė marška. Blykstelėjo žaibas. Tačiau perkūnijos dar nebuvo girdėti.

— Konstancija, — pasakiau aš pagaliau tamsiam pavidalui ant aukštos lentynos, kurį dengė lietaus šešėliai. — Klausyk.

Ir galiausiai pasakiau savo vardą.

Tyla.

Aš pakartojau dar kartą.

O Dieve, pamaniau aš, ji iš tiesų negyva!

Gana viso šito! Eik lauk, velniai tave griebtų, eik! Bet tuomet beveidis šešėlis sujudėjo ir kažką sušnibždėjo ar atsiduso. Tą šnabždesį aš greičiau pajutau nei išgirdau.

— Ką? — atsikvėpė šešėlis.

Aš apsidžiaugiau, pajutęs gyvybę, bet kokią gyvybę, bet kokį pulsą.

— Mano vardas, — aš prisistačiau dar kartą.

— O, — sumurmėjo kažkas tamsoje.

Tai mane dar labiau paskatino. Aš pasilenkiau giliau į šaltą kriptos patalpą.

— Aš atėjau tavęs išgelbėti, — sušnibždėjau.

— Na, tai kas? — sumurmėjo balsas.

Tai buvo tik uodų dūzgimas ore, ne kažkas iš tikrųjų girdimo. Argi gali negyva moteris kalbėti?

— Labą, — vėl pasigirdo šnabždesys, — naktį.

— Nemiegok! — sušukau aš. — Jei užmigsi, nebesugrįši atgal! Nenumirk.

— Kodėl? — pasigirdo murmesys.

— Kadangi, — užsikirtau aš, — kadangi... aš taip sakau.

— Sakyk, — pasigirdo atodūsis.

„Jėzau, — pagalvojau aš, — sakyk *ką nors!*"

— Sakyk! — paprašė blyškiausias iš blyškiausių šešėlis.

— Išeik į lauką! — sumurmėjau aš. — Čia ne tavo vieta!

— Mano, — atsakė vos vos girdimas šiugždesys.

— Ne! — surikau aš.

— Mano, — iš tamsos vėl atsklido atodūsis.

— Aš tau padėsiu pabėgti, — pasakiau.

— Nuo ko? — paklausė šešėlis. Po akimirkos, su siaubu balse, tarė: — Išėjo. Jie išėjo!

— Jie?

— *Išėjo?* Jie turi būti išėję! Ar jie *tikrai* išėjo?

Žaibas pagaliau vėl nušvietė tamsius plotus, o perkūno trenksmas sudrebino kapų kriptą. Aš pažvelgiau į akmenų sąžalynus, kalvas, pilnas spindinčių plokščių su bebaigiančiais nykti vardais. Ir plokštės bei akmenys, nutvieksti dangaus fejerverkų, staiga tapo vardais ant veidrodžių, nuotraukomis ant sienų, rašalu išvedžiotais vardais ant popierių, vardais ir datomis ant veidrodžių, kurios nuplaukė žemyn lietaus kanalizacijos kanalu, o paveikslėliai buvo nuplėšti nuo sienų, tačiau projektoriaus kamera spėjo juos užfiksuoti ir rodė ant sidabrinio ekrano dešimt tūkstančių mylių po kojomis. Nuotraukos, veidrodžiai, filmai. Filmai, veidrodžiai, nuotraukos. Vardai, datos, vardai.

— Ar jie dar čia? — paklausė šešėlis nuo prietemoje skendinčios viršutinės lentynos.

— Kur, lauke per tokį lietų?

Aš apžvelgiau erdvų kalvos šlaitą užėmusias kapines. Lietaus srovės krito ant dešimčių, šimtų, tūkstančių akmens monumentų.

— Jų neturi būti, — prabilo ji. — Aš maniau, kad jie išėjo visiems laikams. Tačiau tuomet jie ėmė belstis į duris ir neleisti man miegoti. Aš išplaukdavau į jūrą pas ruonius, savo draugus. Tačiau, kad ir kaip toli nuplaukdavau, jie ant kranto laukdavo manęs grįžtančios. Šnabždėtojai, trokštantys man priminti tai, ką aš norėjau užmiršti... — Ji neryžtingai padvejojo. — Tad, kadangi aš negalėjau nuo jų pabėgti, turėjau juos išnaikinti visus paeiliui, vieną po kito. Kas jie buvo? Kas buvau aš? Todėl aš ėmiau juos persekioti, užuot leidusi jiems persekioti mane. Vieną po kito aš suradau, kur jie yra palaidoti, ir perlaidojau juos dar kartą. 1925, paskui — 1928, 1930,

1935. Ten jie pasiliks amžinai. Dabar laikas ir man atsigulti ir užmigti amžiams, arba jie vėl ims mane žadinti trečią valandą nakties. Tad kur aš esu?

Už kriptos sienų pylė lietus. Mes ilgai tylėjome, ir aš pasakiau:

— Tu čia, Konstancija, ir aš čia, klausausi tavęs.

Kiek patylėjusi, ji pasakė:

— Ar jie visi dabar jau iš tiesų mirę, ar krantas jau švarus, ar galiu parplaukti iš jūros nesibijodama?

— Taip, Konstancija, — atsakiau, — jie iš tiesų palaidoti. Tu tai atlikai. Kažkas turėjo tau atleisti, ir tas kažkas turėjo būti Konstancija. Išeik iš čia.

— Kam? — atsklido balsas nuo kriptos lentynos.

— Kadangi, — pasakiau aš, — nors ir kvaila, bet esi reikalinga. Tad prašau — pailsėk minutę kitą ir duok man ranką, leisk tau padėti nulipti žemyn. Ar girdi, ką sakau, Konstancija?

Dangus sutemo. Žaibai nebeblykčiojo. Tik lietus vis pylė ir pylė, plaudamas akmenis, plokštes ir vardus, vardus, baisius vardus, kurie buvo iškalti tam, kad egzistuotų amžinai, tačiau dabar lyg popieriniai tirpo tarpstančioje žolėje.

— Ar tikrai? — pasigirdo paklaikęs šnabždesys.

— Taip, — atsakiau pilnomis šalto lietaus akimis. Ar tikrai taip?

— Taip, — pakartojau dar kartą. — Kiemas tuščias. Nuotraukos nuimtos. Veidrodžiai švarūs. Dabar esame tik tu ir aš.

Lietus plovė nematomus akmenis, giliai įklimpusius užtvindytoje žolėje.

— Išeik, — ramiai paraginau dar kartą.

Lietus pylė ir pylė. Ant kelio jau teliūškavosi vanduo. Paminklų, akmenų, plokščių ir vardų jau nebebuvo matyti.

— Konstancija, dar vienas svarbus dalykas.

— Koks? — sušnibždėjo ji.

Po ilgos pauzės aš pasakiau:

— Fricas Vongas laukia. Scenarijus yra parengtas. Dekoracijos sumontuotos. — Aš užmerkiau akis ir iš paskutiniųjų stengiausi prisiminti. Pagaliau man tai pavyko: — Jei ne mano balsai, aš prarasčiau savo širdį.

Aš kurį laiką dvejojau, paskui tęsiau.

— „Būtent varpuose aš girdžiu savo balsus. Varpai leidžiasi iš dangaus ir jų aidai dar ilgai tvyro ore. Kaimo ramybėje, mano balsai yra tenai. Be jų aš prarasčiau savo širdį."

Tyla.

Šešėlis pajudėjo. Prieš mano akis sušmėžavo baltas siluetas.

Jos pirštų galiukai paniro į šešėlius. Paskui juos — jos plaštaka, o paskui ją — grakšti ranka.

Tuomet, po ilgos tylos, giliai atsidususi, Konstancija prabilo:

— Aš lipu žemyn.

Keturiasdešimt septintas skyrius

Audra buvo pasibaigusi. Tarytum niekuomet ir nebuvusi. Dangus švarus, niekur nė debesėlio, dvelkė švelnus vėjelis, lyg norėdamas nunešti šalin praeitį, nuvalyti veidrodį ar nuskaidrinti sąmonę.

Aš stovėjau paplūdimyje priešais Ratigan arabiškąją tvirtovę drauge su Kramliu bei Henriu, daugiausia tylinčiais, ir Fricu Vongu, tyrinėjančiu scenos tinkamumą perspektyvai ir stambiam planui.

Namo viduje lyg šešėliai slampinėjo du vyriškiai baltais kombinezonais ir aš kažkaip pakliuvau į altoriaus lankytojų akiratį. Kvaištelėjusi rašytojo sąmonė kūrė laisvas asociacijas, ir aš troškau, kad kažkokiu būdu, nors tai ir atrodė absurdiška, čia būtų tėvas Ratiganas, kad jis būtų viena iš tų baltų figūrų, valančių namą smilkytuvo dūmais ir šventinto vandens lietumi, kad pašventintų vietą, kuri tikriausiai niekuomet nebuvo šventinta. Gerasis Dieve, paprašiau, atsiųsk tokį kunigą, kuris iš tikrųjų galėtų išvalyti šį nuodėmių lizdą! Dažytojai vaikščiojo aplink namą ir švariai grandė senuosius dažus, kad paskui galėtų tolygiai užpurkšti naują sluoksnį. Jie dirbo ramiai ir iš lėto, nežinodami, kieno tai namas ir kas jame gy-

veno. Kieme, prie tvenkinio, ant stalo buvo padėti keli alaus buteliai — Kramliui, Fricui, Henriui ir man, taip pat degtinė, jei mūsų nuotaika pasikeistų.

Šviežių dažų kvapas teikė žvalumo. Jis žadėjo beprotišką išpirką ir atleidimo viltį. Nauji dažai, naujas gyvenimas? Prašau, Dieve.

— Kaip toli ji išplaukia? — paklausė Kramlis, žvelgdamas į bangolaužius už kokių šimto jardų nuo kranto.

— Neklausk manęs, — tarė Henris.

— Iki tų vietų, kur mėgsta žaisti ruoniai, — pasakiau aš. — O kartais ir netoli. Ji ten turi daug draugų. Girdi?

Tolumoje buvo girdėti ruonių riaumojimas — negalėjau pasakyti, garsesnis ar tylesnis nei įprastai. Tai buvo malonus garsas, keistai besiderinantis su šviežių dažų kvapu atsinaujinusiame name.

— Pasakyk dažytojams — kai dažys jos pašto dėžutę, — paprašė Fricas, — kad paliktų vietos tik *vienam* vardui, *ja?*

— Teisingai, — pasakė Henris. Jis mostelėjo galva į šoną ir susiraukė. — Ji plaukioja jau ilgą laiką. Kas, jei ji nesugrįš?

— Tai nebūtų labai blogai, — pasakiau aš. — Jai patinka vandens platybės toli nuo kranto.

— Bangos po audros labai palankios jodinėti. Ei! *Tai* buvo *įspūdinga!*

Rėksmingas fasadas, skirtas teatrališkam imidžui.

Itin tiksliai laikydamasis numatyto grafiko, gatvele riaumodamas privažiavo automobilis ir sustojo šalia Ratigan namo.

— Dieve! — sušukau aš. — Aš žinau, kas tai!

Trinktelėjo uždaromos automobilio durelės. Namą ir kiemo baseiną skiriančia smėlio juosta sunkia eisena atpūškavo moteris kietai sugniaužtais kumščiais. Ji sustojo priešais mane įkaitusi kaip aukštakrosnė ir pakėlė kumščius aukštyn.

— Kuo tu gali pasiteisinti? — suriko Megė.

— Atleisk? — sumekenau aš.

— Atleisk! — Ji pakėlė ranką ir smogė man baisų smūgį į nosį.
— Duok jam dar, — patarė Kramlis.
— Dar vieną, dėl sėkmės, — pasiūlė Fricas.
— Kas čia vyksta? — paklausė Henris.
— Gyvulys!
— Žinau.
— Kalės vaikas!
— Taip, — atsakiau aš.
Ji smogė dar kartą.
Man iš nosies pasipylė kraujas. Jis bemat apsėmė mano smakrą ir ėmė varvėti ant mano pusiau pakeltų rankų. Megė atsitraukė atgal.
— O, Dieve, — sušuko ji, — ką aš padariau!
— Primušei kalės vaiką ir galviją, — atsakė Fricas.
— Teisybė, — pritarė ir Kramlis.
— Jūs čia nesikiškit! — suriko Megė. — Kas nors suraskite tamponą.
Aš žvelgiau į skaisčiai raudoną kraują ant savo rankų.
— Tamponai čia nepadės.
— Užsičiaupk, tu idiotiškas mergišiau!
— Tiktai *vienas* iš jų, — sumekenau aš.
— Tylėk! — suriko ji ir vėl pakėlė kumštį.
Aš tylėjau, ir ji nebeišlaikė.
— Ne, ne, gana, gana, — verkė ji. — O Dieve, tai baisu.
— Tęsk toliau, aš to nusipelnau, — pasakiau.
— Tikrai, *tikrai?*
— Mhm, — pasakiau aš.
Megė pažvelgė į tolimą bangų mūšą.
— Kur ji? Tenai?
— Kažkur.
— Tikiuosi, ji niekuomet nebesugrįš!
— Aš taip pat.
— Ką, po galais, visa tai reiškia?

— Nežinau, — atsakiau kiek galėdamas ramiau. — Gal ji priklauso tenykščiam pasauliui. Gal ji ten turi draugų, bežadžių draugų, ir ji pasiliks su jais ir niekuomet daugiau nebegrįš atgal.

— Jei ji grįš, aš ją užmušiu.

— Tada jai geriau pasilikti toli nuo čia.

— Ar tai tu ją užsistoji, prakeiktas padare?

— Ne, tik sakau, kad ji neturėtų čia sugrįžti. Ji visuomet buvo laimingesnė tokiomis dienomis kaip ši, po audros, kai bangos ramios ir lygios, o debesys išsisklaidę. Aš ją keletą kartų stebėjau kaip tik tokiomis dienomis. Ji negerdavo visą dieną, tik plaukiodavo toli jūroje, ir visuomet egzistavo galimybė, kad ji nebegrįš atgal.

— Kas tave apsėdo? Kas apsėdo *ją?*

— Niekas nežino. Tai vyksta nuolatos. Jokių alibi. Paprasčiausiai viskas rutuliojasi savo vaga, kol staiga pamatai, kad viskas nuėjo velniop.

— Kalbėk toliau, gal ir pasakysi šį tą prasminga.

— Ne, kuo daugiau kalbos, tuo mažiau joje prasmės. Ji buvo pražuvusi ilgą laiką. Dabar, galimas daiktas, atsirado. Daugybė absurdo, galybė paistalų, dar nežinau ko. Žadėjau jai, kad išplaukusi į krantą su visais šiais vardais, ji galės plaukti atgal kaip viena iš jų. Pažadai, pažadai. Mes sužinosime, kai ji pasirodys krante.

— Užsičiaupk. Tu žinai, kad aš tave myliu, ar ne, tu, bukas galvijau?

— Žinau.

— Nepaisant viso šito, žiurke tu, aš vis dar tebemyliu tave, Dieve man padėk. Kažin, ar visos moterys tai pakelia?

— Dauguma, — atsakiau aš. — Dauguma. Be paaiškinimų. Be priežasties. Baisios tiesos. Šuo bastosi. Šuo ateina į namus. Šuo šypsosi. Tu jį primuši. Jis atleidžia tau už tai, kad tu atleidi jam. Ir jis grįžta atgal į namus — į vienatvę būdoje ar laukuose. Aš nenoriu vienatvės. O tu *nori?*

— Nenoriu, Jėzau, man padėk. Nusišluostyk nosį.

Aš nusišluosčiau. Kraujas pasipylė su nauja jėga.

— Atleisk, — suriko ji.

— Neatsiprašinėk. Tai blogiausia, ką gali padaryti. Neatsiprašinėk.

— Palaukite! — pasakė Henris. — Klausykite.

— Ką? — paklausė visi vienu balsu.

— Jaučiate? — paklausė Henris.

— Ką, ką jaučiame, velniai tave...

— Didžiulė banga, artinasi, dabar, — sumurmėjo Henris. — Ir kažką atsineša su savimi.

Kažkur toli sulojo ruoniai. Kažkur toli suriaumojo didžiulė banga.

Kramlis, Fricas, Henris, Megė ir aš sulaikėme kvapą.

Ir banga įsiveržė į vidų.

Bradbury, Ray
Br-14 Nužudykime Konstanciją: [romanas]/Ray Bradbury; [vertė Darius Kaunelis]. — Kaunas: UAB „Jotema“, 2005. —208 p.

ISBN 9955-13-003-2

Vieną niūrų vakarą nežinomas rašytojas, gyvenantis Kalifornijoje, išgirdęs įnirtingą beldimą, atidaro savo būsto pajūryje duris ir dar kartą įsileidžia į savo gyvenimą pavojingą asmenybę. Į jo prieškambarį įžengia Konstancija Ratigan, jau nebejauna, kadaise žavinga Holivudo žvaigždė, dabar visa šlapia ir virpanti iš baimės. Rankose ji gniaužia dvi anonimiškai gautas knygas, kuriose — šių apylinkių mirusiųjų ir netrukus amžinybėn išeisiančiųjų sąrašai. Tarp pažymėtųjų yra ir Konstancijos vardas. Lygiai taip pat netikėtai, kaip ir pasirodžiusi, ji išnyksta audringoje naktyje, palikdama rašytoją su makabriška „dovana“ ir uždegdama jop ryžtą atskleisti, kas ir kodėl trokšta aktorės mirties.

UDK 820(73)-3

Ray Bradbury

NUŽUDYKIME KONSTANCIJĄ

Redaktorė *Asta Kristinavičienė*
Laimonas Inis
Neringa Žilinskaitė
Viršelio autorius *Edmundas Saladžius*
Maketavo *Teresė Vasiliauskienė*

SL 250. 13 sp. l. Užsak. Nr. 5.6
UAB „Jotema“, Algirdo g. 54, 50157 Kaunas
http://www.jotema.lt
Tel. 337695, el. paštas: jotema@omni.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, 44318 Kaunas

Vieną niūrų vakarą nežinomas rašytojas, gyvenantis Kalifornijos pajūryje, išgirdęs įnirtingą beldimą, atidaro duris ir dar kartą į savo gyvenimą įsileidžia pavojingą asmenybę. Į jo prieškambarį įžengia Konstancija Ratigan, jau nebejauna, kadaise žavinga Holivudo žvaigždė, dabar visa šlapia ir virpanti iš baimės. Rankose ji gniaužia dvi anonimiškai gautas knygas, kuriose — šių apylinkių mirusiųjų ir netrukus amžinybėn išeisiančiųjų sąrašai. Tarp pažymėtųjų yra ir Konstancijos vardas. Lygiai taip pat netikėtai, kaip ir pasirodžiusi, ji išnyksta audringoje naktyje, palikdama rašytoją su makabriška „dovana" ir uždegdama jo ryžtą atskleisti, kas ir kodėl ketina nužudyti aktorę.

TAIP PRASIDEDA PASLAPTINGA IR NUOSTABI ODISĖJA...

Daugiau kaip trisdešimties knygų autorius RĖJUS BREDBERIS yra vienas labiausiai vertinamų mūsų laikų rašytojų. Tarp jo geriausių kūrinių — romanai *Dandelion Wine* (*Pienių vynas*), *Fahrenheit 451°* (*451° Farenheito*), novelių rinkiniai *The Martian Chronicles* (*Marso kronikos*), *The Illustrated Man* (*Iliustruotas žmogus*) ir kt. Taip pat jis yra parašęs scenarijų kino filmams ir teatro spektakliams. 2000 m. R. Bredberis buvo apdovanotas Nacionalinio knygų fondo (NATIONAL BOOK FOUNDATION) medaliu už išskirtinį įnašą į Amerikos literatūrą. Vieną naujausių jo romanų *From The Dust Returned* „Los Angeles Times" išrinko geriausia metų knyga.

ISBN 9955-13-003-2